

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Η ΕΝΟΠΙΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

Σπουδάστρια:

ΓΕΡΟΥΛΗ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής:

Dr ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	4
1.1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	9
1.2: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	27
3.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	31
3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΙΟΝΣΗ & ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ-ΕΥΡΩ.....	38
3.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	44
3.4 ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	76
5.1: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	83
5.2: ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ.....	100
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	117

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να εξετάσει τις συνέπειες που είχε η Ευρωπαϊκή ενοποίηση στην οικονομία της χώρας μας.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από τα πρώτα βήματα της δημιουργίας της μέχρι και την τελευταία διεύρυνσή της που έφερε τον αριθμό των κρατών μελών στα 27.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται η ιστορία της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από την πρώτη προσχώρηση της χώρας στην τότε αποκαλούμενη ΕΟΚ μέχρι και την σύγκλιση και την αντικατάσταση της δραχμής από το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το Ευρώ.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερη αναφορά στην εισαγωγή του Ευρώ αλλά και στους πρόσφατα διατυπωμένους προβληματισμούς για τη μελλοντική πορεία της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι επιδράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις οικονομίες των κρατών μελών, ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζονται οι συνέπειες στην εθνική μας οικονομία. Επίσης, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις απόψεις της κοινής γνώμης για την συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτές αποτυπώνονται στις τακτικές έρευνες του Ευρωβαρόμετρου που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών στην παγκόσμια ιστορία, με οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιεχόμενο (Ζαχαριάδη-Σούρα, 2004). Είναι μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές και πολιτικές οντότητες στον κόσμο, με 493 εκατομμύρια ανθρώπους και συνδυασμένο ονομαστικό ΑΕΠ 11.5 τρισεκατομμύρια Ευρώ το 2006. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σήμερα μια ενιαία αγορά, με κοινή εμπορική πολιτική, κοινή αγροτική και αλιευτική πολιτική, και περιφερειακή πολιτική για να βοηθήσει τις φτωχότερες περιφέρειες (Wikipedia, 2007, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώνεται από τα εδάφη των κρατών μελών της, και επεκτείνεται με την προσχώρηση των νέων μελών. Καλύπτει συνολικά μία έκταση 4.422.773 τετραγωνικών χιλιομέτρων με έκταση βορειοανατολικά ως τη Φινλανδία, βορειοδυτικά ως την Ιρλανδία, νοτιοανατολικά ως την Κύπρο και νοτιοδυτικά ως την Πορτογαλία. Αντιπροσωπεύει την έβδομη μεγαλύτερη περιοχή στον κόσμο, σε έκταση, ενώ υπολογίζεται ότι η ακτογραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερβαίνει τα 150.000 χιλιόμετρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι ταυτόσημη με την Ευρώπη, καθώς σημαντικά μέρη της ηπείρου, όπως η Ελβετία, η Νορβηγία και η ευρωπαϊκή Ρωσία, δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνορεύουν με 21 άλλα έθνη. Ως προέκταση των κρατών μελών, στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήκουν και εδάφη που τυπικά αποτελούν αποικίες των κρατών μελών όπως για παράδειγμα οι Αζόρες, η Μαδέρα, η Γαλλική Γουιάνα, η Μαρτινίκα, η Γουαδελούπη ή οι Κανάριοι Νήσοι, ενώ αντίθετα, σε άλλες περιπτώσεις τα εδάφη που συνδέονται με τα κράτη μέλη δεν αποτελούν μέρη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως για

παράδειγμα η Γροιλανδία, οι Νήσοι Φερόες, οι Ολλανδικές Αντίλλες, ή η Νέα Καληδονία.

Τα σημαντικά όργανα και οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι πολίτες των κρατών μελών είναι επίσης πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού εκλέγουν άμεσα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάθε πέντε έτη. Μπορούν να ζήσουν, να ταξιδέψουν, να εργαστούν, και να επενδύσουν σε άλλα κράτη μέλη (με μερικούς περιορισμούς μόνο στα νέα κράτη μέλη). Ο έλεγχος διαβατηρίων και οι τελωνειακοί έλεγχοι στα περισσότερα εσωτερικά σύνορα καταργήθηκαν με τη συμφωνία του Schengen (Wikipedia, 2007, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κυβερνάται πρωτίστως από την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέχει την εκτελεστική εξουσία. Αποτελείται αυτήν την περίοδο από 27 Επιτρόπους, ένας από κάθε κράτος μέλος. Η Επιτροπή είναι αρμόδια για τη σύνταξη όλων των προτεινόμενων κανόνων προκειμένου να συντονιστεί ο ευρωπαϊκός νόμος. Ελέγχει επίσης μερικές αντιπροσωπείες και είναι αρμόδια για την καθημερινή λειτουργικότητα της Ένωσης. Ο Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και επικυρώνεται από το Κοινοβούλιο (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (επίσης γνωστό ως Συμβούλιο των Υπουργών) κατέχει κατά το ήμισυ την δεύτερη εξουσία, την νομοθετική. Αποτελείται από εθνικούς υπουργούς, αρμόδιους για τον νόμο της Ευρωπαϊκής Ένωση που εξετάζεται κατά περίπτωση, Παραδείγματος χάριν, η ευρωπαϊκή

νομοθεσία σχετικά με τη γεωργία εξετάζεται από συμβούλιο που αποτελείται από τους εθνικούς υπουργούς γεωργίας των κρατών μελών. Η προεδρία του σώματος εναλλάσσεται μεταξύ των κρατών μελών κάθε έξι μήνες. Για να αυξηθεί η σταθερότητα, το κράτος μέλος που αναλαμβάνει την προεδρία, συνεργάζεται και με το προηγούμενο και με το επόμενο κράτος μέλος στην προεδρία.

Για το άλλο μισό της νομοθετικής εξουσίας, αρμόδιο είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και είναι ο μόνος συνδικαλιστικός φορέας που αποτελείται από τους αντιπροσώπους που εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολίτες, σε όλα τα κράτη μέλη, κάθε πέντε έτη εκλέγουν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ευρωβουλευτές) που με τη σειρά τους εκλέγουν τον πρόεδρο του Κοινοβουλίου.

Ο δικαστικός κλάδος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, που αποτελείται από 27 δικαστές (ένας δικαστής ορίζεται από κάθε κράτος μέλος). Ο Πρόεδρος εκλέγεται από τους δικαστές. Το Δικαστήριο ενσωματώνει και το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ένα πταισματοδικείο που δημιουργήθηκε για να μειώσει το φορτίο εργασίας του Δικαστηρίου. Υπάρχει επίσης το ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο ελέγχει τους απολογισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άλλοι οργανισμοί περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και δύο συμβουλευτικές επιτροπές, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ελέγχει τη νομισματική πολιτική μέσα στην Ευρωζώνη (κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το Ευρώ ως νόμισμα). Καθιερώθηκε το 1998 και έχει την έδρα της στην Φρανκφούρτη, Γερμανία.

Υπάρχει επίσης ένας μεγάλος αριθμός οργανισμών, που οργανώνεται συνήθως από τη δευτεροβάθμια νομοθεσία, οι οποίοι υπάρχουν για να εφαρμόσουν τις

ιδιαίτερες πολιτικές. Αυτές είναι οι αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παραδείγματα είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, η Ευρωπαϊκή Αντιπροσωπεία Ασφάλειας Αεροπορίας και το Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά. Τέλος, ο Ευρωπαϊκός Διαμεσολαβητής ερευνά καταγγελίες κακής διαχείρισης από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεν υπάρχει καμία επίσημη πρωτεύουσα για την ΕΕ. Οι τοποθεσίες των ιδρυμάτων διαμοιράζονται σε πολλές πόλεις και διάφορα κράτη μέλη. Εντούτοις, οι Βρυξέλλες θεωρούνται συχνά η de facto πρωτεύουσα δεδομένου πολλά από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται στις Βρυξέλλες, όπως για παράδειγμα το Συμβούλιο και η Επιτροπή. Το Κοινοβούλιο είναι εν μέρει βασισμένο στην πόλη, αλλά έχει ως επίσημη βάση του το Στρασβούργο, όπου πραγματοποιούνται τουλάχιστον δώδεκα ολομέλειες ανά έτος (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Οι κύριες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι (Ζαχαριάδη-Σούρα, 2004):

- η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου,
- η εδραίωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας στη διεθνή σκηνή,
- η καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας,
- η ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, και
- η διατήρηση και ανάπτυξη του κοινωνικού κεκτημένου.

Οι υποστηρικτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξή της εξασφαλίζει την ειρήνη, τη δημοκρατία και την ευημερία για τα κράτη μέλη της. Οι πόλεμοι, που ήταν περιοδικό στοιχείο της ιστορίας της Δυτικής Ευρώπης έχουν εκλείψει από τότε που δημιουργήθηκε η τότε ΕΟΚ. Εντούτοις, οι αιτιώδεις παράγοντες του πολέμου και της ειρήνης είναι ένα αμφισβητούμενο θεωρητικό ζήτημα. Μερικοί υποστηρίζουν ότι η

μακροχρόνια ειρήνη στην Ευρώπη είναι προϊόν άλλων αιτιών, όπως η επιρροή των Ηνωμένων Πολιτειών και της Σοβιετικής Ένωσης μέσα στις αντίστοιχες σφαίρες επιρροής τους. Η αμοιβαία εξωτερική απειλή, η ανάγκη για ανοικοδόμηση και μια συλλογική προσωρινή κούραση μετά από τον πόλεμο είναι οι άλλοι λόγοι. Στις αρχές του '70 στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία υπήρχε δικτατορία, όμως οι κοινότητες σε αυτές τις τρεις χώρες ήθελαν να ανήκουν στην ΕΕ και αυτό δημιούργησε μεγάλη θέληση για δημοκρατία (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαθέτει όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά αλλά δεν αποτελεί έναν κλασικό διεθνή οργανισμό, ενώ παράλληλα, ιδίως σε θεσμικό και πολιτικό επίπεδο, απέχει πολύ από μια αυτόνομη κρατική οντότητα ομοσπονδιακής διακυβέρνησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν συνιστά απλώς μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών αλλά, σύμφωνα με τις ιδρυτικές της διακηρύξεις, φιλοδοξεί να αποτελέσει μια πραγματική κοινότητα αξιών και συμφερόντων, που να βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης, έκφραση της οποίας αποτελεί η Κοινοτική Περιφερειακή Πολιτική και η προαγωγή του στόχου της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής (Αβράμη, 2007).

διαθέτει όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν συνιστά απλώς

απλώς μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών

απλώς μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών

απλώς μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών

1.1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι ιστορικές ρίζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να τεθεί τέλος στους συχνούς και αιματηρούς πολέμους μεταξύ των γειτονικών χωρών που κατέληξαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, το πολιτικό κλίμα ήταν πιο ώριμο από ποτέ σε μια ενδεχόμενη ενοποίηση της Ευρώπης. Η ενότητα θεωρήθηκε από πολλούς ως η μοναδική διαφυγή από τις ακραίες μορφές εθνικισμού που είχαν καταστρέψει την ήπειρο.

Στις 9 Μαΐου 1950, ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν υπέβαλε μια έκκληση για τη δημιουργία μιας Κοινότητας ειρηνικών συμφερόντων καθώς και πρόταση για κοινή διαχείριση από την Γαλλία και την Δυτική Γερμανία των βιομηχανιών του άνθρακα και του χάλυβα. Η πρόταση, γνωστή ως "Διακήρυξη του Σουμάν", περιέγραφε το σχέδιο ως "το πρώτο συγκεκριμένο βήμα προς μια ευρωπαϊκή ομοσπονδία". Η πρόταση οδήγησε στο σχηματισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) από την Δυτική Γερμανία, την Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες και το Βέλγιο. Ήδη από το 1950, με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, αρχίζει η ένωση των ευρωπαϊκών χωρών σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο, με στόχο τη διασφάλιση διαρκούς ειρήνης (Euroga, 2007γ).

Η κοινότητα οριστικοποιήθηκε με την Συνθήκη του Παρισιού, που υπογράφηκε το 1951 και θεωρείται η αρχή της δημιουργίας της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δύο πρόσθετες κοινότητες δημιουργήθηκαν από την Συνθήκη της Ρώμης το 1957, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), που καθιέρωσε για πρώτη φορά πλήρη τελωνειακή ένωση και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) για συνεργασία σε θέματα χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Η ΕΟΚ, η ΕΚΑΧ και η ΕΥΡΑΤΟΜ συγχωνεύθηκαν, αποκτώντας την ιδιότητα μέλους σε ένα συνδυασμένο σύνολο συνθηκών και θεσμών. Η ενιαία

οργάνωση, που δημιουργήθηκε από τη συνθήκη του Μάαστριχ το 1967, έγινε γνωστή ως Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Wikipedia 2007, Euroρα 2007).

Η δεκαετία του '60 αποτελεί ένα ευνοϊκό διάστημα για την οικονομία, ως συνέπεια, μεταξύ άλλων, της κατάργησης των δασμών στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τα κράτη μέλη συμφωνούν, επίσης, να ελέγχουν από κοινού την παραγωγή τροφίμων, ούτως ώστε να υπάρχει επάρκεια τροφίμων για όλους και σύντομα δημιουργείται ακόμη και πλεόνασμα στη γεωργική παραγωγή.

Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1973, αυξάνοντας τον αριθμό των κρατών μελών σε εννέα. Χάρη στην περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τεράστια ποσά μεταφέρονται στις φτωχότερες περιφέρειες, με στόχο τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη υποδομών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αυξάνει την επιρροή του στις υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από το 1979, όλοι οι πολίτες μπορούν για πρώτη φορά να εκλέξουν απευθείας τα μέλη του (Wikipedia 2007, Euroρα 2007). Το 1981, η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ πέντε χρόνια αργότερα ακολουθούν η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Το 1986 υιοθετήθηκε η ευρωπαϊκή σημαία και οι ηγέτες υπέγραψαν την ενιαία ευρωπαϊκή πράξη, η οποία παρείχε τη βάση για ένα φιλόδοξο εξαετές πρόγραμμα που αποσκοπούσε στην εξάλειψη των εμποδίων στο ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη οδηγεί στη δημιουργία της «Ενιαίας Αγοράς»,

Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου, στις 9 Νοεμβρίου 1989, προκαλεί σοβαρή πολιτική αναταραχή. Με την κατάρρευση του κομμουνισμού στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, οι Ευρωπαίοι έρχονται ακόμη πιο κοντά. Το 1993, η Ενιαία

Αγορά ολοκληρώνεται με την καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώθηκε το 1993 από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ), και απετέλεσε τον διάδοχο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ). Από τότε, νέες διευρύνσεις έχουν αυξήσει τον αριθμό των κρατών μελών της και οι αρμοδιότητές της έχουν επεκταθεί (Wikipedia, 2007).

Το 1995, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτά τρία ακόμη νέα μέλη, την Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Ένα μικρό χωριό στο Λουξεμβούργο, δίνει το όνομά του στις συμφωνίες του Σένγκεν, που επιτρέπουν σταδιακά στους Ευρωπαίους πολίτες να ταξιδεύουν χωρίς να υποβάλλονται σε έλεγχο διαβατηρίων στα εσωτερικά σύνορα.

Το 2001 το ευρώ υιοθετείται ως το νέο νόμισμα για πολλούς Ευρωπαίους. Καθώς το 2001 συνέβησαν και τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, κατά την οποία τρομοκράτες οδήγησαν δύο επιβατηγά αεροπλάνα πάνω στους Δίδυμους Πύργους στη Νέα Υόρκη και στην Ουάσινγκτον, οι χώρες της ΕΕ αρχίζουν να συνεργάζονται στενότερα και στον τομέα της καταπολέμησης του εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Κατά τη διάρκεια του 2004, αφού πλέον όλοι οι πολιτικοί διχασμοί μεταξύ της ανατολικής και της δυτικής Ευρώπης έχουν επουλωθεί, άλλα 10 νέα κράτη προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στα τέλη του 2004, υπογράφηκε στη Ρώμη το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, που όμως δεν επικυρώθηκε ποτέ πλήρως, έπειτα από την απόρριψη Γάλλων και Ολλανδών ψηφοφόρων σε δημοψηφίσματα. Η Συνθήκη για την ίδρυση συντάγματος για την Ευρώπη, αποκαλούμενο ως ευρωπαϊκό σύνταγμα, είναι μια διεθνής συνθήκη που προβλέπει την δημιουργία ενός συντάγματος για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το σύνταγμα απορρίφθηκε από την Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, από

δημοψηφίσματα, ενώ άλλες χώρες ανέβαλαν ή σταμάτησαν τις διαδικασίες επικύρωσής του. Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2007, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Εσθονία, η Ελλάδα, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Ρουμανία, η Σλοβενία και η Ισπανία έχει επικυρώσει τη συνταγματική συνθήκη. Η Φινλανδία, η Γερμανία και η Σλοβακία έχουν ολοκληρώσει τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες που απαιτούνται για την επικύρωση. Η Ισπανία και το Λουξεμβούργο διενέργησαν δημοψηφίσματα, μέσα από τα οποία οι πολίτες τους επικύρωσαν το σύνταγμα.

Με την υιοθέτηση του ευρωπαϊκού συντάγματος προβλέπεται η κατάργηση των εθνικών συνταγμάτων των κρατών μελών της Ένωσης. Από το κείμενο έλειπαν σημεία όπως ο προσδιορισμός των συνόρων, ο ορισμός και τα όρια εξουσίας της διοίκησης και η υιοθέτηση ανεξάρτητης κοινής αμυντικής πολιτικής (στο κείμενο ορίζεται το NATO σαν εγγυητής της ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δε συμμετοχή σε έναν στρατό της Ένωσης παραμένει προαιρετική). Αντίθετα μάλιστα από τα συνήθη συνταγματικά κείμενα κρατών, περιελάμβανε και κάποια κείμενα από εμπορικές και οικονομικές συνθήκες της Ένωσης, κάτι που δημιούργησε έντονα αρνητικά σχόλια ως προς το κατά πόσο αυτό έπρεπε να αναφέρεται σε ένα σύνταγμα και ποια ήταν η σκοπιμότητα του να συμπεριληφθούν τέτοια στοιχεία (Europa, 2007).

Κατά πολλούς το κείμενο αυτό, έστω και διαφοροποιημένο, δεν θα μπορούσε ποτέ να επιτρέψει την εξέλιξη της Ένωσης στο πλαίσιο μιας ενιαίας πολιτικής οντότητας. Σε ορισμένα κράτη, όπως το Λουξεμβούργο, οι κυβερνήσεις απείλησαν με παραίτηση από το αξίωμά τους εάν ο λαός δεν ψήφισε υπέρ του κειμένου, ενώ σε άλλες χώρες οι κυβερνήσεις πήραν την απόφαση στην Βουλή, παρόλο που στα τοπικά συντάγματα η μεταβολή τους απαιτούσε ειδική πλειοψηφία (Europa, 2007).

Το 2007, συμφωνήθηκε να τροποποιηθούν κάποια τμήματα του συντάγματος, έτσι ώστε η νέα Συνθήκη μεταρρύθμισης να μην αντικαταστήσει όλες τις υπάρχουσες συνθήκες. Ο Γάλλος πρόεδρος Ν. Σαρκοζύ, σε συνεργασία με την γερμανίδα πρωθυπουργό Α. Μέρκελ, το 2007, πρότειναν στα κράτη μέλη να υιοθετηθεί μόνο το τμήμα του κειμένου που αφορά την μέθοδο ειδικής πλειοψηφικής ψηφοφορίας σε αντικατάσταση της ως τώρα απαραίτητης ομοφωνίας στην λήψη αποφάσεων. Κατά πολλούς, ο μόνος πραγματικός σκοπός της όλης περιπέτειας του συντάγματος δεν ήταν άλλος από αυτόν, δεδομένου ότι με τις υπάρχουσες συνθήκες και με μια πλειοψηφική ψηφοφορία η Ένωση μπορεί να συνεχίσει τις λειτουργίες της για αρκετά μεγάλο διάστημα, περιμένοντας στο μέλλον να ωριμάσουν οι συνθήκες μιας ενσυνείδητης πολιτικής ολοκλήρωσης, οπότε τότε και μόνον θα έχει νόημα να προταθεί ένα πραγματικό συνταγματικό κείμενο (Wikipedia, 2007, Europa, 2007).

1.2: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το 1973 η Κοινότητα διευρύνθηκε για να συμπεριλάβει την Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Την δεκαετία του '80 εισέρχονται η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Κατά την επανένωση της Γερμανίας, το 1990, η Ανατολική Γερμανία εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως τμήμα της διευρυμένης Γερμανίας.

Καθώς πλέον η διεύρυνση προς την Ανατολική Ευρώπη ήταν στην ημερήσια διάταξη, αποφασίστηκαν από κοινού τα κριτήρια της Κοπεγχάγης (μετά από τη σύνοδο κορυφής της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993) για την είσοδο νέων μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Wikipedia, 2007, Europa, 2007). Προκειμένου να εισχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα κράτος πρέπει να τηρήσει οικονομικούς και πολιτικούς όρους, γνωστούς ως κριτήρια της Κοπεγχάγης. Τα προαπαιτούμενα για την ένταξη συνοψίζονται στην ύπαρξη μίας κοσμικής, δημοκρατικής κυβέρνησης, ενός κράτους δικαίου και την ύπαρξη των αντίστοιχων κοινωνικών και θεσμικών ελευθεριών. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάθε κράτος μέλος αλλά και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, πρέπει να συμφωνήσουν ομόφωνα με οποιαδήποτε διεύρυνση.

Πιο συγκεκριμένα, για να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα κράτος θα πρέπει (Τέμπος, 2005):

- να έχει σταθερό δημοκρατικό καθεστώς, με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου και προστασία των μειονοτήτων
- να έχει οικονομία της αγοράς που να λειτουργεί
- να υιοθετήσει τους κοινούς κανόνες και τα κοινά πρότυπα και πολιτικές που συνθέτουν το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το 1995, η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία εισήλθαν στην πρόσφατα καθιερωμένη ένωση. Το 2004 δέκα νέες χώρες (οκτώ εκ των οποίων ήταν στο παρελθόν κομμουνιστικές χώρες) προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, το 2007, η Ρουμανία και η Βουλγαρία προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ευρώ υιοθετήθηκε και από την Σλοβενία.

Διάγραμμα 1: Η Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών-μελών (Πηγή: Europa, 2007)

Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα του 1952, είκοσι μία χώρες εισήχθησαν σε διαδοχικά κύματα διεύρυνσης. Χώρες όπως το Μονακό, το Βατικανό και η Ανδόρα, αν και δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν συνάψει ειδικές συμφωνίες συνεργασίας με αυτήν.

Έτος	Ιστορία της Διεύρυνσης	No.
1957	 	6
1973	 ² 	9
1981		10
1986	 	12
1995	 	15
2004	 	25
2007	 	27

Πίνακας 1: Η ιστορία της διεύρυνσης (Πηγή: Europa, 2007)

Αυτήν την περίοδο υπάρχουν τρεις επίσημα υποψήφιες χώρες προς ένταξη, η Κροατία, τα Σκόπια και η Τουρκία. Η Κροατία και η Τουρκία, ξεκίνησαν τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις στις 3 Οκτωβρίου 2005. Τον Δεκέμβριο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απέδωσε στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM) την ιδιότητα της υποψήφιας προς ένταξη χώρας, αλλά οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη. Εν δυνάμει υποψήφιες χώρες είναι κι όλες οι υπόλοιπες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων όπως η Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και η Σερβία συμπεριλαμβανομένου και του Κοσόβου, όπως ορίζει το Ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί, στο υψηλότερο επίπεδο, για ένταξη των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αρκεί να πληρούν τα προαναφερθέντα κριτήρια της Κοπεγχάγης (Χαρδαλούπας, 2005).

Η τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς υπήρξαν πολλά νέα δεδομένα. Καταρχήν, αυτή ήταν η πιο μαζική διεύρυνση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα νέα κράτη προέρχονταν

σχεδόν εξ ολοκλήρου από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την πράξη της αυτή, όχι μόνο εξάλειψε εμπράκτως τα λάθη του παρελθόντος που είχαν διαχωρίσει την Ευρώπη σε δυτική και ανατολική, αλλά ουσιαστικά δρομολόγησε νέες εξελίξεις με την επανένωση της Ευρώπης, αποτελώντας παράλληλα και μία ένδειξη φιλίας προς την Ρωσία και τα άλλα κράτη του πρώην ανατολικού μπλοκ, προσκαλώντας τα να γίνουν και αυτά με τη σειρά τους μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τη διεύρυνση αυτή, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατήργησε όλους τους παλαιούς περιορισμούς, επιφυλάξεις, αναστολές και προβληματισμούς και άνοιξε νέους ορίζοντες διακρατικής συνεργασίας, όχι μόνο εντός των αυστηρών ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Αυτή η μεγάλη διεύρυνση ήταν επίσης σημαντική γιατί συμπεριέλαβε κράτη με πολύ διαφορετικά μεγέθη, τόσο γεωγραφικά όσο και οικονομικά. Με αυτόν τον τρόπο τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης επεκτάθηκαν από τις ακτές του Ατλαντικού έως τις παρυφές της Σοβιετικής στέπας, και από την Βαλτική Θάλασσα μέχρι τα νερά της Κύπρου (Τέμπος, 2005).

Η ένταξη Βαλκανικών κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία έμπρακτη απόδειξη του ενδιαφέροντος που υπάρχει για την περιοχή των Βαλκανίων, με σκοπό τον τερματισμό των πολέμων και των εθνοτικών διενέξεων, καθώς και την εξάλειψη των εστιών ανάφλεξης που εξακολουθούν να υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή της Βαλκανικής. Με αυτό τον τρόπο, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει να μεταδώσει το μήνυμα ότι και οι άλλες χώρες των Βαλκανίων είναι ικανές και μπορούν να ικανοποιήσουν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να γίνουν πλήρη μέλη της αν το επιθυμούν (Τέμπος, 2005).

Η Ελλάδα βγήκε κερδισμένη από τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατάφερε, μετά από πολλά χρόνια διπλωματικών προσπαθειών, να ενταχθεί η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έτσι να αυξήσει την διαπραγματευτική ισχύ

που θα έχει στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, η προοπτική ένταξης και άλλων Βαλκανικών κρατών αποτελεί ωφέλιμη εξέλιξη για την Ελλάδα. Με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα δυτικά και ανατολικά Βαλκάνια, η Βαλκανική αρχίζει σταδιακά να εντάσσεται στη διεθνή σκηνή. Η δυναμική της διεύρυνσης που χρονικά ταυτίστηκε με την διεύρυνση του NATO προς τα ανατολικά, είχε ως στόχο να ενισχύσει το κλίμα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO θα ενισχύσει το κλίμα ασφάλειας τόσο στις ηγεσίες των χωρών αυτών όσο και στους πολίτες τους. Επίσης, θα ενισχυθούν ακόμα περισσότερο οι δημοκρατικοί θεσμοί στις χώρες αυτές, θα εδραιωθεί και διευρυνθεί το κράτος δικαίου και η προστασία όλων των μειονοτήτων, θα ενισχυθεί η διαφάνεια, η ελευθερία και η δημοκρατία και θα αποκηρυχθεί η κατάληξη στη βία και στην απειλή χρήσης της ως μεθόδου επίλυσης των διακρατικών διαφορών (Χαρδαλούπας, 2005).

Έτσι, η χώρα μας, ως η μοναδική χώρα των Βαλκανίων με πολύ υψηλότερο επίπεδο διαβίωσης από τις γειτονικές και με ενισχυμένη την οικονομία της αναμένεται ότι θα πρωτοστατήσει στην ανάπτυξη διμερών και πολυμερών οικονομικών, εμπορικών και επιχειρηματικών επαφών με τις γειτονικές (Τέμπορ, 2005).

Πέρα από τα οφέλη σε επίπεδο ειρήνης και γενικότερης πολιτικής, πολυάριθμες οικονομικές αναλύσεις έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα οφέλη της διεύρυνσης υπερβαίνουν το κόστος της. Έστω και αν τα οφέλη είναι σχετικά μεγαλύτερα για τα νέα κράτη-μέλη, επειδή αυτά ξεκινούν από χαμηλότερη οικονομική βάση, εν τούτοις και οι δύο πλευρές είναι κερδισμένες. Άνθρωποι, αγαθά, υπηρεσίες και κεφάλαια μπορούν πλέον να διακινούνται ελεύθερα από τον Ατλαντικό ωκεανό ως τη Μαύρη Θάλασσα και από τη Βαλτική ως τα νοτιότερα νησιά της Μεσογείου (Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά, 2007). Συγχρόνως, η διεύρυνση έδωσε άλλη μια ευκαιρία στην Ευρώπη αφού οι πολίτες της Ένωσης

αυξήθηκαν σχεδόν κατά 30 εκατομμύρια το 2007, με την είσοδο Ρουμανίας και Βουλγαρίας, ενώ παράλληλα ευνοήθηκαν οι ανταλλαγές και η οικονομική δραστηριότητα, και ταυτόχρονα έδωσε μια νέα ώθηση στην ανάπτυξη και την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της. Η προσχώρηση των νέων κρατών - μελών συμβάλει στην αύξηση της επιρροής της Ένωσης στο διεθνές προσκήνιο (Χαρδαλούπας, 2005).

Οι διευρύνσεις συμβάλλουν στην επίτευξη της δημιουργίας ενός χώρου ειρήνης και σταθερότητας, ο οποίος θα χαρακτηρίζεται από κοινές αξίες, ευημερία και ανταγωνιστικότητα. Τονώνουν την οικονομία και την εξοπλίζουν κατάλληλα για τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Η προοδευτική επέκταση της ζώνης του ευρώ ενισχύει αυτή την προοπτική. Επιπλέον, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των πολιτών των κρατών μελών, παρέχει πλεονεκτήματα όπως η αύξηση του εθνικού εισοδήματος ή η αντιμετώπιση της έλλειψης εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού (Τέμπος, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η πορεία της Ελλάδας προς την Ενωμένη Ευρώπη ξεκίνησε στις 8 Ιουνίου του 1959, με την υποβολή της αίτησης για σύνδεση με την νεοϊδρυθείσα τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.). Η αίτηση εγκρίνεται και οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Ε.Ο.Κ καταλήγουν στην υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης τον Ιούλιο του 1961. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα ήταν το πρώτο κράτος που υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η πορεία της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ διακόπηκε το 1967 λόγω της επιβολής της δικτατορίας. Όμως, μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974, η Ελλάδα συνέχισε τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και στις 12 Ιουνίου 1975 κατέθεσε αίτηση για πλήρη ένταξη στην Ε.Ο.Κ. Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις της Επιτροπής, η οποία αρχικά είχε εκφραστεί θετικά για την ένταξη της Ελλάδας, που θεωρούσε απαραίτητη μια προενταξιακή περίοδο, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκινούν ένα χρόνο αργότερα, έπειτα από απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών. Οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν με θετικό αποτέλεσμα και στις 28 Ιουνίου του 1979 υπογράφεται η Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ., η οποία τίθεται σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου του 1981.

Οι λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα θεωρούσε σημαντική την συμμετοχή της στην Ε.Ο.Κ. ποικίλουν. Πρώτα από όλα, η συμμετοχή στην Κοινότητα θα βοηθούσε το ελληνικό κράτος στην σταθεροποίηση του δημοκρατικού του πολιτεύματος και των θεσμών του. Ήταν επίσης βέβαιο ότι η Κοινότητα θα στήριζε τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και της κοινωνίας του, πράγμα που συνέβη μέσω των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων και των ΚΠΣ. Επιπλέον, η

Ελλάδα θέλησε μέσα από την συμμετοχή της στην Κοινότητα να ενισχύσει την θέση της έναντι της Τουρκίας, η οποία αποτελούσε την μεγαλύτερη απειλή μετά μάλιστα την εισβολή και κατάληψη του βόρειου εδάφους της Κύπρου. Τέλος, επιθυμούσε την περαιτέρω ανεξαρτητοποίησή της στο διεθνές καθώς και την ενεργή συμμετοχή της στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπήρξε αναμφίβολα μια από τις σημαντικότερες στιγμές της Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους της ένταξης αφορούσε σε αυτή καθεαυτή την νεοσύστατη ελληνική δημοκρατία. Οι τραγικές μνήμες της εφτάχρονης δικτατορίας των Συνταγματαρχών ήταν ακόμη νωπές στα μέσα της δεκαετίας του 1970 και ο ελληνικός λαός επιθυμούσε την εδραίωση ενός ουσιαστικού δημοκρατικού καθεστώτος, βασισμένου στα ιδεώδη της λαϊκής κυριαρχίας και του σεβασμού όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως φρονημάτων. Η θεσμική λειτουργία ενός τέτοιου πολιτικού συστήματος θα μπορούσε να διασφαλιστεί με τον καλύτερο τρόπο στα πλαίσια μιας υπερεθνικής οργάνωσης, της οποίας θεμέλιο ήταν η Δημοκρατία και η ελεύθερη βούληση λαών και πολιτών (Κουροπαλάτης, 2004).

Ένα άλλο ισχυρό κίνητρο για την ένταξη υπήρξε, αναμφίβολα, η ανάγκη στρατηγικής αναβάθμισης της χώρας. Η Τουρκία, ειδικά μετά την κατάληψη μέρους της Κύπρου και συχνών προκλήσεων στο Αιγαίο, αποτελούσε εθνικό κίνδυνο για την Ελλάδα. Η συμμετοχή της χώρας μας σε έναν συνασπισμό κρατών θα την ενίσχυε γεωπολιτικά, θεσμικά και νομικά (Κουροπαλάτης, 2004).

Έπειτα, η ιδιότητα του κράτους-μέλους μιας οντότητας, όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, με πυρήνα της την οικονομική συνεργασία (ΕΟΚ), δημιουργούσε μια αξιόσεβαστη οικονομική δυναμική, ιδιαίτερα για τις ασθενέστερες ευρωπαϊκές χώρες. Η ελληνική οικονομία, σαφέστατα καθυστερημένη, μπορούσε να πετύχει

τον πολυπόθητο εκσυγχρονισμό, μόνο αν εκμεταλλευόταν την ευκαιρία που της δόθηκε ως μέλος μιας μέλλουσας οικονομικής υπερδύναμης (Κουροπαλάτης, 2004).

Η πρώτη δεκαετία της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήταν περίοδος πολιτικής κυριαρχίας του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος. Κατά τα πρώτα χρόνια της παραμονής του στην εξουσία της χώρας, το ΠΑ.ΣΟ.Κ., το οποίο ως αντιπολίτευση είχε καταψηφίσει τη συμμετοχή της Ελλάδας ως πλήρους μέλους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κράτησε μια αρκετά επιφυλακτική στάση απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Αποτέλεσμα αυτής της επιφυλακτικότητας ήταν να ασκήσει η ελληνική κυβέρνηση το δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) σε θέματα Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας, γεγονός που προκάλεσε αρνητικές αντιδράσεις σε διεθνές επίπεδο (Κουροπαλάτης, 2004).

Παράλληλα όμως, η ελληνική κυβέρνηση επεδίωξε να εκμεταλλευτεί την ιδιότητα του κράτους μέλους της Κοινότητας, προκειμένου να αποκομίσει οικονομικά οφέλη και να αναβαθμίσει τη διεθνή εικόνα της χώρας. Έτσι, το Μάρτη του 1982, η σοσιαλιστική κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. υπέβαλε υπόμνημα, με το οποίο ζητούσε, αφενός την εφαρμογή κοινοτικών ειδικών καθεστώτων αναφορικά με τα κρατικά μονοπώλια, αφετέρου οικονομική υποστήριξη για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Το μεν πρώτο αίτημα απορρίφθηκε, το δεύτερο όμως έγινε δεκτό και το 1985 οδήγησε στην έγκριση των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων, μέσω των οποίων διατέθηκαν στην Ελλάδα, από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, πόροι ύψους άνω των 2 δισεκατομμυρίων ECU (Ευρωπαϊκών Νομισματικών Μονάδων). Με τα προγράμματα αυτά, τα επονομαζόμενα και ως πακέτα Delors, εγκαινιάστηκε στην πράξη η νέα διαρθρωτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Κουροπαλάτης, 2004).

Κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980, η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. μετέβαλε οριστικά τις θέσεις της, υποστηρίζοντας πλέον πιο θερμά όχι μόνο την

ευρωπαϊκή ενοποίηση, αλλά και την προοπτική μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας. Στη μεταστροφή αυτή συνέβαλε και η εκδήλωση ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος εκ μέρους της Τουρκίας, μετά το 1986, αλλά και η συνειδητοποίηση της διαπραγματευτικής υπεροχής μιας ευρωπαϊκής Ελλάδας, σε αντίθεση με εκείνη μιας χώρας απομονωμένης από τις διεθνείς κι ευρωπαϊκές εξελίξεις (Κουροπαλάτης, 2004).

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, την διακυβέρνηση της χώρας ανέλαβε και πάλι η Νέα Δημοκρατία, υπό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη. Η ίδια παράταξη που οδήγησε τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έπρεπε να είναι συνεπής συνεπής στον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και για αυτό προσπάθησε να παρέμβει ενεργά στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης, υποβάλλοντας ένα υπόμνημα για την πολιτική ένωση. Τον Οκτώβριο του 1990 η Ελλάδα προσχώρησε (Ρώμη, Συμφωνία των 11), στη συμφωνία για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Κουροπαλάτης, 2004).

Το Φεβρουάριο του 1992 υπογράφηκε η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Από την 1η Ιανουαρίου 1993, χρόνος έναρξης της εφαρμογής της, η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθιέρωνε έναν ευρωπαϊκό χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, με ελεύθερη μετακίνηση πολιτών κι εμπορευμάτων. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ωφέλησε, μέσα στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού, τις φτωχότερες χώρες όπως η Ελλάδα. Την ίδια περίοδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το λεγόμενο πακέτο Delors II. Πρακτικά, αυτό περιλάμβανε τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων μαζί με τους πόρους του Ταμείου Συνοχής και αποτελούσε οικονομική ενίσχυση προς τις φτωχότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία) για τα έτη 1993-1994 (Κουροπαλάτης, 2004).

Το 1993 υπήρξε για την Ελλάδα έτος κυβερνητικής αλλαγής, αφού, μετά την πτώση της κυβέρνησης Μητσοτάκη και τις εθνικές εκλογές, την εξουσία

ανακατέλαβε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Η νέα κυβέρνηση συνέχισε την ευρωπαϊκή πολιτική της προηγούμενης. Όμως, ορισμένα προβλήματα στις σχέσεις με τη FYROM και την Αλβανία, κατά την περίοδο 1994-1995, εμπόδισαν την Ελλάδα να διαδραματίσει έναν ενεργότερο ρυθμιστικό ρόλο στα ευρύτερα Βαλκάνια.

Από το 1996, η κυβέρνηση του Κ. Σημίτη, εφήρμοσε φιλοευρωπαϊκή πολιτική, κατορθώνοντας να αποκομίσει σημαντικά οφέλη για την ίδια την Ελλάδα. Παράλληλα, η κυβέρνηση Σημίτη αναγκάστηκε να εφαρμόσει ένα αυστηρό πρόγραμμα πολιτικής λιτότητας, για να επιτευχθεί η σύγκλιση με τα κριτήρια του Μάαστριχτ, όπως μείωση του πληθωρισμού, των επιτοκίων, των ελλειμμάτων και του εξωτερικού χρέους, με απότερο στόχο την πλήρη συμμετοχή της χώρας στην τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Μετά τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992, που κυρώθηκε από τη Βουλή με εξαιρετικά μεγάλη πλειοψηφία, κεντρικός στόχος όλων των εθνικών κυβερνήσεων ήταν η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Εμπόδιο για την ένταξη ήταν κυρίως η κατάσταση της οικονομίας και η υστέρησή της έναντι της οικονομίας των περισσότερων κρατών-μελών. Αυτός ο στόχος απετέλεσε τη βασική προτεραιότητα των κυβερνήσεων του Κώστα Σημίτη. Η Ελλάδα κατέβαλλε επίμονες και συστηματικές προσπάθειες για την εξυγίανση και τη σταθεροποίηση της οικονομίας της χώρας (Παπαδημητρίου, 2007).

Μετά από επίμονες προσπάθειες, η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ο.Ν.Ε. και άρχισε να συμμετέχει δημιουργικά, με απόψεις και θέσεις σε όλες τις ευρωπαϊκές διαδικασίες. Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Σημίτη πέτυχε τον σκοπό της και την 1η Ιανουαρίου 2002 η Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της ΟΝΕ, υιοθετώντας το Ευρώ ταυτόχρονα με τις άλλες 11 χώρες μέλη. Πρόκειται για ένα τεράστιο βήμα στον ευρύτερο εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους, που σε συνδυασμό με τα 17 τρις δραχμών του τρίτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης, έδωσαν μια σημαντική ώθηση στην ελληνική οικονομία (Κουροπαλάτης, 2004).

Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ο.Ν.Ε. (Παπαδημητρίου, 2007).

Η Ελλάδα, μετά την κυβερνητική αλλαγή του Μαρτίου 2004 και την ανάληψη της εξουσίας από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, υπό τον Κώστα Καραμανλή, συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στην ομοσπονδιακή προοπτική της Ευρώπης, μέσω της έγκρισης του ευρωπαϊκού Συντάγματος, ενισχύοντας κατά το μέγιστο δυνατό τα ελληνικά συμφέροντα (Κουροπαλάτης, 2004). Μετά την αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό της χώρας το 2004, η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, προώθησε την άμεση δημοσιονομική απογραφή, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο μεγάλη καχυποψία από πλευράς των άλλων ευρωπαϊκών κρατών-μελών. Η Ελλάδα τέθηκε έτσι σε δημοσιονομική επιτήρηση από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία μόλις ένα χρόνο αργότερα, το 2005, εκδήλωσαν την έντονη αντίθεσή της εναντίον του νόμου για τον βασικό μέτοχο, τον οποίο η εθνική κυβέρνηση είχε θεσπίσει για να προωθήσει την πολιτική της στην καταπολέμηση της διαπλοκής, παρόλο που γνώριζε ότι αυτός ήταν αντίθετος προς τα ευρωπαϊκά κεκτημένα. Η αντιπαράθεση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν έντονη, και γρήγορα η ελληνική κυβέρνηση υποχώρησε (Παπαδημητρίου, 2005).

Συνοπτικά, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα / Ένωση στην περίοδο 1981-2002 μπορεί να διακριθεί σε τρεις βασικές χρονικές υπο-περιόδους. Η πρώτη περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονη αμφισβήτηση ορισμένων σοβαρών πτυχών της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Παράλληλα, επιδιώχθηκε η αναθεώρηση της θέσης της χώρας στην Κοινότητα με τη διαμόρφωση ενός «ειδικού καθεστώτος» σχέσεων και ρυθμίσεων. Στη δεύτερη περίοδο της συμμετοχής της, η πολιτική της Ελλάδας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, χαρακτηρίζεται βαθμιαία από εντονότερες φιλο-ενοποιητικές θέσεις. Ιδιαίτερα από το 1988 και μετά, αρχίζει να υποστηρίζει το «ομοσπονδιακό» πρότυπο ενοποίησης καθώς και την ανάπτυξη κοινής πολιτικής σε νέους τομείς (παιδεία, υγεία, περιβάλλον), την ενίσχυση των υπερεθνικών θεσμών όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής

ασφάλειας από την Ένωση. Παράλληλα, από το 1987, η Ελλάδα αρχίζει να αναδεικνύει ως κύριο πολιτικό στόχο τη διασφάλιση της προοπτικής ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Για το σκοπό αυτό, υποστήριξε την κυβέρνηση της Λευκωσίας στην υποβολή από την τελευταία αίτησης για ένταξη, τον Ιούνιο του 1990.

Η τρίτη περίοδος της συμμετοχής της Ελλάδας ξεκίνησε το 1996 και χαρακτηρίζεται από ακόμα μεγαλύτερη υποστήριξη προς την ιδέα και τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την εμβάθυνση της ενοποίησης σε όλους τους τομείς, με άξονα μάλιστα το ομοσπονδιακό μοντέλο. Χαρακτηρίζεται ακόμα από την προσπάθεια υψηλότερης οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης με την επίτευξη των κριτηρίων σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ, τη συμμετοχή της χώρας ως πλήρες μέλος στο ενιαίο νόμισμα και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) από την 1η Ιανουαρίου 2002 (Κουροπαλάτης, 2004).

Κορύφωση της ευρωπαϊκής πορείας της Ελλάδας υπήρξε η επιτυχημένη προεδρία της Ένωσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2003. Κατά τη διάρκεια της προεδρίας της, η Ελλάδα κατάφερε να προωθήσει τους στόχους της, σε μία περίοδο μάλιστα που ήταν ιδιαίτερα δύσκολη εξαιτίας των διεθνών γεγονότων, όπως ο πόλεμος στο Ιράκ. Μέσα από σωστά σχεδιασμένες πολιτικές, οι προσπάθειες της χώρας άρχισαν να αποδίδουν καρπούς και να βελτιώνουν τους όρους συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Παπαδημητρίου, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρωτίστως δημιουργήθηκε ως οικονομική ένωση. Ο πρώτος και σημαντικότερος πυλώνας, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ιδρύθηκε ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η δημιουργία και η διατήρηση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς ήταν ο κατεξοχήν πολιτικός στόχος της Κοινότητας, μία ενοποίηση της αγοράς που θα εξασφάλιζε ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίου.

Σε αυτό τον τομέα έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες για τη δημιουργία εναρμονισμένων πρότυπων, με σκοπό να αποδώσουν τα βέλτιστα οικονομικά οφέλη, μέσω της δημιουργίας μεγαλύτερων και αποτελεσματικότερων αγορών. Από τη Συνθήκη της Ρώμης, διάφορες πολιτικές έχουν εφαρμόσει την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών. Το κοινό Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά των περιορισμών του Ανταγωνισμού περιορίζει τις ανταγωνιστικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων μέσω της απαγόρευσης συμπράξεων, κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης και του ελέγχου συγχωνεύσεων αλλά και των κρατών μελών μέσω του καθεστώτος ελέγχου των κρατικών επιδοτήσεων σε επιχειρήσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την ελεύθερη κυκλοφορία του κεφαλαίου μεταξύ των κρατών μελών της. Τα μέλη έχουν ένα κοινό σύστημα έμμεσης φορολογίας, τον Φ.Π.Α, καθώς επίσης και κοινούς τελωνειακούς δασμούς και φόρους στα διάφορα προϊόντα. Έχουν μια κοινή αγροτική πολιτική και διαθέτουν συνεκτικά κεφάλαια, με τα οποία βελτιώνουν τις υποδομές και βοηθούν τις μειονεκτούσες περιοχές, αυτό που με άλλα λόγια αποκαλείται ως πολιτικές συνοχής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει επίσης κεφάλαια για οικονομική ενίσχυση έκτακτης ανάγκης, παραδείγματος χάριν μετά από φυσικές καταστροφές. Η χρηματοδότηση επεκτείνεται στα προγράμματα για υποψήφιες χώρες, αλλά και

άλλες ανατολικοευρωπαϊκές χώρες, καθώς επίσης και για την ενίσχυση πολλών αναπτυσσόμενων χωρών, μέσω προγραμμάτων όπως το Phare, το TACIS και το ISPA. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί επίσης την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, μέσω των τετραετών προγραμμάτων οργάνωσης για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (Eurora, 2007).

Η συνδυασμένη ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, με κατ' εκτίμηση ονομαστικό ΑΕΠ 11, 6 τρισεκατομμύρια ευρώ το 2006 (έναντι της δεύτερης μεγαλύτερης οικονομίας, των Ηνωμένων Πολιτειών, με ΑΕΠ 13,2 τρισεκατομμυρίων δολλαρίων). Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο αλλά και ο δεύτερος μεγαλύτερος εισαγωγέας. Είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία. Το 2007, από τον κατάλογο των 500 πιο κερδοφόρων επιχειρήσεων στον κόσμο, 163 έχουν έδρα και δραστηριοποιούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μάλιστα οι μισές από τις κορυφαίες 20 επιχειρήσεις, είναι επίσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Μέσα στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης τέσσερις ελευθερίες είναι εγγυημένες: ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, του κεφαλαίου και των προσώπων. Για να το στηρίξουν, δεκατρία μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υιοθετήσει ένα κοινό νόμισμα, το ευρώ. Όλοι μαζί αποτελούν την ευρωζώνη και έχουν από κοινού την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αν και το νόμισμα χρησιμοποιείται και από διάφορες άλλες χώρες που βρίσκονται έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης είχε προβλέψει ότι το 2007 η ευρωζώνη θα αναπτύσσεται κατά 2,7% γρηγορότερα από την προβλεπόμενη ανάπτυξη των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 2006, τα δύο από τα τρία εκατομμύρια νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν στην ευρωζώνη, αν και η οικονομία της ευρωζώνης έχει καθοριστεί να αναπτύσσεται κατά 2,4%, ελαφρώς πιο αργά από την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά (2,7%).

Η νομοθεσία, κατά τη διάρκεια των ετών, έχει εναρμονίσει τα πρότυπα και φιλέλευθεροποίησε τις αγορές. Από τη συνθήκη ίδρυσης της Κοινότητας, οι συνθήκες έχουν συμπεριλάβει τον στόχο να καθιερώσουν μια αγορά ελεύθερου και μη διαστρεβλωμένου ανταγωνισμού.

Υπάρχουν ουσιαστικές οικονομικές διαφορές σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, που απεικονίζουν τις διαφορετικές οικονομίες των κρατών μελών της. Η διαφορά μεταξύ πλουσιότερων και φτωχότερων περιοχών είναι σημαντική, για παράδειγμα, η Φρανκφούρτη έχει 68,75 Ευρώ κατά κεφαλήν εισόδημα, το Παρίσι 67,98 Ευρώ, το Λονδίνο 65,14 Ευρώ, ενώ το Nord-Est της Ρουμανίας έχει 5,07 Ευρώ και το Severozapaden της Βουλγαρίας 5,50 Ευρώ (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διαπιστώνοντας ότι η ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων συνιστούσε πηγή αμφισβήτησης και υπονόμησης του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ενοποίησης και ως εκ τούτου εμπόδιο στην περαιτέρω ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ανέδειξε την επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεταξύ των περιφερειών και των κρατών-μελών της σε στόχο ζωτικής σημασίας. Δεδομένου δε ότι οι πόροι της Πολιτικής Συνοχής προέρχονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, ενώ η πλειοψηφία τους συγκεντρώνεται στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, γίνεται εμφανές ότι η ανάπτυξη κοινοτικών διαρθρωτικών δράσεων συνάδει στην πράξη με την διακηρυγμένη αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών (Αβράμη, 2007).

Για να αντιμετωπισθούν αυτές οι διαφορές υπάρχουν διάφορα Ταμεία συνοχής, που προωθούν την ανάπτυξη των φτωχότερων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι περιοχές βρίσκονται κυρίως στα νέα κράτη μέλη της Ανατολικής Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω προγραμμάτων της, διαθέτει εξειδικευμένους ερευνητές, στηρίζοντας έτσι την έρευνα και την τεχνολογική

ανάπτυξη. Άλλα κεφάλαια παρέχουν βοήθεια έκτακτης ανάγκης, υποστήριξη για υποψήφια μέλη, για να προσαρμόσουν τη χώρα τους στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως τα κεφάλαια PHARE και ISPA (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η οικονομική προοπτική για την περίοδο 2007-2013 καθορίστηκε το 2005, όταν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν να καθορίσουν τον κοινό προϋπολογισμό στο 1,045% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ. Ο Βρετανός πρωθυπουργός συμφώνησε να αναθεωρήσει τη βρετανική επιστροφή, που είχε διαπραγματευτεί το 1984 η τότε πρωθυπουργός της Βρετανίας. Ο Γάλλος Πρόεδρος, δήλωσε ότι αυτή η αύξηση στον προϋπολογισμό θα επιτρέψει στην Ευρώπη να χρηματοδοτήσει τις κοινές πολιτικές, όπως η κοινή αγροτική πολιτική ή η πολιτική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

3.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει «ιδίους πόρους» για τη χρηματοδότηση των δαπανών της. Από νομική άποψη, αυτοί οι πόροι ανήκουν στην Ένωση. Τα κράτη μέλη τους εισπράττουν εξ' ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους μεταφέρουν στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπάρχουν τρία είδη ιδίων πόρων (τα παρακάτω στοιχεία αναφέρονται στις προβλέψεις για το 2007):

- Οι παραδοσιακοί ίδιοι πόροι (ΠΠ), που αποτελούνται κυρίως από δασμούς οι οποίοι βαρύνουν τις εισαγωγές προϊόντων που προέρχονται από τρίτα κράτη. Αποφέρουν περίπου 17,3 δισεκατομμύρια Ευρώ, περίπου ποσοστό 15% των συνολικών εσόδων.
- Ο πόρος που βασίζεται στο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ένας ενιαίος ποσοστιαίος συντελεστής που εφαρμόζεται στην εναρμονισμένη βάση ΦΠΑ κάθε κράτους μέλους. Ο πόρος που βασίζεται στον ΦΠΑ αντιπροσωπεύει ποσοστό 15% των συνολικών εσόδων ή 17,8 δισεκατομμύρια Ευρώ.
- Ο πόρος που βασίζεται στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) είναι ένας ενιαίος ποσοστιαίος συντελεστής (0,73%) που εφαρμόζεται στο ΑΕΕ κάθε κράτους μέλους. Είναι η μεγαλύτερη πηγή εσόδων και αντιπροσωπεύει σήμερα το 69% των συνολικών εσόδων ή 80 δισεκατομμύρια Ευρώ περίπου.

Ο προϋπολογισμός περιλαμβάνει και άλλα έσοδα, όπως τους φόρους που καταβάλλονται από τους υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί των μισθών τους, τις συνεισφορές από τρίτα κράτη σε ορισμένα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα πρόστιμα από τις εταιρείες που παραβαίνουν τους

κανόνες ανταγωνισμού ή άλλους κανόνες. Αυτοί οι διάφοροι πόροι ανέρχονται περίπου σε 1,3 δισεκατομμύρια Ευρώ, δηλαδή αντιπροσωπεύουν περίπου ποσοστό 1% του προϋπολογισμού (Eurora, 2007α).

Διάγραμμα 2: Πόροι του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Πηγή: Eurora, 2007α)

Τα συνολικά έσοδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2007 ανέρχονται σε 116,4 δισεκατομμύρια Ευρώ, ενώ το σύνολο των κεφαλαίων για τα οποία έχουν αναληφθεί υποχρεώσεις βάσει διαφορετικών πολιτικών είναι ελαφρώς υψηλότερο. Η διαφορά απορρέει κυρίως από τη δημοσιονομική πρακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει υποχρεώσεις, δηλαδή δεσμεύει το συνολικό ποσό που απαιτείται για ένα πολυετές έργο, κατά το πρώτο έτος του έργου. Ωστόσο, οι πραγματικές πληρωμές καταβάλλονται σε περισσότερες δόσεις, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου.

(Πηγή: Eurora, 2007α)

Τα έσοδα του προϋπολογισμού είναι σχεδόν αναλογικά με τον πλούτο των κρατών μελών. Ωστόσο, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Κάτω Χώρες, η Γερμανία, η Αυστρία και η Σουηδία τυγχάνουν ορισμένων προσαρμογών κατά τον υπολογισμό των συνεισφορών τους.

Επιπλέον, τα κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταβάλλονται προς τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έχουν καθορισθεί από την ίδια την Ένωση. Τα λιγότερο ευημερούντα κράτη μέλη λαμβάνουν αναλογικά περισσότερα χρήματα από τα πλουσιότερα, και οι περισσότερες χώρες λαμβάνουν περισσότερα χρήματα από αυτά που καταβάλλουν στον προϋπολογισμό (Eugora, 2007α).

Τα χρήματα των φορολογούμενων χρησιμοποιούνται από την Ένωση για να χρηματοδοτηθούν οι δραστηριότητες που έχουν συμφωνηθεί στις συνθήκες από όλα τα κράτη μέλη και τα κοινοβούλια. Ένα μικρό ποσό, περίπου το 1% του εθνικού πλούτου της Ένωσης, που αντιστοιχεί σε 235 ευρώ περίπου ανά κάτοικο, προορίζεται για τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διατίθεται στη συνέχεια κυρίως για τους πολίτες της και τις διάφορες κοινότητες.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν χρηματοδοτήσεις για ποικιλία δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα στον τομέα της γεωργίας, της αλιείας, των υποδομών (κατασκευή δρόμων, γεφυρών, σιδηροδρομικών γραμμών), της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, του πολιτισμού, της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, της πολιτικής για το περιβάλλον, της υγείας και της προστασίας των καταναλωτών, και της έρευνας. Επίσης, έχουν ήδη αναληφθεί πρωτοβουλίες για να προσφερθεί στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα. Επιπλέον, μέρος του κοινοτικού προϋπολογισμού διατίθεται για τη χρηματοδότηση της οικονομικής ανάπτυξης και για ανθρωπιστική βοήθεια προς μη κοινοτικές χώρες που πλήττονται από καταστροφές και άλλες καταστάσεις κρίσεως.

Οι διαπραγματεύσεις για τον προγραμματισμό των ετήσιων δαπανών διεξάγονται μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών, με βάση πρόταση της Επιτροπής. Ο προϋπολογισμός καλύπτει τις δαπάνες όλων των οργάνων της Ένωσης. Καθορίζει τα έσοδα και τις δαπάνες του εκάστοτε έτους, απαριθμεί όλες τις ενέργειες που πρέπει να χρηματοδοτηθούν και προσδιορίζει τα συνολικά χρηματικά ποσά και το προσωπικό που θα διατεθεί για κάθε μία. Επίσης κάνει μνεία των πράξεων εξουσιοδότησης για κάθε δράση. Πριν από την εκτέλεσή τους, για όλες τις ενέργειες απαιτείται η θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας που προτείνεται από την Επιτροπή και εγκρίνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών, από κοινού (Euroρα, 2007α).

Οι δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οριοθετούνται από τις συνθήκες. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης δεν πρέπει να εμφανίζει έλλειμμα, γεγονός που σημαίνει ότι τα έσοδα πρέπει να καλύπτουν το συνολικό κόστος όλων των δραστηριοτήτων. Αυτά τα έσοδα προέρχονται από τρεις κύριες πηγές, τους δασμούς, μέρος του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) σε κάθε κράτος μέλος, και μια περαιτέρω συνεισφορά από τα κράτη μέλη, που βασίζεται στο μέγεθος του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματός τους (ΑΕΕ). Το χρηματικό ποσό που μπορεί να διατεθεί στην Ένωση οριοθετείται με συμφωνία των κρατών μελών και των κοινοβουλίων. Επί του παρόντος, το ανώτατο όριο έχει τεθεί σε ποσοστό 1,24% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της Ένωσης, για τις πληρωμές που διενεργούνται στα πλαίσια του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναφέρεται ότι περίπου το 45% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της Ένωσης προορίζεται για εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δημόσιες δαπάνες στα κράτη μέλη (Euroρα, 2007α).

Επιπλέον, οι δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οριοθετούνται από συμφωνία μεταξύ των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου Υπουργών

και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει ένα "πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο", με τα πιο πρόσφατα να αφορούν τον προγραμματισμό δαπανών για τις επταετείς περιόδους 2000-2006 και 2007-2013.

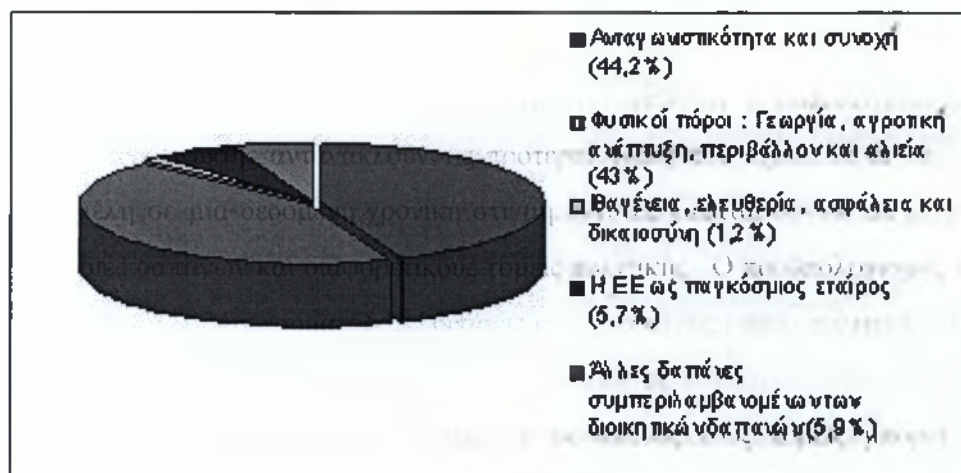
Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού, αλλά μοιράζεται το μεγαλύτερο μέρος της διαχείρισης με τα κράτη μέλη. Μια κοινοτική νομική πράξη, ο δημοσιονομικός κανονισμός που έχει συμφωνηθεί από τα κράτη μέλη, καθορίζει τους κανόνες για την υποβολή αιτήσεων, την εγγραφή στον προϋπολογισμό και τη χρήση των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες αιτιολογούνται και συντάσσονται δημοσιονομικές καταστάσεις, που παρουσιάζουν τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της Ένωσης.

Οι λογιστικοί έλεγχοι διενεργούνται τόσο από εσωτερικούς ελεγκτές όσο και από τον εξωτερικό ελεγκτή (το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο). Οι Γενικοί Διευθυντές πρέπει να συντάσσουν, κάθε χρόνο, έκθεση στην οποία γίνεται ανασκόπηση του έργου τους και σχολιάζεται η χρήση των πόρων που έχουν τεθεί στη διάθεσή τους. Αυτές οι ετήσιες εκθέσεις δραστηριότητας υποβάλλονται στα μέλη της Επιτροπής, ενώ μια σύνοψή τους διαβιβάζεται στην αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών, το αργότερο μέχρι τις 15 Ιουνίου του επομένου έτους από αυτό που αφορά ο προϋπολογισμός.

Κάθε χρόνο, σύμφωνα με τη λεγόμενη διαδικασία απαλλαγής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υπεύθυνα έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη χρήση των πόρων που τέθηκαν στη διάθεσή τους. Η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να λάβει μέτρα προκειμένου να δοθεί συνέχεια στα συμπεράσματα που εξάγονται και στις συστάσεις που διατυπώνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών, στο

πλαίσιο της διαδικασίας απαλλαγής. Το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και το Ελεγκτικό Συνέδριο επαληθεύουν αυτά τα μέτρα.

Οι δράσεις και τα έργα που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντανακλούν τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί από τις χώρες-μέλη σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Αυτές κατατάσσονται σε ευρείες κατηγορίες δαπανών και διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρηματοδοτεί δράσεις και έργα στους τομείς πολιτικής όπου όλες οι χώρες της ΕΕ έχουν συμφωνήσει να δρουν σε κοινοτικό επίπεδο καθώς εκτιμάται ότι η συνένωση των δυνάμεων σε αυτούς τους τομείς μπορεί να αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα με μικρότερο κόστος.

Διάγραμμα 3: Κατανομή πόρων (Πηγή: Europa, 2007a)

Για τα επόμενα επτά έτη, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να αφιερώσουν σημαντικό μέρος των κοινών προσπαθειών τους και του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία μεγαλύτερης οικονομικής ανάπτυξης και περισσότερων θέσεων εργασίας. Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες της Ένωσης. Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να γίνει περισσότερο ανταγωνιστική, ενώ οι λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες πρέπει να προσεγγίσουν το επίπεδο των

υπόλοιπων περιφερειών. Για την περίοδο 2007–2013, από κάθε ευρώ που δαπανάται από τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οκτώ λεπτά θα προορίζονται για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η επίτευξη μακροπρόθεσμης ανάπτυξης εξαρτάται επίσης από την αξιοποίηση και την αύξηση του δυναμικού ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προτεραιότητα αυτή, που καλείται «συνοχή», αφορά την παροχή βοήθειας ιδίως προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες ώστε να μετατρέψουν την οικονομία τους για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Από κάθε ευρώ που δαπανάται, 36 λεπτά προορίζονται για αυτές τις δραστηριότητες συνοχής.

Ο αντίκτυπος των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν σταματά στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Για πολλούς, ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορηγεί την αναγκαία επείγουσα βοήθεια μετά από μια φυσική καταστροφή. Κατά άλλους, προσφέρει μια μακροπρόθεσμη ενίσχυση για την ευημερία, τη σταθερότητα και την ασφάλεια. Περίπου έξι λεπτά από κάθε ευρώ, δαπανώνται για τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλύπτοντας τις δαπάνες για το προσωπικό και τα κτίρια όλων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου Υπουργών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου.

της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια του προϋπολογισμού. Για πολλούς, ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορηγεί την αναγκαία επείγουσα βοήθεια μετά από μια φυσική καταστροφή. Κατά άλλους, προσφέρει μια μακροπρόθεσμη ενίσχυση για την ευημερία, τη σταθερότητα και την ασφάλεια. Περίπου έξι λεπτά από κάθε ευρώ, δαπανώνται για τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλύπτοντας τις δαπάνες για το προσωπικό και τα κτίρια όλων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου Υπουργών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου.

3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ & ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ-ΕΥΡΩ

Το ευρώ αποτελεί σήμερα στοιχείο της καθημερινής ζωής των πολιτών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ μελλοντικά, το Ευρώ θα υιοθετηθεί κι από άλλα κράτη μέλη. Το ενιαίο νόμισμα παρουσιάζει αδιαμφισβήτητα πλεονεκτήματα καθώς ελαττώνει το κόστος των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, διευκολύνει τα ταξίδια και ενδυναμώνει το ρόλο του ευρώ σε διεθνές επίπεδο (Euroora, 2007β). Σήμερα, μια θεμελιώδης αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, η οποία διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό από το ευρώ.

ΕΥΡΩΠΟΙΗΣΗ & ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ-ΕΥΡΩ

Το ευρώ αποτελεί πια μια χειροπιαστή απόδειξη της ευρωπαϊκής ενοποίησης, οι προσπάθειες για την οποία άρχισαν εδώ και πολλά χρόνια. Με την έγκριση του προγράμματος ενιαίας αγοράς το 1985, ήταν εμφανές ότι η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η εσωτερική αγορά δεν θα μπορούσε να αξιοποιηθεί εφόσον παρέμενε το σχετικά υψηλό κόστος συναλλαγών που οφείλεται στη μετατροπή των νομισμάτων και στις συναλλαγματικές διακυμάνσεις.

Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ανόβερου, σύστησε μια επιτροπή για τη μελέτη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, υπό την προεδρία του τότε προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jacques Delors. Τα άλλα μέλη της επιτροπής ήταν οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, πράγμα το οποίο εξασφάλιζε την ενεργό συμμετοχή τους στην επεξεργασία των προτάσεων. Στην σχετική έκθεση που υποβλήθηκε τον Απρίλιο του 1989, προτάθηκε η υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε τρία στάδια. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αναγκαιότητα για μεγαλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, για θέσπιση κανόνων όσον αφορά το μέγεθος και τη χρηματοδότηση των εθνικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων και για καθιέρωση ενός νέου θεσμικού οργάνου, εντελώς ανεξάρτητου, της

Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, υπό τη

προεδρία του Jacques Delors 38

συμμετοχή τους στην επεξεργασία

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στην οποία επρόκειτο να ανατεθεί η νομισματική πολιτική της Ένωσης. Με βάση την έκθεση Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, που έγινε τον Ιούνιο του 1989, αποφάσισε την εφαρμογή του πρώτου σταδίου της ΟΝΕ που ήταν η πλήρης απελευθέρωση των κινήσεων των κεφαλαίων, με ισχύ από την 1η Ιουλίου 1990.

Η συμμετοχή των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νομισματική Ένωση προϋπέθετε την εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης που προβλέπονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Συγκεκριμένα, η Συνθήκη απαιτούσε οι υποψήφιες χώρες να έχουν επιτύχει τα εξής:

- Υψηλό βαθμό σταθερότητας τιμών, δηλαδή ο πληθωρισμός να μην υπερβαίνει περισσότερο από 1,5 εκατοστιαία μονάδα τον μέσο όρο των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό, έγινε τον Ιούνιο του 1989, αποφάσισε
- Να μην υπάρχει υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, δηλαδή έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ ή δημόσιο χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ, εκτός αν εμφανιζόταν σταθερή πτωτική τάση και προσεγγιζόταν με ικανοποιητικούς ρυθμούς η τιμή αναφοράς (60%),
- Αδιάλειπτη συμμετοχή του νομίσματος της χώρας επί δύο τουλάχιστον έτη πριν τη λήψη της απόφασης για την υιοθέτηση του ευρώ, χωρίς σημαντικές διαταραχές (υποτίμηση, κ.λπ.), στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών,
- Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην υπερβαίνουν περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες από το μέσο όρο των επιτοκίων των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

Τον Δεκέμβριο του 1989, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου ζήτησε να γίνει μία διακυβερνητική διάσκεψη προκειμένου να προσδιοριστούν οι τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στη Συνθήκη, ώστε να είναι δυνατή η υλοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Η Συνθήκη προέβλεπε την καθιέρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης πριν από το τέλος του αιώνα, σε τρία διαδοχικά στάδια και σύμφωνα με ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα:

Το πρώτο στάδιο περιλάμβανε την υιοθέτηση του ευρώ ως μοναδικού νομίσματος των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

- Το πρώτο στάδιο είχε ως έναρξη την 1η Ιουλίου 1990. Στόχος ήταν να δοθεί στο Συμβούλιο η δυνατότητα να αξιολογήσει την πρόοδο που είχε μέχρι τότε επιτευχθεί όσον αφορά την οικονομική και νομισματική σύγκλιση, αλλά και να δώσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να συμμορφωθούν με ορισμένες απαγορεύσεις που περιελάμβανε η Συνθήκη, όπως απαγόρευση θέσπισης περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίων, απαγόρευση στις κεντρικές τράπεζες να παρέχουν τη δυνατότητα υπεραναλήψεων εκ μέρους των κρατικών αρχών και επιχειρήσεων, απαγόρευση διατήρησης προνομιακής πρόσβασης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκ μέρους κρατικών αρχών και επιχειρήσεων, κ.λ.π.
- Το δεύτερο στάδιο είχε ως έναρξη την 1η Ιανουαρίου 1994. Στόχος ήταν να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτύχουν σημαντική πρόοδο προς τη σύγκλιση των οικονομικών τους πολιτικών μέσω της θέσπισης συγκεκριμένων, αλλά όχι αναγκαστικού χαρακτήρα, κανόνων για τη χρηματοδότηση των κρατών και μίας νέας εποπτείας, που αφορούσε τα δημόσια οικονομικά. Ο συντονισμός των νομισματικών πολιτικών θεσμοθετήθηκε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, το οποίο είχε την ευθύνη για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών και την πραγματοποίηση των απαραίτητων προπαρασκευαστικών εργασιών για την καθιέρωση ενιαίου νομίσματος.
- Η μετάβαση στο τρίτο στάδιο, δεδομένου ότι σηματοδοτούσε και την έναρξη της ΟΝΕ, ήταν εξαρτώμενη από την επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερής σύγκλισης, μετρήσιμης βάσει συγκεκριμένων αντικειμενικών κριτηρίων που καθορίζονταν στη Συνθήκη. Κατά τη διάρκεια του σταδίου αυτού, οι προαναφερθέντες δημοσιονομικοί κανόνες έγιναν πλέον υποχρεωτικοί και όποιο κράτος μέλος δεν συμμορφωνόταν θα μπορούσε, θεωρητικά τουλάχιστον, να υποστεί κυρώσεις. Η νομισματική πολιτική ενοποιήθηκε και

και την πραγματοποίηση των απαιτήσεων

του νομίσματος

ανατέθηκε στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, το οποίο απαρτίζεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η Συνθήκη προέβλεπε ότι η μετάβαση στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ θα πραγματοποιούνταν το 1997, εάν η πλειοψηφία των κρατών μελών πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης. Εάν, στο τέλος αυτού του έτους, δεν είχε καθοριστεί ακόμη η αρχή του τρίτου σταδίου, στην περίπτωση αυτή το τρίτο στάδιο έπρεπε να αρχίσει την 1η Ιανουαρίου 1999, μόνο με τα κράτη μέλη που είχαν επιτύχει το βαθμό σύγκλισης που προέβλεπε η Συνθήκη. Η συνθήκη όριζε ξεκάθαρα ότι όλες οι συναλλαγές μεταξύ των εθνικών νομισμάτων και του ενιαίου νομίσματος καθορίζονται την πρώτη ημέρα του τρίτου σταδίου.

Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση περιορίστηκε στο να καθορίσει τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα ως στόχο, χωρίς να προσδιορίζει τις σχετικές πρακτικές λεπτομέρειες. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, το Ηνωμένο Βασίλειο έλαβε απαλλαγή (opt-out) από το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, με τη μορφή πρωτοκόλλου προσαρτημένου στη Συνθήκη, το οποίο προβλέπει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται να καθιερώσει το ενιαίο νόμισμα, έστω και αν πληροί τα κριτήρια σύγκλισης. Το πρωτόκολλο αυτό ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη συμφωνίας εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου όσον αφορά τη Συνθήκη. Το αν η χώρα θα ενταχθεί στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης είναι στην κρίση της βρετανικής κυβέρνησης (Europa, 2007γ).

Η Δανία απέρριψε τη Συνθήκη με δημοψήφισμα που διενεργήθηκε τον Ιούνιο 1992. Στη συνέχεια, η Δανία έτυχε απαλλαγής σχετικά με αρκετές διατάξεις της Συνθήκης, μεταξύ των οποίων συγκαταλεγόταν και η μετάβαση στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ.

Το ευρώ (€), αποτελεί ίσως το πιο απτό επίτευγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι το ενιαίο νόμισμα που έχει υιοθετηθεί από 13 χώρες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν σχεδόν τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί όταν τα νέα κράτη μέλη υιοθετήσουν το ευρώ, αφού πρώτα οι οικονομίες τους εκπληρώσουν τα προβλεπόμενα κριτήρια. Όλα τα χαρτονομίσματα και κέρματα ευρώ μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις χώρες όπου το ευρώ γίνεται δεκτό. Υπάρχει ένας ενιαίος τύπος για το κάθε χαρτονομίσμα, ενώ τα κέρματα φέρουν κοινή απεικόνιση στη μία τους όψη και εθνικά σύμβολα κάθε κράτους μέλους στην άλλη.

Διάγραμμα 4: Χρήση του Ευρώ στα κράτη μέλη (Πηγή: Eurostat, 2007)

Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002 σε 12 από τα 15 τότε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τότε, το ευρώ υιοθετήθηκε από την Σλοβενία, καθώς και από την Κύπρο και τη Μάλτα. Σήμερα, το Ευρώ χρησιμοποιείται από το Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία και Σλοβενία. Αντίστοιχα, η Βουλγαρία, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα,

Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, ενώ η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν χρησιμοποιούν ακόμη το ενιαίο νόμισμα (Euro, 2007γ).

Η αποτίμηση των πρώτων πέντε χρόνων λειτουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, που έγινε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπιστώνει τη μεγάλη επιτυχία που είχε γενικά η υιοθέτηση του ευρώ. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η συμβολή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και του ευρώ στη διασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας και ειδικότερα σταθερότητας τιμών, αλλά και η καταλυτική της επίδραση στην επιτάχυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης, ιδιαίτερα της ενοποίησης των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρώπη (Euro, 2007γ).

Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν χρησιμοποιούν ακόμη το ενιαίο νόμισμα (Euro, 2007γ).

Η αποτίμηση των πρώτων πέντε χρόνων λειτουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, που έγινε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπιστώνει τη μεγάλη επιτυχία που είχε γενικά η υιοθέτηση του ευρώ. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η συμβολή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και του ευρώ στη διασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας και ειδικότερα σταθερότητας τιμών, αλλά και η καταλυτική της επίδραση στην επιτάχυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης, ιδιαίτερα της ενοποίησης των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρώπη (Euro, 2007γ).

Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν χρησιμοποιούν ακόμη το ενιαίο νόμισμα (Euro, 2007γ).

3.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι μικρές επιχειρήσεις, που αποτελούν τον κινητήριο μοχλό της οικονομίας στην Ευρώπη, είναι οι πλέον ευαίσθητες στις μεταβολές του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, οι πρώτες που θα υποφέρουν αν επιβαρυνθούν με υπερβολική γραφειοκρατία και οι πρώτες που θα αναπτυχθούν αν υπάρξουν πρωτοβουλίες για τη μείωση της γραφειοκρατίας και την επιβράβευση της επιτυχίας (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Η μεγάλη πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρώπη αποτελείται από πολύ μικρότερες επιχειρήσεις, και αυτό σημαίνει ότι συχνά δε διαθέτουν επαρκείς πόρους, είτε πρόκειται για χρήματα, τεχνογνωσία ή δεξιότητες. Οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν ολόκληρα τμήματα που ασχολούνται με την τεχνολογική ανάπτυξη, παρακολουθούν τον ανταγωνισμό, προσελκύουν χρηματοδότηση και εξειδικευμένους υπαλλήλους, και διασφαλίζουν ότι η επιχείρηση τηρεί όλους τους σχετικούς κανονισμούς. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όμως, αυτές οι εργασίες είτε συμπεριλαμβάνονται στα πολυάριθμα καθήκοντα ενός ατόμου, είτε δεν εκτελούνται καθόλου.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συχνά δεν έχουν την ευκαιρία να επηρεάσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής – ενώ οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις απλά κάνουν τη δουλειά τους, οι μεγάλες επιχειρήσεις απασχολούν άτομα που φροντίζουν για τη διαμόρφωση των νόμων προς όφελος τους. Για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, και για να διασφαλίσει ότι οι ειδικές απαιτήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων λαμβάνονται υπόψη περισσότερο κατά τη χάραξη πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διορίσει έναν Απεσταλμένο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ο οποίος λειτουργεί ως διεπαφή με την επιχειρηματική κοινότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και παρεμβαίνει για την προώθηση των συμφερόντων τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενισχύοντας το έργο της Γενικής Διεύθυνσης Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Απεσταλμένος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις λειτουργεί ως κανάλι, μέσω του οποίου η Επιτροπή μπορεί να υπολογίσει τον αντίκτυπο των νομοθετικών της προτάσεων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο ρόλος του Απεσταλμένου για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα χρήσιμος όσον αφορά την ευαισθητοποίηση για τα θέματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων εντός και εκτός της Επιτροπής, και στο να γίνονται οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης πιο φιλικές προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις .

Αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στη Σύνοδο της Λισσαβόνας, τέθηκε ο στόχος η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταστεί παγκοσμίως η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία, που θα βασίζεται στη γνώση, ικανή για την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη, για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης και μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής. Θα πρέπει συνεπώς να δημιουργηθεί το βέλτιστο περιβάλλον για τις μικρές επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα γενικότερα (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος μέσα στο οποίο η επιχειρηματικότητα και ειδικά οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις θα μπορούν να λειτουργούν και να ευδοκιμούν, αποτελεί σήμερα ισχυρό ζητούμενο. Η διαπίστωση αυτή οδήγησε στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη ειδικών πολιτικών για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, οι οποίες αποτυπώθηκαν στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και στην Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΕΒΕΗ, 2003).

Στο προοίμιο της Πράσινης Βίβλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2003) για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αναφέρεται: «Η Ευρώπη πρέπει να ενθαρρύνει ακόμη περισσότερο την επιχειρηματικότητα. Χρειάζεται περισσότερες νέες και ανθρές

επιχειρήσεις που να είναι έτοιμες να αξιοποιήσουν το άνοιγμα των αγορών και να ξεκινήσουν δημιουργικές ή καινοτόμες προσπάθειες εμπορικής εκμετάλλευσης σε μεγαλύτερη κλίμακα».

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η επιχειρηματικότητα αποτελεί νοοτροπία. Πρόκειται για την ικανότητα ενός ατόμου είτε μόνος του είτε στα πλαίσια ενός οργανισμού να αναγνωρίζει τις ευκαιρίες, να τις εκμεταλλεύεται προκειμένου να επιτύχει οικονομικό όφελος. Στην προσπάθειά του, όμως, αυτή καινοτομεί, δημιουργεί νέα προϊόντα, νέες δραστηριότητες, και απασχολεί άλλους πολίτες (ΕΒΕΗ, 2003).

Η πολιτική αυτή επιλογή για το ρόλο και τη σημασία των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, και τη συμβολή τους στην κοινωνική συνοχή των κρατών μελών, αποτυπώνεται με μια σειρά δράσεων και πρωτοβουλιών σε Ευρωπαϊκό και σε Εθνικό Επίπεδο. Έτσι για παράδειγμα, στην Ελλάδα, ένα μεγάλο τμήμα των διαρθρωτικών πόρων του Γ' ΚΠΣ έχουν δεσμευθεί για την ίδρυση, ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω των τομεακών και περιφερειακών επιχειρησιακών σχεδίων. Επίσης η δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των Επιχειρήσεων, με μείωση της γραφειοκρατίας και απλοποίηση των σχέσεων Πολιτείας και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αποτελεί ένα δεύτερο μεγάλο στόχο (ΕΒΕΗ, 2003).

Προκειμένου να παρακολουθεί την εξέλιξη και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει το Παρατηρητήριο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να βελτιώσει την παρακολούθηση της οικονομικής απόδοσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Το Παρατηρητήριο παρέχει πληροφόρηση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε πολιτικά στελέχη, ερευνητές, οικονομολόγους, καθώς και στις ίδιες τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΕΒΕΗ, 2003).

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η κατάσταση των μικρών επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να βελτιωθεί με δράσεις τόνωσης του επιχειρηματικού πνεύματος, με την αξιολόγηση των υφιστάμενων μέτρων και όταν απαιτείται, με το να καθίστανται αυτά φιλικά προς τις μικρές επιχειρήσεις. Επίσης, να διασφαλίζεται ότι οι αρμόδιοι για την χάραξη πολιτικής λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων. Οι χώρες που επικύρωσαν τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις, δεσμεύθηκαν:

- Να ενισχύσουν το καινοτόμο και επιχειρηματικό πνεύμα που επιτρέπει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις,
- Να επιδώξουν ένα ρυθμιστικό, φορολογικό και διοικητικό πλαίσιο που θα διευκολύνει την επιχειρηματική δραστηριότητα και θα βελτιώσει την κατάσταση των επιχειρηματιών,
- Να διασφαλίσουν την πρόσβαση σε αγορές,
- Να διευκολύνουν την πρόσβαση στις βέλτιστες μεθόδους έρευνας και τεχνολογίας,
- Να διευκολύνουν την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά μέσα στη διάρκεια ολόκληρου του κύκλου ζωής μίας επιχείρησης,
- Να βελτιώνουν συνεχώς τις επιδόσεις τους ούτως ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να παρέχει το καλύτερο περιβάλλον παγκοσμίως για τις μικρές επιχειρήσεις,
- Να προωθούν άριστης ποιότητας υποστήριξη για τις μικρές επιχειρήσεις.

Με την επικύρωση αυτού του Χάρτη, τα κράτη μέλη δεσμεύθηκαν να ακολουθήσουν τις παρακάτω γραμμές δράσης, λαμβάνοντας υπόψιν τους τις ανάγκες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης: «Η Ευρώπη θα γαλουχήσει το επιχειρηματικό πνεύμα και τις νέες ικανότητες από μικρότερη ηλικία. Γενικές γνώσεις σχετικά με τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα θα πρέπει να διδάσκονται σε όλα τα σχολικά επίπεδα. «Ειδικές ενότητες σχετικές με τις επιχειρήσεις θα πρέπει να αποτελούν ουσιαστικό συστατικό των εκπαιδευτικών

προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στα κολέγια και τα πανεπιστήμια. Η Ευρώπη προτίθεται να ενθαρρύνει και να προωθήσει τις επιχειρηματικές προσπάθειες των νέων και να αναπτύξει κατάλληλα επιμορφωτικά προγράμματα για στελέχη σε μικρές επιχειρήσεις (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Φθηνότερη και ταχύτερη εκκίνηση επιχειρήσεων: Το κόστος ίδρυσης των επιχειρήσεων θα πρέπει να γίνει πολύ πιο ανταγωνιστικό. Οι χώρες στις οποίες παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις και οι πιο πολύπλοκες διαδικασίες για την έγκριση νέων εταιρειών, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να πλησιάσουν το επίπεδο των ταχύτερων χωρών (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Βελτίωση της νομοθεσίας και των σχετικών ρυθμίσεων: Οι νέες ρυθμίσεις, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο, θα πρέπει να εξεταστούν με προσοχή ώστε να αξιολογηθεί η επίδρασή τους στις μικρές επιχειρήσεις και τους ίδιους τους επιχειρηματίες. Όπου αυτό είναι δυνατόν, οι εθνικοί και κοινοτικοί κανόνες θα πρέπει να γίνονται απλούστεροι και οι τοπικές κυβερνήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιούν διοικητικά έγγραφα που να είναι φιλικά προς τον χρήστη. Επίσης, θα ήταν σκόπιμο οι μικρές επιχειρήσεις να εξαιρούνται από ορισμένες υποχρεώσεις κανονιστικού χαρακτήρα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή πρέπει να απλουστεύσει τη νομοθεσία περί ανταγωνισμού, ώστε έτσι να μειωθεί το βάρος συμμόρφωσης των μικρών επιχειρήσεων (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Πρόσβαση σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες: Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να παροτρυνθούν να αυξήσουν την ηλεκτρονική επικοινωνία τους με τον τομέα των μικρών επιχειρήσεων. Έτσι οι εταιρείες θα είναι σε θέση να δέχονται συμβουλές, να υποβάλλουν αιτήσεις, να καταθέτουν φορολογικές ή άλλες οικονομικές δηλώσεις ή και να λαμβάνουν πληροφορίες με ηλεκτρονική σύνδεση, κάτι που είναι και ταχύτερο και φθηνότερο (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Φορολογικά και χρηματοοικονομικά θέματα: Τα φορολογικά συστήματα θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν, έτσι ώστε να επιβραβεύουν την επιτυχία και να ενθαρρύνουν την έναρξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, να ευνοούν την επέκταση και την ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι επιχειρηματίες χρειάζονται χρηματοδότηση προκειμένου να αναπτύξουν τις επιχειρήσεις τους. Προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα προβεί σε ενέργειες με στόχο τη βελτίωση της σχέσεως μεταξύ τραπεζικού συστήματος και μικρών επιχειρήσεων, με τη δημιουργία ενδεδειγμένων όρων πρόσβασης στις πιστώσεις και το επιχειρηματικό κεφάλαιο. Επίσης, θα βελτιώσει την πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία και θα θεωρήσει ευπρόσδεκτες τις όποιες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την αύξηση της χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμη για τις νεοπαγείς επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Ενίσχυση των τεχνολογικών δυνατοτήτων των μικρών επιχειρήσεων: Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να ενισχύσει τα υφιστάμενα προγράμματα που αποσκοπούν στην προώθηση της διάδοσης της τεχνολογίας προς τις μικρές επιχειρήσεις καθώς και τη δυνατότητά τους να εντοπίζουν, να επιλέγουν και να προσαρμόζουν τις τεχνολογίες (Ευρωπαϊκός Χάρτης, 2003).

Ενίσχυση της ανάπτυξης καινοτομιών: Η καινοτομία θεωρείται πλέον ευρέως ως η κινητήριος δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης. Τα νέα προϊόντα και οι υπηρεσίες και οι νέες μέθοδοι παραγωγής ή παροχής τους, είναι αυτά που δίνουν αξία στην οικονομία και επιτρέπουν τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι υπεύθυνες για μεγάλο μέρος της καινοτομίας που οδηγεί σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες μεγαλύτερης αξίας (ακόμη και εάν οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι τελικά αυτές που αναλαμβάνουν την παραγωγή και τη μαζική πώληση των καινοτομιών αυτών) κι

έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να προωθήσει την καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όλης της Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χτίσει την πολιτική ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων γύρω από τρεις κεντρικούς πυλώνες δράσης, για μία κοινωνία που θα βασίζεται στην επιχειρηματικότητα (Πράσινη Βίβλος, 2003). Αυτοί οι πυλώνες είναι:

- Άρση των φραγμών στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Όσον αφορά τον χρόνο και το κόστος που απαιτείται για την ίδρυση μίας επιχείρησης, έχουν ήδη καθοριστεί ευρωπαϊκοί δείκτες συγκριτικής αξιολόγησης, τους οποίους θα πρέπει να εφαρμόσουν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών. Όταν πλέον θα καταφέρουν να επιτύχουν αυτό το στόχο, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λάβουν μέριμνα για την καλύτερη δυνατή ενημέρωση του κοινού σχετικά με τις προσπάθειες που έγιναν και τις βελτιώσεις που προέκυψαν όσον αφορά τη μείωση των εμποδίων στην δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Επίσης, θα πρέπει να συνεχιστεί η τρέχουσα εργασία βελτίωσης της λειτουργίας των εσωτερικών αγορών και της μείωσης της γραφειοκρατίας, ώστε να αρθούν οι φραγμοί για την επιχειρηματική δραστηριότητα και να προωθηθεί η αρχή του να δίνεται προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις. Επίσης, πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες βελτίωσης της πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης. Οι επιχειρηματίες πρέπει να λαμβάνουν την απαραίτητη στήριξη στην προσπάθεια ανάπτυξης των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την προσαρμογή της επιχείρησής τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Η καλύτερη δυνατή ενημέρωση του κοινού σχετικά με τις προσπάθειες που γίνονται είναι απαραίτητη για να λαμβάνουν την απαραίτητη στήριξη.
- Εξισορρόπηση κινδύνων και ανταμοιβών σε επίπεδο επιχειρηματικότητας. Η ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων θα πρέπει να ανταμείβεται και όχι να τιμωρείται. Τόσο η κοινωνική ασφάλιση όσο και οι ισχύουσες φορολογικές διατάξεις θα πρέπει να επανεξεταστούν με βάση τις επιπτώσεις που έχουν στην πρόθεση των επιχειρηματιών να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις ή να επεκτείνουν τις ήδη υπάρχουσες.

- Μία κοινωνία που προκρίνει την επιχειρηματικότητα. Παρόλο που πολλοί θα ήθελαν να αναλάβουν επιχειρηματική δραστηριότητα, δεν έχουν αρκετή εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις δεξιότητές τους ώστε να κάνουν το όνειρό τους πραγματικότητα. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι νέοι, μέσω της εκπαίδευσης, ώστε να αναπτύξουν σε μεγαλύτερο βαθμό το επιχειρηματικό τους πνεύμα και να λάβουν την απαραίτητη υποστήριξη για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

3.4 ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Με τη συμπλήρωση 50 χρόνων από την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, ίσως χρειάζεται να αναρωτηθούμε όχι μόνο για το που βρίσκεται σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και για το πού βρίσκονται τα κράτη-μέλη. Η Ένωση των 27 πλέον μελών, έχει ανάγκη από προσπάθειες ακόμα μεγαλύτερης συνεργασίας και εμπάθουσας, αφού πλέον δεν αφορά την ένωση κρατών αλλά την ένωση των λαών τους. Παράλληλα, οι νέες προκλήσεις και οι κίνδυνοι του διεθνούς περιβάλλοντος στον 21ο αιώνα, όπως για παράδειγμα η τρομοκρατία και η μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος, ήδη επιβάλλουν μία άνευ προηγουμένου αλληλεξάρτηση και συνεργασία ανάμεσα στα κράτη του κόσμου (Γκιόκα και συν., 2007).

Η φύση και η μελλοντική κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί κεντρικό ζήτημα της πανευρωπαϊκής πολιτικής, καθώς και σημαντικό ζήτημα της εθνικής πολιτικής των κρατών μελών. Τα γενικά ζητήματα περιλαμβάνουν την τελική έκταση της Ένωσης, τα όρια σε νέα διεύρυνση, τον ρυθμό ένταξης νέων μελών, την επέκταση της ιδιότητας μέλους σε σχέση με την εσωτερική ολοκλήρωση, το μέλλον ως πολιτική ένωση παρά του μέλλοντος ως ζώνη απελευθέρωσης των συναλλαγών, των γεωγραφικών ορίων της Ευρώπης για λόγους ιδιότητας μέλους και την ιστορικό-πολιτιστική ταυτότητα των μελών και της Ένωσης. Τα συγκεκριμένα ζητήματα περιλαμβάνουν αυτή τη στιγμή το μέλλον της συνταγματικής συνθήκης, την διεύρυνση στα Βαλκάνια και την τουρκική ένταξη, αναθεώρηση των κανόνων του σύμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης, και η κοινή αγροτική πολιτική (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πέρασε μια περίοδο περισυλλογής η οποία ξεκίνησε με τη θέσπιση μιας διαδικασίας διαλόγου σε εθνικό επίπεδο και προσέγγισης με τους

Ευρωπαίους πολίτες, ζητώντας μια σαφή θεώρηση των αναγκών και των προσδοκιών τους για την παραπέρα πορεία της. Το σχέδιο Δ -Δημοκρατία, Διάλογος, Δημόσια συζήτηση- που εκπονήθηκε από την Κομισιόν είχε ως κύριο στόχο, τη δημιουργία ενός συγκεκριμένου «οδικού χάρτη» για το «Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ο διάλογος επικεντρώθηκε γύρω από θέματα όπως η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρώπης, η εξωτερική πολιτική και ο ρόλος της στον κόσμο, η καθημερινή ζωή του πολίτη, η ανεργία, η ασφάλεια των τροφίμων, η προστασία του καταναλωτή και το ενιαίο νόμισμα. Οι Ευρωπαίοι πολίτες ζητούν στο προσεχές μέλλον περαιτέρω εμβάθυνση της Ένωσης και όχι μια ακόμα διεύρυνση (Αννόπουλος, 2006).

Κατά την πρόσφατη μεγάλη διεύρυνση, η προσχώρηση δέκα κρατών με ΑΕΠ πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, κρατών με υψηλά επίπεδα ανεργίας και σημαντικές ελλείψεις υποδομών, αυξάνει το αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυσχεραίνει το στόχο της οικονομικής σύγκλισης και την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας. Προκειμένου δε να αξιοποιηθούν πλήρως τα πλεονεκτήματα της διεύρυνσης, επιβάλλεται η πλήρης ενσωμάτωση των νέων κρατών-μελών, η οποία όμως συνεπάγεται υψηλό δημοσιονομικό κόστος (Αβράμη, 2007).

Η ένταξη δέκα κρατών με ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και υψηλό ποσοστό απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα αναπόφευκτα θα είχε σημαντική επίπτωση στις δαπάνες του προϋπολογισμού. Ειδικότερα, το γεγονός ότι το 2000 το 21,6% του εργατικού δυναμικού των νέων κρατών-μελών απασχολούνταν στον γεωργικό τομέα, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση των δεκαπέντε το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνούσε το 4,3%, είναι ενδεικτικό της σημαντικής αύξησης των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα και της παραγωγής των γεωργικών προϊόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στην οποία συνέβαλε η διεύρυνση. Η εξέλιξη αυτή συνεπάγεται λοιπόν διόγκωση των δαπανών του προϋπολογισμού για την στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων μέσω κοινοτικών επιδοτήσεων. Καθώς η

ενδεχόμενη διαφορετική μεταχείριση των νέων κρατών μελών, όσον αφορά στον γεωργικό τομέα, θα απειλούσε την εσωτερική συνοχή της Ένωσης, γίνεται εμφανές ότι η διεύρυνση επέβαλε την ανάγκη να περιορισθεί η σημαντική αύξηση των γεωργικών δαπανών (Αβράμη, 2007).

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Τρίτη Έκθεση Συνοχής, περίπου το 92% του πληθυσμού των νέων κρατών μελών κατοικούν σε περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω του 75% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 25, ενώ περίπου τα δυο τρίτα σε περιφέρειες όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν ξεπερνά το μισό του μέσου όρου. Το ποσοστό του πληθυσμού, που κατοικεί σε περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω του 75% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα αυξηθεί από 19,2% στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 σε 27,1% στην διευρυμένη Ένωση, δηλαδή 123 εκατομμύρια πολίτες, εκ των οποίων μόνο τέσσερις στους δέκα ζουν σε περιφέρειες που ανήκουν στα 15 «παλαιά» κράτη μέλη. Επιπρόσθετα, το χάσμα στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανάμεσα στο 10% του πληθυσμού, που κατοικεί στις πλέον ευημερούσες περιφέρειες, και του ίδιου ποσοστού, που κατοικεί στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες, υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με την κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 (Αβράμη, 2007).

Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν υπήρξε ποτέ ένας δρόμος στρωμένος με δάφνες. Η προσχώρηση νέων κρατών-μελών, οι διαπραγματεύσεις με τις χώρες που περιμένουν στον προθάλαμο, η είσοδος στο Ευρώ, καθώς και οι προσπάθειες για την καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος επέφεραν σημαντικές αλλαγές στην Ευρώπη. Οι αλλαγές αυτές επιτάχυναν την κοινωνική «μετάλλαξη» της Ευρώπης, εντός και εκτός των ορίων των εθνικών κρατών. Έφεραν όμως στην επιφάνεια μια ανανεωμένη και σταθερά κλιμακούμενη «ένταση» μεταξύ των κρατών-μελών (Αννόπουλος, 2006).

Η εξέλιξη της διαπραγμάτευσης των δημοσιονομικών προοπτικών 2007-2013 καθώς και της μεταρρύθμισης της Πολιτικής Συνοχής είναι αποκαλυπτική της διάθεσης των δεκαπέντε «παλαιών» κρατών μελών να παραμερίσουν ή να προβάλουν τα εθνικά τους συμφέροντα ενόψει των προκλήσεων που συνδέονται με το εγχείρημα της διεύρυνσης. Εξετάζοντας δε το αποτέλεσμα των εν λόγω διαπραγματεύσεων, γίνεται εμφανές κατά πόσο τίθεται υπό αμφισβήτηση ή όχι η αρχή της αλληλεγγύης, ελλείπει της οποίας το μέλλον της Ένωσης θα είναι αμφίβολο (Αβράμη, 2007).

Επίσης, η αποτυχία εφαρμογής ενός κοινού Ευρωπαϊκού Συντάγματος, δημιουργεί επιπλέον ερωτήματα σχετικά με το πώς θα είναι το μέλλον της νέας, διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα σχεδιάστηκε με γνώμονα μια Ευρώπη πιο δημοκρατική, λειτουργική και αποτελεσματική. Στηρίζεται σε αρχές και αξίες που οι Ευρωπαίοι γενικά ασπάζονται διαχρονικά. Οι λαοί της Ευρώπης όμως, που καλούνται σήμερα να υλοποιήσουν τα οράματα των ηγετών τους, βλέπουν συχνά με σκεπτικισμό τις αποφάσεις τους ή τις ιδέες τους, την περαιτέρω διεύρυνση της Ένωσης ή την προοπτική ένταξης της Τουρκίας (ως έχει σήμερα). Τα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν φθίνουσα εμπλοκή και εμπιστοσύνη του πολίτη προς τα πολιτικά συστήματα και τις διαδικασίες. Επιπλέον, τα αρνητικά αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων στην Γαλλία και την Ολλανδία εγείρουν ουσιαστικά ερωτήματα για το μέλλον της Ευρώπης, που πρέπει να απαντηθούν. Τα θέματα που προσπάθησε να λύσει το Σύνταγμα είναι υπαρκτά και προφανώς όχι εύκολο να λυθούν άμεσα (Αννόπουλος, 2006).

Ο πρόεδρος της Κομισιόν José Manuel Barroso, σε πρόσφατη ομιλία του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αναφερόμενος στο τέλος της περιόδου «περισυλλογής», έθεσε την αναγκαιότητα θεσμικών αλλαγών των Ευρωπαϊκών οργάνων, έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικά στην υλοποίηση του έργου τους, να απλουστεύεται και να διευκολύνεται ο τρόπος λήψης των αποφάσεων και να

ενισχύεται η διαφάνεια. Ο Barroso έθεσε την επιτακτική ανάγκη μιας πιο ευέλικτης και αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής, αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού των οικονομικών και κοινωνικών μοντέλων, και προώθησης της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (Αννόπουλος, 2006).

Η διαδικασία μέσα από την οποία θα προωθηθούν οι θεσμικές αλλαγές θα επικεντρωθεί στα ζητήματα που καταδεικνύουν ότι η Ένωση αφουγκράζεται τους πολίτες της και είναι σε θέση να πάρει συγκεκριμένες αποφάσεις για να ανταποκριθεί στις ανησυχίες τους. Τα κράτη-μέλη θα κληθούν να αξιολογήσουν τα κύρια συμπεράσματα των εθνικών συζητήσεων, να δώσουν συγκεκριμένες εισηγήσεις όσον αφορά στη διατήρηση και ανάπτυξη του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής, την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών, τη διαφάνεια, τη λειτουργικότητα και τη δημοκρατικότητα των θεσμών στην Ένωση και να καθορίσουν συγκεκριμένες θεσμικές αλλαγές και διαδικασίες μέσα από τις οποίες θα επιτευχθεί η εμβάθυνση της Ένωσης. Είναι βέβαιο ότι μόνο μέσα από δημοκρατική, ανοιχτή και ισότιμη συζήτηση, θα καταφέρει η Ένωση να διαδραματίσει δυναμικότερο ηγετικό ρόλο σε διεθνές επίπεδο και σε ένα κόσμο που προσπαθεί να βρει νέες ισορροπίες (Αννόπουλος, 2006).

Επομένως, πρέπει να υπάρξει ένας διάλογος στην Ευρωπαϊκή Ένωση που θα δείξει στους ευρωπαίους πολίτες πως οι ηγέτες τους δεν είναι απορροφημένοι από μυστηριώδης αλλαγές στους όρους της Συνθήκης, αλλά ότι εργάζονται για την εξεύρεση λύσεων στα καθημερινά τους προβλήματα. Τότε οι πολίτες θα εμπιστευτούν τους ευρωπαίους ηγέτες και σε θέματα όπως το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα (Gass, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Το εμπόριο, οι επενδύσεις και οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές μεταξύ χωρών προάγουν την ανάπτυξη και την ευημερία τους. Είναι όμως σαφές ότι οι συνολικές επιδόσεις της οικονομίας στο μέλλον, εξαρτώνται καθοριστικά από την εξέλιξη του οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργούν. Στο περιβάλλον αυτό σημειώνονται ραγδαίες και βαθιές αλλαγές ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής πρόοδου και της παγκοσμιοποίησης των αγορών.

Επιπλέον, στην Ευρώπη, η σταδιακή ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εισαγωγή του ευρωπαϊκού ενιαίου νομίσματος έχουν εντείνει περαιτέρω τον ανταγωνισμό. Οι παράγοντες αυτοί έχουν επίσης επηρεάσει σε πολύ σημαντικό βαθμό τις νομισματικές και χρηματοοικονομικές συνθήκες και έχουν επιβάλει περιορισμούς στις εθνικές οικονομικές πολιτικές. Η τεχνολογική πρόοδος, η παγκοσμιοποίηση των αγορών και η ευρωπαϊκή ενοποίηση αλλάζουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι οικονομίες μας. Παρέχουν ευκαιρίες και ταυτόχρονα θέτουν προκλήσεις για την οικονομία της ζώνης του ευρώ και για τα κράτη μέλη της. Η ανάπτυξη και η ευημερία των ευρωπαϊκών οικονομιών εξαρτώνται από την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις και να επωφελούνται των ευκαιριών (Παπαδήμος, 2005).

Επιπλέον, στην Ευρώπη, η σταδιακή ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εισαγωγή του ευρωπαϊκού ενιαίου νομίσματος έχουν εντείνει περαιτέρω τον ανταγωνισμό. Οι παράγοντες αυτοί έχουν επίσης επηρεάσει σε πολύ σημαντικό βαθμό τις νομισματικές και χρηματοοικονομικές συνθήκες και έχουν επιβάλει περιορισμούς στις εθνικές οικονομικές πολιτικές. Η τεχνολογική πρόοδος, η παγκοσμιοποίηση των αγορών και η ευρωπαϊκή ενοποίηση αλλάζουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι οικονομίες μας. Παρέχουν ευκαιρίες και ταυτόχρονα θέτουν προκλήσεις για την οικονομία της ζώνης του ευρώ και για τα κράτη μέλη της. Η ανάπτυξη και η ευημερία των ευρωπαϊκών οικονομιών εξαρτώνται από την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις και να επωφελούνται των ευκαιριών (Παπαδήμος, 2005).

Σύμφωνα με έκθεση για τα τρία πρώτα χρόνια κυκλοφορίας του Ευρώ, που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Eurostat, 2002), οι επιδράσεις στην οικονομία των κρατών μελών συνοψίζονται στα εξής:

- **Οικονομική ανάπτυξη.** Μετά την οικονομική ανάπτυξη του 3% κατά μέσον όρο κατά τα δύο πρώτα έτη της ΟΝΕ, η οικονομία της ζώνης ευρώ χαρακτηρίστηκε από μια σύντομη επιβράδυνση το 2001, που οφειλόταν σε πολλούς παράγοντες, όπως η αύξηση των τιμών του πετρελαίου, το «σκάσιμο της κερδοσκοπικής φούσκας» των μετοχικών αγορών και τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου.
- **Αγορά της εργασίας.** Η κατάσταση της αγοράς της εργασίας βελτιώθηκε κατά τη διάρκεια των τριών ετών κυκλοφορίας του ενιαίου νομίσματος. Δημιουργήθηκαν περίπου 6 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης. Τα ποσοστά ανεργίας στη ζώνη ευρώ μειώθηκαν και έφθασαν το 8,3% το 2001, χάρη σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, στη συγκράτηση των μισθών και την οικονομική ανάπτυξη.
- **Πληθωρισμός.** Με σχετικά χαμηλό δείκτη πληθωρισμού, 1,1%, το 1999, οι τιμές στην κατανάλωση αυξήθηκαν και έφθασαν το 2,5% το 2001, πράγμα που ερμηνεύεται από την αύξηση των τιμών του πετρελαίου, καθώς και από την υποτίμηση του ευρώ έναντι του αμερικανικού δολαρίου. Επίσης, η αύξηση των τιμών των τροφίμων πυροδοτήθηκε και από την υπόθεση των «τρελών αγελάδων» και τα περιστατικά αφθώδους πυρετού που συνέβησαν στην κτηνοτροφία κρατών μελών.
- **Τιμή συναλλάγματος.** Από την προώθηση του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999, το ενιαίο νόμισμα έχασε περισσότερο από 20% της αξίας του έναντι του αμερικανικού δολαρίου, ανακτώντας κατόπιν το 10%. Το ευρώ θεωρήθηκε

υποτιμημένο. Τούτο έθεσε την οικονομία της ζώνης ευρώ σε θέση ισχύος έναντι των ανταγωνιστών της, πράγμα που αποδείχθηκε από την αύξηση των εξαγωγών και τη θετική επίδραση στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ).

- **Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και ανταγωνιστικότητα.** Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης ευρώ συνέχισε να βελτιώνεται το 2001 και έφθασε ένα ελαφρώς πλεονασματικό υπόλοιπο. Η ανταγωνιστικότητα κυμαίνεται ανάλογα με τα κράτη μέλη, κατά τα δύο πρώτα έτη της ΟΝΕ η κατάσταση στη Γερμανία, την Ελλάδα και την Αυστρία βελτιώθηκε.

Όσον αφορά τις μακροοικονομικές πολιτικές, η έκθεση της Επιτροπής (Euroρα, 2002) σημειώνει ότι:

- **Σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης.** Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης καθορίζει τον στόχο της εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών. Από το 1999 και μετά, η βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης επιβράδυνε το δημοσιονομικό έλλειμμα της ζώνης ευρώ, το οποίο όμως αυξήθηκε το 2001. Υπάρχουν δύο μεγάλες προκλήσεις σε δημοσιονομικό επίπεδο: να συνεχιστεί η πολιτική μείωσης των δημοσιονομικών ανισορροπιών για να αντιμετωπιστούν οι κανονικές συγκυριακές διακυμάνσεις και να προετοιμαστούν οι ευρωπαϊκές χώρες για τη γήρανση των πληθυσμών μειώνοντας το συνολικό χρέος των κοινωνιών.
- **Νομισματική πολιτική.** Η νομισματική πολιτική έχει ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), κύριος στόχος της οποίας είναι η σταθερότητα των τιμών. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η σταθερότητα αυτή επιτυγχάνεται όταν ο πληθωρισμός μένει κάτω από το 2%. Η νομισματική πολιτική στηρίζεται σε δύο πυλώνες, ο πρώτος είναι η αύξηση της νομισματικής μάζας που καθορίζεται από την ΕΚΤ σε 4,5%. Ο δεύτερος πυλώνας συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό οικονομικών δεικτών όπως οι δείκτες

τιμών και κόστους, οι τιμές συναλλάγματος ή ακόμα οι δείκτες πραγματικής οικονομίας.

- **Επιτόκια.** Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αύξησε τα επιτόκια επανειλημμένα το 2000 και 2001, λόγω των πληθωριστικών τάσεων που προκλήθηκαν από την αύξηση των τιμών του πετρελαίου και την υποτίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου. Ωστόσο, μετά τις εξελίξεις της παγκόσμιας οικονομίας το 2001 και μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μείωσε γρήγορα τα επιτόκια της.
- **Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών.** Ο κεντρικός ιστός του συντονισμού αυτού συνίσταται στις κύριες κατευθύνσεις των οικονομικών πολιτικών (ΚΚΟΠ), που είναι οι ετήσιες κατευθυντήριες γραμμές που το Συμβούλιο των Υπουργών απευθύνει στα κράτη μέλη. Περιλαμβάνουν κατευθύνσεις στον μακροοικονομικό τομέα, καθώς και συστάσεις για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Στόχος είναι η αύξηση του αναπτυξιακού δυναμικού της οικονομίας και της παραγωγικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Ευρωομάδα.** Η ζώνη ευρώ έχει εγκαθιδρύσει ένα ακόμη φόρουμ συντονισμού, την ευρωομάδα, που συγκεντρώνει τους υπουργούς οικονομίας και οικονομικών των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Οι ανεπίσημες συνεδριάσεις τους πραγματοποιούνται την προηγούμενη της συνεδρίασης του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, του γνωστού ως ECOFIN, και παρέχουν τη δυνατότητα μιας ειλικρινούς συζήτησης σχετικά με θέματα που αφορούν την ΟΝΕ.
- **Συνολική εξέλιξη των μισθών.** Η καταπολέμηση του πληθωρισμού στην Ευρώπη είχε επιρροή στους μισθούς, δεδομένου ότι η πρόοδος τους είχε συνδεθεί με τον πληθωρισμό των τιμών. Η διαφορά των ποσοστών αύξησης των μισθών μεταξύ των χωρών επίσης μειώθηκε κατά τα δέκα τελευταία έτη,

αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντική, πράγμα που μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω των διαφορετικών επιπέδων παραγωγικότητας.

- **Ποσοστό ανεργίας.** Παρά την αισθητή μείωση της ανεργίας κατά τα τελευταία έτη, υπάρχουν λίγα δείγματα νέας σημαντικής επιτάχυνσης της αύξησης του κόστους των μισθών στη ζώνη ευρώ. Οι πραγματικοί μισθοί παρουσίασαν μετρίαση σε όλες τις χώρες της ζώνης ευρώ. Η μετρίαση αυτή έφερε αποτελέσματα συμβάλλοντας στο δυναμισμό της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε από 11,5% σε 8,5%. Το μεγαλύτερο τμήμα της μείωσης αυτής οφείλεται στη μείωση του ποσοστού της διαρθρωτικής ανεργίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όλες οι μεγάλες οικονομίες της ΟΝΕ παρουσιάζουν ακόμα ένα ποσοστό διαρθρωτικής ανεργίας σχετικά υψηλό.
- **Κοινωνικά σύμφωνα.** Σε πολλές χώρες, τα κοινωνικά σύμφωνα βοήθησαν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για την εγκαθίδρυση διαπραγματεύσεων μεταξύ των δημοσίων αρχών και των κοινωφικών εταιρών, πράγμα που βοήθησε στη διατήρηση της μετρίασης των μισθών. Οι κίνδυνοι συγκρούσεων μεταξύ των επιχειρήσεων και των μισθωτών μειώθηκαν αισθητά.
- **Επενδυτικό δυναμικό.** Το ευρώ αύξησε σαφώς το επενδυτικό δυναμικό στη ζώνη ευρώ. Καταρχάς, μείωσε τον συναλλαγματικό κίνδυνο μεταξύ των δώδεκα αγορών και τόνωσε τον ανταγωνισμό στην ολοκληρωμένη αγορά. Επίσης, οι συνθήκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων βελτιώθηκαν χάρη στην επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών. Εξάλλου, η ΟΝΕ θα πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη και ιδίως στις αγορές εργασίας. Θα έχει επίσης θετικά αποτελέσματα στα επιτόκια μέσω της πολιτικής για την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών.

- Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.** Λόγω των πολιτικών ιδιωτικοποίησης που εφαρμόστηκαν κατά τη δεκαετία του '90, το τμήμα των δημοσίων επενδύσεων επί του ΑΕΠ μειώθηκε κανονικά. Αντίθετα, οι επενδύσεις των επιχειρήσεων, ιδίως στους τομείς της τεχνολογίας της πληροφόρησης και των τηλεπικοινωνιών (ΤΙC) αυξήθηκε κατά τα τελευταία έτη. Οι διαφορές μεταξύ των ποσοστών επένδυσης των χωρών μειώθηκαν σημαντικά κατά τα τελευταία δέκα έτη, γεγονός που αποδεικνύει μια κάποια σύγκλιση μεταξύ των χωρών της ζώνης ευρώ. Ωστόσο, από το 1999 και μετά, παρατηρείται ελαφρά αύξηση της διαφοράς των ποσοστών επένδυσης, πράγμα που οφείλεται εν μέρει στον δυναμισμό των χωρών που βρίσκονται σε στάδιο κάλυψης της καθυστέρησης.
- Άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό.** Οι άμεσες ξένες επενδύσεις διευκολύνθηκαν, κατά τη δεκαετία του 1990, λόγω της κατάργησης πολλαπλών εμποδίων στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η εισαγωγή του ευρώ επέφερε αυτή την τάση μειώνοντας τις διακυμάνσεις και τους συναλλαγματικούς κινδύνους. Οι ροές των άμεσων ξένων επενδύσεων με προέλευση και προορισμό τη ζώνη ευρώ αυξήθηκαν σημαντικά. Τούτο οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην παγκόσμια ανάπτυξη των επιχειρήσεων και στις συγχωνεύσεις και εξαγορές που συνδέονται με τη διαδικασία αυτή.
- Επιδράσεις της ΟΝΕ.** Καταργήθηκε η μεταβλητότητα των τιμών συναλλάγματος. Χάρη στις πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης, μειώθηκαν τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα επιτόκια. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές, της εργασίας και των προϊόντων θα πρέπει να καταστούν ακόμα πιο ελαστικές για να παράσχουν τη δυνατότητα στη ζώνη του ευρώ να βελτιώσει τους επενδυτικούς όρους. Υπάρχει σύνδεση μεταξύ των περιοριστικών ρυθμίσεων και του μικρού ποσοστού επενδύσεων. Έτσι, η ζώνη ευρώ θα μπορούσε να αποκομίσει μεγαλύτερα οφέλη από τις ευκαιρίες που παρέχει η

ONE. Μια αύξηση των επενδύσεων συνεπάγεται αύξηση του δυναμικού ανάπτυξης της ζώνης ευρώ. Τούτο είναι ακόμα πιο σημαντικό αν λάβουμε υπόψη τις επιπτώσεις στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη όπως οι δημογραφικές προοπτικές.

- **Γενική εξέλιξη Χρηματοπιστωτικού Συστήματος.** Διαπιστώνεται σαφής επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών λόγω της παγκοσμιοποίησης, αλλά και λόγω της θέσπισης ενός κοινού ρυθμιστικού πλαισίου και της μετάβασης στο ευρώ. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας βρίσκεται σε στάδιο ταχείας αναδιάρθρωσης και η ολοκλήρωση συνοδεύεται με γενική αύξηση και εντατικοποίηση του ανταγωνισμού. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος έχει εξαφανιστεί όπως και το κόστος που αφορά τον κατακερματισμό του συστήματος. Η απελευθέρωση της αγοράς και η θέσπιση του ευρώ θα πρέπει να ευνοήσουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μέσω της χρησιμοποίησης των κεφαλαιαγορών εις βάρος της τραπεζικής χρηματοδότησης.
- **Νομισματικές αγορές.** Η ολοκλήρωση των αγορών δεν είναι η ίδια σε όλους τους τομείς. Η ολοκλήρωση της αγοράς των διατραπεζικών καταθέσεων και της αγοράς των παράγωγων μέσω είναι αρκετά σημαντική. Αντίθετα, στα διασφαλισμένα μέσα χρηματαγοράς (πράξεις ιδιωτικής συνταξιοδότησης, κρατικά ομόλογα, εμπορικά γραμμάτια και πιστωτικά καταθέσεων π.χ.), η υλοποίηση υστερεί ακόμα. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται, κατά μεγάλο βαθμό, στις διαφορές που εξακολουθούν να υφίστανται μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών. Η οδηγία για τις χρηματοοικονομικές ασφάλειες πρέπει να βελτιώσει την κατάσταση αυτή.
- **Ομολογιακές αγορές.** Με την εισαγωγή του ευρώ, οι εθνικές ομολογιακές αγορές ενοποιήθηκαν σε μια ομολογιακή αγορά σε ευρώ που είναι σαφώς πιο ομοιογενής. Χάρη στη μεγάλη ρευστότητα, ο όγκος των εκδόσεων αυξήθηκε.

Οι εκδόσεις του ιδιωτικού τομέα προόδευσαν εις βάρος των εκδόσεων του δημοσίου τομέα λόγω της πολιτικής δημοσιονομικής λιτότητας. Ο αύξων αριθμός των συγχωνεύσεων και εξαγορών, καθώς και των πλειστηριασμών για τις άδειες του παγκοσμίου συστήματος κινητών επικοινωνιών, που χρηματοδοτούνται συχνά από την έκδοση ομολογιών, έχουν συμβάλει στην αύξηση αυτού του τμήματος της χρηματοπιστωτικής αγοράς.

- **Ομολογίες του δημοσίου.** Οι ομολογίες του δημοσίου αντιπροσωπεύουν ακόμα περίπου το 40% του συνόλου. Μια ισχυρή σύγκλιση έχει παρατηρηθεί μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις αποδόσεις. Η ρευστότητα της αγοράς αυτής παραμένει ωστόσο περιορισμένη δεδομένου ότι οι ομολογίες αυτές εκδίδονται από δώδεκα διαφορετικούς οργανισμούς, που έχουν διαφορετικό τρόπο έκδοσης, στρατηγική, μέσα και διαδικασίες. Συνολικά, το ευρώ έχει καταστεί το δεύτερο πιο σημαντικό νόμισμα για την έκδοση διεθνών ομολογιών μετά το αμερικανικό δολάριο.

- **Αγορές μετοχών.** Η εισαγωγή του ευρώ τόνωσε τη ζήτηση διασυνοριακών επενδύσεων στο νόμισμα αυτό. Οι επενδυτές φαίνεται ότι προσανατολίζονται περισσότερο προς μια πανευρωπαϊκή τομεακή προσέγγιση εις βάρος μιας καθαρά εθνικής προσέγγισης. Επιπλέον, η μετάβαση στο ευρώ συνέβαλε στην τόνωση της δραστηριότητας των ειδικευμένων στη νέα οικονομία χρηματιστηριακών αγορών. Τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια αντέδρασαν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση με στρατηγικές συγκέντρωσης και συγχώνευσης.

- **Επιχειρηματικά κεφάλαια.** Το επιχειρηματικό κεφάλαιο διαδραματίζει συχνά ουσιαστικό ρόλο κατά τους πρώτους κύκλους ζωής της επιχείρησης. Η Ένωση έχει καταβάλει προσπάθειες για να βελτιώσει την πρόσβαση σε αυτή τη χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις όπως το σχέδιο δράσης για τα επιχειρηματικά κεφάλαια. Οι ευρωπαϊκές αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου παραμένουν κατακερματισμένες το ουσιαστικό μέρος των επενδύσεων

πραγματοποιείται πάντα σε εθνικό επίπεδο. Τούτο ερμηνεύεται εν μέρει από τις διαφορές που εξακολουθούν να υπάρχουν σε επίπεδο ρυθμιστικών φορολογικών και νομοθετικών δομών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το «σπάσιμο της χρηματιστηριακής φούσκας» γύρω από τις επιχειρήσεις νέων τεχνολογιών συνεπάγεται ουσιαστική πτώση των επενδύσεων επιχειρηματικού κεφαλαίου.

- **Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.** Η ευρωπαϊκή αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις είναι όλο και περισσότερο ανοιχτές στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Οι τράπεζες έχουν αντιδράσει με μια διαδικασία αναδιάρθρωσης και αναπροσανατολισμού των παραδοσιακών δραστηριοτήτων τους υπέρ δραστηριοτήτων του τύπου «τράπεζα επενδύσεων», που συνίσταται στη δημιουργία και πώληση νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, την παροχή συμβουλών στους πελάτες τους ή τις πράξεις συγχώνευσης ή εξαγοράς. Οι συγκεντρώσεις πραγματοποιούνται κυρίως σε εθνικό επίπεδο, όπου παρατηρείται γενικότερη συγκέντρωση του τομέα. Οι νομοθετικές διαφορές δεν επιτρέπουν ακόμα την ανάπτυξη μιας πραγματικά πανευρωπαϊκής σειράς προϊόντων.

Μεταγενέστερη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Europra, 2006), για τα πέντε πρώτα έτη κυκλοφορίας του Ευρώ στα κράτη μέλη, αναφέρει ότι υπάρχουν ακόμη ελλείμματα στην πληροφόρηση των πολιτών σε σχέση με το Ευρώ. Πιο συγκεκριμένα, από τις σφυγμομετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στους πολίτες προκύπτει μια γενική έλλειψη πληροφόρησης για τα οφέλη από το ευρώ, ελλιπείς πληροφορίες και ορισμένες λανθασμένες αντιλήψεις που παραμένουν ευρέως διαδεδομένες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά λοιπόν ότι πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες προκειμένου να ενημερωθεί το ευρύ κοινό καθώς υπάρχουν ακόμη:

- **άγνοια ορισμένων θετικών πτυχών του ευρώ:** μόνο το ένα τέταρτο (23%) των πολιτών της ζώνης του ευρώ γνωρίζει ότι δεν επιβάλλεται καμία πρόσθετη επιβάρυνση κατά την ανάληψη μετρητών σε ευρώ με τραπεζική κάρτα σε άλλη χώρα της ζώνης του ευρώ ή κατά την πληρωμή με τραπεζική κάρτα (27%) ή για τραπεζικές μεταφορές (16%) εντός της ζώνης του ευρώ.
- **βαθιά ριζωμένες λανθασμένες αντιλήψεις:** η μεγάλη πλειονότητα των ερωτηθέντων πολιτών στη ζώνη του ευρώ πιστεύει ότι το ευρώ συνέβαλε στην αύξηση των τιμών. Στα δέκα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Μάιο του 2004, το 45% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι το ευρώ θα αυξήσει τον πληθωρισμό. Ωστόσο, η αντίληψη αυτή διαψεύδεται από τα αποτελέσματα που κατέγραψε η ΕΚΤ, σύμφωνα με τα οποία ο ετήσιος πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ παρέμεινε σταθερά κάτω από το 2, 4% μετά την εισαγωγή του ευρώ το 1999.
- **η διπλή αναγραφή των τιμών:** για τις καθημερινές αγορές, η πλειονότητα των πολιτών (57%) υπολογίζει σε ευρώ, ενώ ένας στους πέντε πολίτες συνεχίζει να υπολογίζει στο πρώην εθνικό νόμισμα. Αντίθετα, για τις αγορές μεγάλης αξίας, όπως αυτοκίνητο ή κατοικία, μεγάλο μέρος των πολιτών (40%) υπολογίζει στο πρώην εθνικό νόμισμα. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει τη σύσταση που διατύπωσε το 2002, σύμφωνα με την οποία πρέπει να διακοπεί το συντομότερο δυνατό η διπλή αναγραφή των τιμών που εφαρμόζεται ακόμη στη ζώνη του ευρώ - εκτός της Σλοβενίας. Η διπλή αναγραφή των τιμών βοηθά τους καταναλωτές κατά τα πρώτα στάδια της μετάβασης στο ευρώ, αλλά καθίσταται αντιπαραγωγική εάν συνεχίσει να εφαρμόζεται επί μεγάλο διάστημα.

Σύμφωνα με κάποιους, οι αναπτυξιακές επιδόσεις της ζώνης του ευρώ δεν υπήρξαν ικανοποιητικές, παρά τις μεγάλες προσδοκίες που δημιούργησε η εισαγωγή του κοινού νομίσματος. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 ιδιαίτερα

(1995-2004), ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης στις 12 χώρες της ζώνης του ευρώ ήταν κατά μέσο όρο 2,1%. Κατά την εξαετία που ακολούθησε την εισαγωγή του ευρώ (1999-2004), ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ ήταν, κατά μέσο όρο 1,9% (Παπαδήμος, 2005).

Σύμφωνα με διάφορες μελέτες, ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ εκτιμάται σε 2% με 2,5%. Άλλες μελέτες υποδηλώνουν ότι το κατώτερο όριο των εκτιμήσεων αυτών είναι πιο ρεαλιστικό και αντιπροσωπευτικό της σημερινής πραγματικότητας, με δεδομένες τις δημογραφικές τάσεις, τις επικρατούσες δομές και πρακτικές της αγοράς και με την υπόθεση ότι η οικονομική πολιτική παραμένει αμετάβλητη (Παπαδήμος, 2005).

Ο μη ικανοποιητικός δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ οφείλεται σε παράγοντες όπως οι δημογραφικές τάσεις, η αύξηση της παραγωγικότητας και ο βαθμός χρησιμοποίησης του εργατικού δυναμικού στην οικονομία, ο βαθμός στον οποίον το δυνητικά διαθέσιμο εργατικό δυναμικό χρησιμοποιείται αποτελεσματικά στην οικονομία προσδιορίζεται από το ποσοστό του πληθυσμού που συμμετέχει στην αγορά εργασίας, το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται και τον μέσο αριθμό ωρών απασχόλησης του κάθε εργαζόμενου (Παπαδήμος, 2005).

Οι αναπτυξιακές επιδόσεις της Ευρώπης έχουν περιοριστεί:

- (1) από το χαμηλό ρυθμό αύξησης του πληθυσμού της και από τη συνακόλουθη γήρανσή του,
- (2) από την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας από τα μέσα της δεκαετίας του '90, παρά το γεγονός ότι το επίπεδο της παραγωγικότητας της εργασίας ανά ώρα εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλό σε ορισμένες χώρες, και
- (3) από το χαμηλό βαθμό χρησιμοποίησης του εργατικού δυναμικού.

Την τελευταία δεκαετία, ο πληθυσμός της Ευρώπης αυξάνεται με ρυθμό μόλις 0,3% ετησίως. Ο αντίστοιχος ρυθμός αύξησης στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι 1,3%. Ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας στις ΗΠΑ είναι 0,5-1% υψηλότερος από ό,τι στην Ευρώπη. Μόνο 70% περίπου των Ευρωπαίων σε ηλικία εργασίας συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, έναντι ποσοστού πάνω από 80% των Αμερικανών. Η ανεργία στη ζώνη του ευρώ είναι σχεδόν 9%, τρεις εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερη από ότι στις ΗΠΑ. Επιπλέον, όσοι έχουν μια δουλειά εργάζονται λιγότερες ώρες. Οι Ευρωπαίοι εργάζονται, κατά μέσο όρο, περίπου 300 ώρες το χρόνο λιγότερο από τους Αμερικανούς (Παπαδήμος, 2005).

Αυτά τα δεδομένα αντανακλούν διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση και την προσφορά εργασίας, καθώς και την ικανότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας να εξασφαλίζει μεγαλύτερη αποδοτικότητα κατά την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι μερικά από αυτά τα δεδομένα αντικατοπτρίζουν απλώς το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι προτιμούν να διαθέτουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο παρά να επιδιώκουν πρόσθετο εισόδημα, με άλλα λόγια ότι οι Ευρωπαίοι προτιμούν να απολαμβάνουν τις χαρές της ζωής, ενώ τα άτομα σε άλλες κοινωνίες, επηρεασμένες από διαφορετική εργασιακή νοοτροπία ή και από μια πιο υλιστική θεώρηση των πραγμάτων, εργάζονται σκληρότερα. Όσο ελικυστική και αν φαίνεται αυτή η εξήγηση, η πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη. Για παράδειγμα, η φορολογική πολιτική και τα επιδόματα κοινωνικής προστασίας επηρεάζουν τα κίνητρα των επιχειρήσεων για πρόσληψη προσωπικού καθώς και τα κίνητρα των ατόμων για αναζήτηση εργασίας. Γενικότερα, η αύξηση της παραγωγικότητας και η λειτουργία της αγοράς εργασίας προσδιορίζονται από πλήθος αλληλένδετων παραγόντων (θεσμούς, ρυθμίσεις, παραδόσεις, προτιμήσεις) που μπορούν με τη σειρά τους να επηρεαστούν ή και να μεταβληθούν ριζικά, με την εφαρμογή κατάλληλης πολιτικής και με μεταρρυθμίσεις που συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Αναμφίβολα, οι μεταρρυθμίσεις που αφορούν την πλευρά της προσφοράς είναι καίριας σημασίας

για την ενίσχυση των μακροπρόθεσμων προοπτικών ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας (Παπαδήμος, 2005).

Η διατήρηση ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος είναι επίσης ουσιώδης και αναγκαία συνθήκη για την επίτευξη διατηρήσιμης ανάπτυξης. Η ευρωπαϊκή ενιαία νομισματική πολιτική θέτει ως πρωταρχικό της στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Για την εκπλήρωση αυτού του στόχου, η ΕΚΤ επιδιώκει την διατήρηση του πληθωρισμού μεσοπρόθεσμα σε επίπεδο κοντά στο 2%. Κατά την εξαετία (1999-2004) που ακολούθησε την εισαγωγή του ευρώ, ο ετήσιος πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ ήταν κατά μέσο όρο 2%. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΚΤ πέτυχε να διατηρήσει έναν υψηλό βαθμό σταθερότητας των τιμών σε ένα αντίξοο περιβάλλον που χαρακτηρίστηκε από πολλές δυσμενείς πληθωριστικές διαταραχές, όπως μεταξύ άλλων η συνεχής και σημαντική άνοδος των τιμών του πετρελαίου την τελευταία διετία. Ακόμη μεγαλύτερη σημασία έχει το γεγονός ότι η αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής έχει προσδέσει τις μακροπρόθεσμες προσδοκίες για τον πληθωρισμό σε επίπεδο συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών. Το γεγονός αυτό έχει συμβάλει στη διατήρηση των αποδόσεων των ομολόγων σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Πράγματι, το πολύ χαμηλό επίπεδο των επιτοκίων, βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων, παρέχει σημαντική και διαρκή στήριξη στην οικονομική ανάπτυξη τα τελευταία έτη (Παπαδήμος, 2005).

Τα συνολικά μεγέθη για τη ζώνη του ευρώ αποκρύπτουν ορισμένες διαφορές όσον αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης και πληθωρισμού μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, οι διαφορές των ρυθμών ανάπτυξης δεν είναι εξαιρετικά μεγάλες. Η διασπορά των ετήσιων ρυθμών αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ, μετά την εισαγωγή του ευρώ, δεν είναι μεγαλύτερη από ό, τι στο παρελθόν. Κυμαίνεται σχεδόν στο ίδιο επίπεδο όπως και πριν από 30 χρόνια, δηλαδή γύρω στις 2 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο. Μάλιστα, αντίθετα από ορισμένες εκτιμήσεις, η διασπορά των ετήσιων

ρυθμών ανάπτυξης έχει ελαφρώς μειωθεί τελευταία. Επίσης οι αποκλίσεις των ρυθμών ανάπτυξης μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ δεν φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά από τις αντίστοιχες αποκλίσεις μεταξύ περιφερειών ή πολιτειών των ΗΠΑ αφού είναι μόνο ελάχιστα μεγαλύτερες.

Φαίνεται ότι η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και αρκετά χρόνια στην Ισπανία, την Ελλάδα και την Ιρλανδία, και οι ρυθμοί αύξησης του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος σε αυτές τις χώρες βρίσκονται διαρκώς πάνω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Όσον αφορά το σωρευτικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ο ρυθμός αύξησης στις χώρες αυτές είναι, από το 1999, πολύ ταχύτερος σε σχέση με τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ (Παπαδήμος, 2005).

Ωστόσο, οι διαφορές των ρυθμών ανάπτυξης μπορούν όντως να προκαλέσουν ανησυχίες στην περίπτωση που είτε αντανακλούν δυσκαμψίες ή αναποτελεσματικότητα στις αγορές προϊόντων και εργασίας, λόγω ανεπαρκών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων είτε οφείλονται στη μείωση της ανταγωνιστικότητας σε μερικές χώρες. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, η Γερμανία και η Ιταλία παρουσιάζουν διαρκώς ρυθμούς ανάπτυξης χαμηλότερους από τον μέσο όρο των υπόλοιπων χωρών της ζώνης του ευρώ, γεγονός που ίσως αντανακλά την ύπαρξη ορισμένων μακροχρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων στις χώρες αυτές. Στη Γερμανία, οι δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας και ο χαμηλός ρυθμός αύξησης της απασχόλησης εμπόδισαν την ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης. Στην Ιταλία, η έντονη μείωση της ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο του αυξανόμενου ανταγωνισμού από τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ και από χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ (ιδίως από την Κίνα) επηρέασε την πραγματική δραστηριότητα και ιδίως τις πραγματικές εξαγωγές (Παπαδήμος, 2005).

Οι εξελίξεις, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, έχουν καίρια σημασία για την πραγματική οικονομία, ιδίως για τις πραγματικές εξαγωγές. Η ανταγωνιστικότητα των τιμών αποτελεί μια αρκετά σύνθετη έννοια που είναι

δύσκολο να οριστεί, γιατί ενσωματώνει διάφορα στοιχεία. Πρώτα από όλα, η εξέλιξη της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας διαδραματίζει βασικό ρόλο στον καθορισμό των τιμών των εξαγωγών της ζώνης του ευρώ σε ξένο νόμισμα. Όμως η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία δεν αποτελεί τον μοναδικό προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας των τιμών. Το γεγονός ότι όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ έχουν ενιαία συναλλαγματική ισοτιμία αποτελεί την ουσία της νομισματικής ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι μια περίοδος υποτίμησης ή ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας αποτελεί διαταραχή που επηρεάζει ταυτόχρονα όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, όλες οι χώρες δεν αντιμετωπίζουν αυτή τη διαταραχή με τον ίδιο τρόπο (Παπαδήμος, 2005).

Σε περίοδο ανατίμησης του ευρώ, οι εξαγωγείς της ζώνης του ευρώ προσπαθούν να μειώσουν τις τιμές τους σε ευρώ. Ωστόσο, δεν μπόρεσαν όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ να μειώσουν εξίσου επιτυχώς τις τιμές των εξαγωγών τους σε ευρώ και, επομένως, να διατηρήσουν τις εξαγωγικές επιδόσεις τους. Για παράδειγμα, ενώ οι Γερμανοί εξαγωγείς κατόρθωσαν να μειώσουν σημαντικά τις τιμές των εξαγωγών τους σε ευρώ –διασφαλίζοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά τους και διατηρώντας ή ακόμη και διευρύνοντας το μερίδιό τους στην αγορά– οι αντίστοιχες προσπάθειες των Ιταλών και των Ελλήνων εξαγωγέων δεν ήταν τόσο επιτυχείς, εν μέρει λόγω πιέσεων από το εγχώριο κόστος. Οι διαφορές στην εξέλιξη του εγχώριου κόστους ανά μονάδα προϊόντος αποτέλεσαν βασικό παράγοντα που συνέβαλε στην αύξηση των γερμανικών πραγματικών εξαγωγών με πολύ ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με τις ελληνικές και τις ιταλικές πραγματικές εξαγωγές κατά την ίδια περίοδο. Επομένως, ορισμένες χώρες δεν μπόρεσαν να αντιδράσουν με τρόπο ανταγωνιστικό σε εξωτερικές προκλήσεις, εν μέρει λόγω δυσκαμψιών στις αγορές προϊόντων και εργασίας οι οποίες δεν επέτρεπαν ταχείες και επαρκείς προσαρμογές των σχετικών τιμών και αμοιβών (Παπαδήμος, 2005).

Η διεθνής ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας αποτελεί έννοια ευρύτερη από την ανταγωνιστικότητα των τιμών. Εξαρτάται από το φάσμα και την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που μπορεί να παράγει και να εξαγάγει μια χώρα και, αντιστοίχως, από τον τρόπο με τον οποίο οι αγορές, τα θεσμικά όργανα και οι πολιτικές στηρίζουν και προάγουν τις άλλες παραμέτρους της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της. Ωστόσο, οι εξαγωγικές επιδόσεις των χωρών της ζώνης του ευρώ όντως εξαρτώνται από την ανταγωνιστικότητα των τιμών, η οποία μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από τις σωρευτικές διαφορές πληθωρισμού και της μεταβολής κόστους μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ σε μία χρονική περίοδο, όπως έχει συμβεί κατά την εξαετία που ακολούθησε την εισαγωγή του ευρώ (Παπαδήμος, 2005).

Ένα χαρακτηριστικό που διακρίνει τη ζώνη του ευρώ είναι οι διαφορές στον πληθωρισμό, ο οποίος σε ορισμένες χώρες της ζώνης του ευρώ είναι συστηματικά είτε υψηλότερος είτε χαμηλότερος από τον μέσο ρυθμό πληθωρισμού στο σύνολο της ζώνης του ευρώ. Αυτές οι επίμονες διαφορές παρατηρούνται, από το 1999, σε τουλάχιστον έξι από τις δώδεκα χώρες της ζώνης του ευρώ. Πιο συγκεκριμένα, κατά την περίοδο αυτή, ο πληθωρισμός στην Ιρλανδία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα ήταν διαρκώς υψηλότερος από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ, ενώ στη Γερμανία και την Αυστρία ήταν χαμηλότερος από τον μέσο όρο (Παπαδήμος, 2005).

Ορισμένες διαφορές πληθωρισμού είναι απλώς ένα φυσιολογικό ή ακόμη και επιθυμητό χαρακτηριστικό μιας νομισματικής ένωσης, καθώς συμβάλλουν στη διόρθωση ανισορροπιών που αφορούν συγκεκριμένες χώρες, όταν η εφαρμογή εθνικής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής δεν αποτελεί πλέον διαθέσιμη επιλογή. Αυτές οι διαφορές πληθωρισμού μπορεί να αντανακλούν, μεταξύ άλλων, την προσαρμογή της οικονομίας σε ορισμένες διαταραχές ή στη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης. Επίσης, οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές, που οδηγούν σε διαφορετικές μεταβολές των έμμεσων φόρων ή των

(Παπαδήμος, 2005).

διοικητικά καθοριζόμενων τιμών, φαίνεται επίσης να εξηγούν εν μέρει τις διαφορές πληθωρισμού. Αν και κάποιοι από αυτούς τους παράγοντες έχουν πράγματι συμβάλει στην επίμονη παρουσία των διαφορών πληθωρισμού, δεν θα πρέπει αυτομάτως να θεωρούνται λόγοι ανησυχίας (Παπαδήμος, 2005).

Ωστόσο, άλλοι παράγοντες, όπως δυσκαμψίες των μηχανισμών καθορισμού των τιμών ή υπερβολικές μισθολογικές αυξήσεις, που οδηγούν σε μεγάλη άνοδο του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε ορισμένες χώρες, μπορεί να επιφέρουν διαφορές πληθωρισμού ικανές να προκαλέσουν ανησυχία. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να καθυστερήσουν τις αναγκαίες προσαρμογές των σχετικών τιμών στις οικονομικές διαταραχές και να ενισχύσουν τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου (Παπαδήμος, 2005).

Από την εισαγωγή του ευρώ, η εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έχει παρουσιάσει σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Κατά την περίοδο αυτή, η σωρευτική αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε ορισμένες χώρες της ζώνης του ευρώ, όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία και η Ελλάδα, υπήρξε σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ, μάλιστα αυτές είναι χώρες όπου ο πληθωρισμός βρίσκεται διαρκώς πάνω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Σε χώρες όπως η Γερμανία και η Αυστρία, όπου ο πληθωρισμός είναι χαμηλότερος από ότι στις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ, η σωρευτική αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά την ίδια περίοδο ήταν πολύ περιορισμένη (Παπαδήμος, 2005).

Με το ενιαίο νόμισμα, η εξέλιξη του κόστους σε κάθε χώρα, όπως την απεικονίζει το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, διαδραματίζει βασικό ρόλο στον καθορισμό των μεταβολών της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Αν σε μία χώρα το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξάνεται διαρκώς με ρυθμό ταχύτερο από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ,

προφανώς θα μειωθεί η ανταγωνιστικότητά της έναντι των άλλων κρατών μελών αλλά και έναντι ανταγωνιστριών χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ (Παπαδήμος, 2005).

Η επίτευξη ταχύτερου ρυθμού ανάπτυξης και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στη ζώνη του ευρώ και στις χώρες μέλη της είναι στόχοι που είναι απαραίτητο να επιδιωχθούν. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν με την αποφασιστική εφαρμογή των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε ένα περιβάλλον σταθερότητας των τιμών. Υπάρχει σχεδόν απόλυτη ομοφωνία στην Ευρώπη ως προς το είδος των λύσεων που είναι απαραίτητες, προκειμένου οι ευρωπαϊκές οικονομίες να επιτύχουν ταχύτερο ρυθμό διατηρήσιμης ανάπτυξης. Το πρόγραμμα δράσης της Λισσαβόνας, με την έγκριση και των 25 κρατών μελών της ΕΕ, αποδεικνύει αυτή την ευρεία στήριξη (Παπαδήμος, 2005).

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου οι αγορές να καταστούν πιο ευέλικτες και προσαρμόσιμες, ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να βελτιωθεί η χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού. Επίσης, είναι σκόπιμο να επανεξετασθεί το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τους μηχανισμούς καθορισμού των μισθών, συμπεριλαμβανομένης της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής τους, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται σε ορισμένες χώρες. Ένας επαρκής βαθμός διαφοροποίησης στην εξέλιξη των μισθών είναι χρήσιμος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές προσαρμογές αντανακλούν διαφορές στην παραγωγικότητα κατά περιοχές και κατά τομείς. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά εργασίας πρέπει να συντελεί στη μείωση του ποσοστού ανεργίας, το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό στην Ευρώπη, και να μη περιορίζεται μόνο στη διασφάλιση των συμφερόντων όσων ήδη κατέχουν θέσεις εργασίας. Ο τελικός στόχος όλων των συναφών μεταρρυθμίσεων πρέπει να είναι η αύξηση της απασχόλησης με την ενίσχυση των κινήτρων που στηρίζονται στους μηχανισμούς της αγοράς, με τρόπο συμβατό και υποστηρικτικό της απαιτούμενης βελτίωσης των ορισμένων χωρών. Ένας επαρκής βαθμός διαφοροποίησης στην εξέλιξη των μισθών είναι χρήσιμος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές προσαρμογές αντανακλούν διαφορές στην παραγωγικότητα κατά περιοχές και κατά τομείς. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά εργασίας πρέπει να συντελεί στη μείωση του ποσοστού ανεργίας, το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό στην Ευρώπη, και να μη περιορίζεται μόνο στη διασφάλιση των συμφερόντων όσων ήδη κατέχουν θέσεις εργασίας.

της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Ταυτόχρονα, οι πολιτικές που αφορούν την αγορά εργασίας θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που οδηγούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί τη λήψη μέτρων που θα αυξήσουν τον αριθμό των συμμετεχόντων στην αγορά (Παπαδήμος, 2005).

Ταυτόχρονα, οι πολιτικές που αφορούν την αγορά εργασίας θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που οδηγούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί τη λήψη μέτρων που θα αυξήσουν τον αριθμό των συμμετεχόντων στην αγορά (Παπαδήμος, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η εμπειρία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από μία σειρά θεαματικών αλλαγών, προς όφελος της χώρας. Η ελληνική οικονομία και η χώρα συνολικά, σημείωσαν αλματώδη πρόοδο, με αποκορύφωμα την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την καθιέρωση του ευρώ ως επίσημου νομίσματος. Παράλληλα, σημειώθηκε γενική άνοδος του βιοτικού επιπέδου, που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος και του ΑΕΠ. Ο συνοπτικός απολογισμός της παρουσίας της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δείχνει πως η ένταξη της χώρας ωφέλησε τόσο την Ένωση όσο και, κυρίως, την ίδια την Ελλάδα (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007).

- **Σταθεροποίηση της δημοκρατίας και των θεσμών.** Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ δημιούργησε ένα θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η χώρα κατόρθωσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και τους θεσμούς του, μετά τη περίοδο της δικτατορίας.
- **Ενίσχυση της πολιτικής θέσης.** Με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα ενίσχυσε την ανεξαρτησία και τη θέση της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα.
- **Εδραίωση της εθνικής ασφάλειας.** Ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα είχε την ευκαιρία να αναδειχθεί σε παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και συνεργασίας στην περιοχή των Βαλκανίων και, παράλληλα, να στηρίζει τη διεύρυνσή της.
- **Αναδιάρθρωση της εθνικής οικονομίας.** Προσχωρώντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα έλαβε πρόσθετη οικονομική ενίσχυση, μέσω των

προγραμμάτων ΜΟΠ και ΚΠΣ, για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.

- **Δημιουργία περιφερειακών αναπτυξιακών κοινωνικών υποδομών.** Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ως αποτέλεσμα την κοινοτική χρηματοδότηση, μέσω προγραμμάτων τα οποία πρόσφεραν πρόσθετα κίνητρα για την ανάπτυξη της περιφέρειας.
- **Νέες προοπτικές ανάπτυξης για την οικονομία.** Η Ελλάδα κατόρθωσε, με την ένταξή της στην ΟΝΕ, να δημιουργήσει νέες προοπτικές και δυνατότητες για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.
- **Ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.** Η Ελλάδα κατόρθωσε να ενδυναμώσει τη θέση και το κύρος της και να συμμετέχει ισότιμα στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

Είναι, πραγματικά, πολλά τα οφέλη της Ελλάδας από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ενοποίηση. Το ελληνικό κράτος εκσυγχρονίστηκε σημαντικά. Από μία από τις φτωχότερες περιοχές της Ευρώπης, αυτή τη στιγμή συγκαταλέγεται στον κεντρικό πυρήνα της. Με τους τεράστιους πόρους που δόθηκαν από τα κοινοτικά ταμεία, η Ελλάδα προχώρησε μπροστά. Μεταβλήθηκε σε ένα σύγχρονο δυτικό κράτος, με ισχυρούς δημοκρατικούς θεσμούς και δυναμική οικονομία, αρκετά πιο ευέλικτη γραφειοκρατία και ισχυρούς περιφερειακούς μηχανισμούς (ΟΤΑ). Η επίμονη προσπάθεια σύγκλισης της οικονομίας, για την είσοδο στην τρίτη φάση της ΟΝΕ, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του εθνικού χρέους, του δημόσιου ελλείμματος και του πληθωρισμού. Το βιοτικό επίπεδο αναβαθμίστηκε σημαντικά λόγω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών και μεθόδων παραγωγής. Η αγοραστική δύναμη των ελληνικών νοικοκυριών αλλά και των επιχειρήσεων ελευθερώθηκε μέσω της εισαγωγής του Ευρώ. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) σημείωσε, από τις αρχές της δεκαετίας του

1980, μέσω των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, ραγδαία αύξηση (Κουροπαλάτης, 2004).

Ο χαρακτήρας του Ελληνικού κράτους διακρίνεται πλέον από μία διαφορετική δυναμική, που εκτείνεται από την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων και προϊόντων, μέχρι τον τουρισμό και την εμπορική Ναυτιλία. Η πρόσφατη διεύρυνση και το άνοιγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις χώρες του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας, πολλές από τις οποίες διαθέτουν ισχυρούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους, εγκαινιάζει μια νέα εποχή και για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, η προοπτική μιας περαιτέρω διεύρυνσης προς τα ανατολικά και τον Εύξεινο Πόντο ενισχύει ακόμη περισσότερο τη γεωπολιτική αξία της Ελλάδας (Κουροπαλάτης, 2004).

Ένα επιπλέον ζήτημα είναι και η εθνική ασφάλεια της Ελλάδας. Ο ελληνικός λαός έχει, πλέον, μια ουσιαστική αίσθηση αυτοπεποίθησης και ασφάλειας. Η εδαφική ακεραιότητα, αλλά και όλα τα κυριαρχικά διεθνή δικαιώματα της Ελλάδας, στα πλαίσια μιας ισχυρής ομοσπονδιακής Ευρώπης είναι εξασφαλισμένα. Η Ευρώπη του 21ου αιώνα είναι χωρίς αμφιβολία μία ανερχόμενη δύναμη σε διεθνές επίπεδο. Μια τέτοια προοπτική αποτελεί εγγύηση ευημερίας για τους λαούς όλων των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένου και του ελληνικού (Κουροπαλάτης, 2004).

Όσον αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις, το 2003 απετέλεσε ορόσημο για τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ήταν το έτος που η χώρα μας απέκτησε μία συνολική ευρωπαϊκή πολιτική, με καθαρούς στόχους που ήταν απαλλαγμένοι πλέον από τις στενόμευαλες εθνικές αντιλήψεις και που μπορούσαν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων, οδηγώντας την Ελλάδα στο κέντρο των Ευρωπαϊκών εξελίξεων.

Η ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ σηματοδότησε μια νέα εποχή για τη χώρα μας. Το ευρώ, το ενιαίο νόμισμα, αποτελεί έναν ισχυρό συνδετικό κρίκο μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Είναι το κοινό σύμβολο της προσπάθειάς τους για σταθερότητα, μεγαλύτερη ευημερία και άνοδο του βιοτικού επιπέδου των λαών τους, καθώς και για τη σθεναρή ενιαία παρουσία τους στην παγκόσμια οικονομία. Η θέσπιση του ενιαίου νομίσματος αποτελεί ένα μεγάλο βήμα στη μακρά διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού που ακολούθησε την εισαγωγή του ευρώ, συμπάρεσυρε και τα επιτόκια χορηγήσεων, τα οποία έχουν παρουσιάσει σημαντική μείωση ήδη από το Μάρτιο 1998, όταν η δραχμή εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών που αποτελούσε βασική προϋπόθεση για την είσοδο της Ελλάδος στη ζώνη ευρώ. Έτσι, το επιτόκιο βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων διαμορφώθηκε σε 10,2% τον Δεκέμβριο του 2000 από 15,6% τον Μάρτιο 1998, ενώ ανάλογη ήταν η μείωση και άλλων δανειακών επιτοκίων, των στεγαστικών δανείων κ.λπ. Η μείωση των επιτοκίων συνεχίστηκε και μετά την ένταξη της Ελλάδος στη νομισματική ένωση (1 Ιανουαρίου 2001), με αποτέλεσμα το επιτόκιο βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων να διαμορφωθεί σε 7,7% τον Ιανουάριο του 2002. Τα χαμηλά επιτόκια χορηγήσεων δίνουν ώθηση στην επενδυτική δραστηριότητα και θέτουν τα θεμέλια για υψηλούς και σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

Η μείωση των επιτοκίων που αποτελούσε βασική προϋπόθεση για την ένταξη στην ζώνη του ευρώ, όταν η δραχμή εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών που αποτελούσε βασική προϋπόθεση για την είσοδο της Ελλάδος στη ζώνη ευρώ, έχει οδηγήσει σε σημαντικά οφέλη από τη μείωση των επιτοκίων αποκομίζονται οι δανειζόμενοι, των οποίων η αγοραστική δύναμη (δηλαδή το πραγματικό τους εισόδημα) αυξάνεται από τη μείωση των δόσεων για την εξυπηρέτηση των δανείων τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο μηνιαίος τόκος που οφείλει να πληρώνει μια οικογένεια για ένα στεγαστικό δάνειο (κυμαινόμενου επιτοκίου) π.χ. αξίας 10 εκατ. δραχμών μειώνεται από 125.000 δρχ. περίπου το Μάρτιο του 1998 σε 55.000 δρχ. τον Ιανουάριο του 2002 (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

Κατά τη διάρκεια του 2000 τα τραπεζικά επιτόκια στην Ελλάδα μειώθηκαν σημαντικά (το επιτόκιο ταμειυτηρίου μειώθηκε από 7,5% τον Ιανουάριο 2000 σε 3,8% τον Δεκέμβριο 2000), καθώς συνέκλιναν προς τα αντίστοιχα της ζώνης ευρώ. Η μείωση των τραπεζικών επιτοκίων συνεχίστηκε και το 2001, αν και με χαμηλότερους ρυθμούς (το επιτόκιο ταμειυτηρίου διαμορφώθηκε σε 1,7% τον Ιανουάριο 2002). Παράλληλα, όμως, στόχος του Ευρωσυστήματος είναι να διατηρεί τον πληθωρισμό σε επίπεδο κάτω του 2% σε μεσοπρόθεσμη βάση και συνεπώς σε πραγματικούς όρους οι αποδόσεις των καταθέσεων παραμένουν ικανοποιητικές. Εξάλλου, το επιτόκιο για προθεσμιακές καταθέσεις είναι σχετικά υψηλότερο (για καταθέσεις προθεσμίας 12 μηνών: 2, 4% τον Ιανουάριο 2002). Επιπλέον, η απελευθέρωση της αγοράς κεφαλαίων έχει δώσει τη δυνατότητα για τοποθετήσεις σε επενδυτικά προϊόντα σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε τρίτες χώρες, ενώ η ανάπτυξη εναλλακτικών επενδυτικών προϊόντων και στην εγχώρια αγορά (geros, αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων κ.λπ.), δημιουργεί μία ποικιλία νέων διεξόδων για τους αποταμιευτές (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

Η μετάβαση από τη δραχμή στο ευρώ δεν επηρέασε τις σχετικές αξίες των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών ή την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Όλα ανεξαιρέτως τα ποσά (τιμές, ενοίκια, υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών, ισολογισμοί επιχειρήσεων, κρατικός προϋπολογισμός, μισθοί, συντάξεις, οφειλές, χρηματικές ποινές, δαπάνες, κ.λπ.) επανεκφράστηκαν σε ευρώ αφού διαιρέθηκαν με την αμετάκλητη ισοτιμία μετατροπής (1 ευρώ = 340,750 δρχ.). Έτσι, ο μισθός εκφρασμένος σε ευρώ φαίνεται αριθμητικά χαμηλότερος από ό,τι σε δραχμές, αλλά το ίδιο συμβαίνει και με τις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς η αγοραστική δύναμη του μισθού δεν επηρεάστηκε από την ολοκλήρωση της μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα, δηλαδή ο μισθός μπορεί να αγοράζει το ίδιο καλάθι αγαθών που αγοράσει όταν ήταν εκφρασμένος σε δραχμές. Αυτό σημαίνει ότι η αλλαγή νομίσματος δεν συνεπάγεται από μόνη της απώλεια

ή αύξηση πλούτου για κανέναν, αν και η εισαγωγή του ευρώ έχει ως απώτερη συνέπεια την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και των επενδύσεων και, ως εκ τούτου, δημιουργεί τάση ανόδου των μισθών και των κερδών σε πραγματικούς όρους (Τράπεζα της Ελλάδος, 2007).

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η κοινωνική και οικονομική σύγκλιση μεταξύ των μελών και το Ταμείο Συνοχής επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στην Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία Ιρλανδία, και Βόρειο Ιρλανδία. Οι γενικές αρχές και αξίες που διέπουν το χρηματοδοτικό μηχανισμό είναι αλληλεγγύη, μειώνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές διαφορές, εξέλιξη, ενσωματώνοντας αρμονικά τα μέλη στην Ενιαία Αγορά, συνεργασία μεταξύ των μελών του ΕΟΧ για την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Οι τομείς προτεραιότητας για την περίοδο 2004-2009, ο συνολικός προϋπολογισμός των οποίων είναι 1,17 εκατομμύρια ευρώ, που θα διατεθούν σε τομείς όπως η Προστασία του περιβάλλοντος, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Αξιοποίηση του Ανθρώπινου δυναμικού, Ακαδημαϊκή Έρευνα, Υγεία και Φροντίδα του παιδιού. Η ανάθεση των προγραμμάτων γίνεται σε ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς αλλά και σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), υπό τη προϋπόθεση της αξιοποίησής τους στους συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας. Τα αρμόδια κράτη οφείλουν να λογοδοτούν, τουλάχιστον κάθε χρόνο σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί και τις πιθανές παρεκκλίσεις από τα χρονοδιαγράμματα (Τριανταφύλλου, 2007).

Ο οικονομικός και δημοσιονομικός έλεγχος αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαφάνεια της χρηματοδότησης αλλά και της ικανοποιητικής απορρόφησης των πόρων. Τα συμβαλλόμενο κράτος οφείλει να εξασφαλίζει τη δημοσιονομική σταθερότητα, την ορθή κατανομή και μεταφορά των διαθέσιμων κεφαλαίων στους ενδιαφερόμενους αποδέκτες. Η Ελλάδα θα λάβει από αυτόν το Μηχανισμό

2004-2009 32,8 εκατομμύρια ευρώ που θα διαθέσει σε έργα που εμπίπτουν στους προαναφερθέντες τομείς προτεραιότητας. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και συγκεκριμένα η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Παρακολούθησης του Ταμείου Συνοχής έχει οριστεί Εθνικό Σημείο Επαφής (National Focal Point) και θα έχει τη συνολική ευθύνη διαχείρισης του Μηχανισμού, αξιολογώντας τις προτάσεις.

Το Εθνικό Σημείο Επαφής είναι αρμόδιο για τον χρηματοοικονομικό έλεγχο. Επιβλέπει την ομαλή ροή των κονδυλίων σε κάθε πρόγραμμα και διενεργεί συχνές αναφορές στα Γραφεία Χρηματοδοτικού Μηχανισμού. Το έργο του υποβοηθείται από την Αρχή Πληρωμής (Single Paying Authority) και την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (Financial Control Committee). Συμπληρωματικό όργανο είναι η Επιτροπή Ελέγχου (The Monitoring Committee), υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και λειτουργεί συμβουλευτικά παρέχοντας μια ευρεία βάση διαλόγου, στην οποία λαμβάνουν μέρος κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, η κοινωνία των πολιτών, τοπικοί αιρετοί εκπρόσωποι. Η πρόοδος της υλοποίησης των προγραμμάτων διεξάγεται υπό την επίβλεψη του αρμόδιου Υπουργείου κάθε χώρας, στη περίπτωση της Ελλάδας στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Τριανταφύλλου, 2007).

Η διαδικασία αίτησης διαχωρίζεται σε δύο μέρη. Πρώτον, στη διαδικασία πριν από την κατάθεση της αίτησης προς το Εθνικό Σημείο Επαφής και δεύτερον, στα βήματα που απαιτούνται να γίνουν μετά την υποβολή της αίτησης. Το Εθνικό Σημείο Επαφής προβαίνει σε ανοιχτή πρόσκληση προς όλους τους ενδιαφερόμενους και σε συνεργασία με την Επιτροπή Ελέγχου αξιολογεί τις προτάσεις. Μετά την κατάθεση των αιτήσεων το Ε.Σ.Ε.Π. επισημαίνει τις προτάσεις που έγιναν τελικά αποδεκτές από την Επιτροπή Χρηματοδοτικού Μηχανισμού. Ο χρηματοδοτικός μηχανισμός είναι ένα βραχείας διάρκειας

ενισχυτικό εργαλείο, στο οποίο μέχρι το 2003 είχαν τη δυνατότητα να λάβουν μέρος μόνο Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Τριανταφύλλου, 2007).

5.1: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και των διαφόρων πολιτικών πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν σε εθνικό επίπεδο, υπάρχει σήμερα μία σειρά προγραμμάτων, που υλοποιούνται κυρίως στα πλαίσια Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Ενίσχυσης και Ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όπως για παράδειγμα το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Πιο συγκεκριμένα, με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία χρόνια έχουν τεθεί σε εφαρμογή τα παρακάτω προγράμματα.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα" (ΕΠΑΝ), του Υπουργείου Ανάπτυξης, εντάσσεται στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) 2000-2006 και περιλαμβάνει μια δέσμη δράσεων και ενισχύσεων που έχουν ως στρατηγικό στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και την επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης της χώρας μας με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2007).

Στο επίκεντρο των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» βρίσκεται η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε τομείς όπως οι νέες τεχνολογίες, η απελευθερωμένη αγορά ενέργειας, το περιβάλλον, ο τουρισμός, σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού όπως οι νέοι, οι γυναίκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά και η χρηματοδότηση δράσεων εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» προωθεί επίσης έργα αναβάθμισης των βιομηχανικών περιοχών, του εθνικού συστήματος ποιότητας, των ενεργειακών υποδομών και των περιφερειακών δομών πληροφόρησης, εκπαίδευσης, διαχείρισης και υποστήριξης των επιχειρήσεων. Παράλληλα με την υλοποίηση των έργων και δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα», το Υπουργείο Ανάπτυξης δρομολογεί μια σειρά από μεταρρυθμίσεις δομών και θεσμών που έχουν σχέση με την απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη μακροχρόνια ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και της ενέργειας (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2007).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» αρθρώνεται σε 9 άξονες προτεραιότητας και 42 μέτρα στα οποία εντάσσονται δράσεις που αποτελούν εφαρμογή των αντίστοιχων πολιτικών στους τομείς παρέμβασης του προγράμματος. Στο Πρόγραμμα αντιστοιχούν 6,5 δις Ευρώ. Η κοινοτική συνεισφορά ύψους 1,98 δις Ευρώ που διατίθενται για το Πρόγραμμα προέρχεται από:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1,83 δις Ευρώ το οποίο συμβάλλει στην άμβλυση των ανισοτήτων που υπάρχουν στην ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο διαφόρων περιφερειών, καθώς και στη μείωση της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο 151 εκατ. Ευρώ το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη της απασχόλησης μέσα από την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, της απασχολησιμότητας, της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και της ισότητας των ευκαιριών, καθώς και της επένδυσης στους ανθρώπινους πόρους.
- Η εθνική δημόσια δαπάνη ανέρχεται σε 1,24 δις Ευρώ και η ιδιωτική χρηματοδότηση (συμμετοχή ωφελουμένων) σε 3,3 δις Ευρώ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ»

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα», «Αρχή Εφαρμογής» του προγράμματος είναι το Υπουργείο Ανάπτυξης / Γενική Γραμματεία Εμπορίου (ΓΓΕ/ΥΠΙΑΝ) που παρακολουθεί και εποπτεύει τον τρόπο υλοποίησής του. «Φορέας Υλοποίησης-Τελικός Δικαιούχος» του προγράμματος είναι ο ΕΟΜΜΕΧ που έχει την ευθύνη της διαχείρισης και της παρακολούθησης υλοποίησης του προγράμματος.

Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται στο Μέτρο 2.11 “Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων του Τριτογενούς Τομέα” του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) κατά 50% και από το Ελληνικό Δημόσιο κατά 50% (ΕΟΜΜΕΧ, 2005).

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι διακόσια εκατομμύρια ευρώ (200.000.000,00 Ευρώ) από τα οποία μέχρι και ποσοστό 40%, ήτοι ογδόντα εκατομμύρια ευρώ (80.000.000 Ευρώ) προέρχεται από δημόσια χρηματοδότηση, ενώ το υπόλοιπο 60%, ήτοι εκατόν είκοσι εκατομμύρια ευρώ (120.000.000 Ευρώ) θα καλυφθεί από τις επιχειρήσεις που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα (ιδιωτική συμμετοχή). Η δημόσια χρηματοδότηση του προγράμματος (40% επί του συνολικού προϋπολογισμού) γίνεται κατά 50% από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), και κατά 50% από πόρους του Ελληνικού Δημοσίου.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ενίσχυση υφιστάμενων πολύ μικρών επιχειρήσεων του εμπορίου μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων, που αποσκοπούν:

- στην αναβάθμιση / ανακαίνιση του χώρου που ασκείται η εμπορική δραστηριότητα, στον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό τους, στην ένταξη μίας μεμονωμένης εμπορικής επιχείρησης σε δίκτυα συνεργαζόμενων επιχειρήσεων με τη μορφή της δικαιόχρησης (franchising),
- στην προώθηση των συνεργασιών των επιχειρήσεων σε κλαδικό επίπεδο που μπορούν να στοχεύουν είτε στην από κοινού πραγματοποίηση των αγορών από τους προμηθευτές, είτε στην από κοινού εκμετάλλευση αποθηκευτικών χώρων ή / και κοινού χώρου εκθέσεων-πωλήσεων ή / και δημιουργία κοινών δικτύων διανομής (EOMMEX, 2005).

Σύμφωνα με τον EOMMEX (2005), στα πλαίσια της διαδικασίας υλοποίησης του έργου «Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας πολύ μικρών επιχειρήσεων του εμπορίου», εξήχθησαν τα πρώτα στατιστικά στοιχεία τα οποία αφορούν σε 2.117 επιχειρήσεις οι οποίες υλοποίησαν τα επιχειρηματικά τους σχέδια επί συνόλου 2.444, τα οποία καταδεικνύουν ότι:

- Δημιουργήθηκαν 414 νέες θέσεις εργασίας. (Παρατίθενται πίνακες και ιστογράμματα με την κατανομή των θέσεων ανά περιφέρεια και ανά νομική μορφή της εταιρίας)
- Ο οδηγός του προγράμματος και οι οδηγίες υλοποίησης του έργου ήταν εύχρηστες και κατανοητές σε ποσοστό 95%
- Το χρονικό διάστημα για την υλοποίηση του έργου κρίθηκε επαρκές σε ποσοστό 88%.
- Τα έντυπα υποβολής και υλοποίησης του προγράμματος ήταν κατανοητά και εύκολα στην συμπλήρωσή τους σε ποσοστό 91%.
- Οι Υπηρεσίες του EOMMEX βοήθησαν τους ενδιαφερόμενους να αντιμετωπίσουν πιθανές δυσκολίες και προβλήματα για την υποβολή και υλοποίηση του επιχειρηματικού τους σχεδίου, σε ποσοστό 97%.

Στόχος του Μέτρου είναι η στήριξη της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων του τριτογενούς τομέα μέσω δύο βασικών παρεμβάσεων που

απευθύνονται στο χώρο του εμπορίου και στο χώρο των υπηρεσιών αντίστοιχα ως εξής.

Η πρώτη παρέμβαση απευθύνεται στις εμπορικές επιχειρήσεις, αποτελεί το αντικείμενο της προκήρυξης και αποσκοπεί :

- στην ενίσχυση της υλοποίησης επιχειρηματικών σχεδίων που αποσκοπούν στην αναβάθμιση / ανακαίνιση του χώρου που ασκείται η εμπορική δραστηριότητα ή/και στον τεχνολογικό, οργανωτικό κλπ. εκσυγχρονισμό των εμπορικών επιχειρήσεων, στον οποίο είναι δυνατόν να περιλαμβάνεται και η ένταξη μίας μεμονωμένης εμπορικής επιχείρησης σε δίκτυα συνεργαζομένων επιχειρήσεων με τη μορφή της δικαιόχρησης (franchising).
- στην προώθηση των συνεργασιών των επιχειρήσεων σε κλαδικό επίπεδο που μπορούν να στοχεύουν είτε στην από κοινού πραγματοποίηση των αγορών από τους προμηθευτές (centrales d' achat), είτε στην από κοινού εκμετάλλευση αποθηκευτικών χώρων ,ή/και κοινού χώρου εκθέσεων-πωλήσεων ,ή/και δημιουργία κοινών δικτύων διανομής, κλπ., που σε ένα δεύτερο στάδιο (δηλαδή μετά τη λήξη του Προγράμματος) θα μπορούσε να οδηγήσει ακόμα και στη δημιουργία μιας νέας ενιαίας μεγάλης πλέον συνεταιριστικής επιχείρησης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργεί νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, ευημερία και ποιότητα ζωής. Η ανάπτυξή της βασίζεται στη ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, 2007).

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αλλάζουν τον τρόπο εργασίας, διασκέδασης, επικοινωνίας και συναλλαγής και μεταλλάσσουν τις βάσεις του οικονομικού ανταγωνισμού. Αποτελούν εργαλείο για τον εκσυγχρονισμό του

κράτους και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, δημιουργούν νέους τρόπους εργασίας, νέες δεξιότητες και την ανάγκη συνεχούς μάθησης και μεταβολής του εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα, επιτρέπουν τη βελτίωση των υπηρεσιών στην υγεία, την πρόνοια, το περιβάλλον και συμβάλλουν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ελληνικής γλώσσας.

Για την προώθηση της Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα με τρόπο συνεκτικό και ολοκληρωμένο, έχει ενταχθεί ένα ξεχωριστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Κοινωνία της Πληροφορίας, στο πλαίσιο του 3ου ΚΠΣ. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Κοινωνία της Πληροφορίας" έχει καινοτόμο και οριζόντιο χαρακτήρα, διαπερνώντας διαφορετικές κυβερνητικές υπηρεσίες (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, 2007).

Αυτό το επιχειρησιακό πρόγραμμα αποτελεί σύνολο ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών παρεμβάσεων σε διάφορους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής έτσι ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν καταλυτικά για την ανάπτυξη της Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα.

Μέλημα της πολιτείας είναι η Κοινωνία της Πληροφορίας που διαμορφώνεται να είναι μία κοινωνία για όλους, χωρίς διακρίσεις σε πληροφοριακά έχοντες και μη-έχοντες, όπου διαφυλάσσονται τα δικαιώματα του πολίτη, καθώς και η ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Η συνολική στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας στηρίζεται στις εξής βασικές αρχές (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, 2007):

- Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση για όλους.
- Δημιουργία περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας και την άνθιση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Διαφύλαξη ατομικών ελευθεριών και λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών.

Με βάση αυτές τις αρχές, οριοθετήθηκαν οι παρακάτω στόχοι, για την υλοποίηση των οποίων χρειάζεται συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σε μία κοινωνία των πολιτών που συμμετέχει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της Κοινωνίας της Πληροφορίας (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, 2007):

- Βελτίωση των υπηρεσιών προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις (εκσυγχρονισμός της λειτουργίας του κράτους, μεγαλύτερη διαφάνεια).
- Καλύτερη ποιότητα ζωής (εφαρμογές τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην υγεία και την πρόνοια, το περιβάλλον και τις μεταφορές).
- Εκπαιδευτικό σύστημα και έρευνα προσαρμοσμένα στην ψηφιακή εποχή (εκπαίδευση με νέες τεχνολογίες, δικτύωση σχολείων και πανεπιστημίων).
- Δυναμική οικονομική ανάπτυξη (δημιουργία νέων επιχειρήσεων, ανάδυση νέων κλάδων, αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας).
- Αύξηση της απασχόλησης (νέες θέσεις εργασίας, βελτίωση και προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας, ανάπτυξη νέων μορφών εργασίας όπως η τηλε-εργασία).
- Ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού, μέσα μέσα (τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, προστασία της ελληνικής γλώσσας, επαφή με την ομογένεια).
- Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο, διασφάλιση πολυφωνίας και ελεύθερης έκφρασης).
- Ισότιμη συμμετοχή των περιφερειών στον παγκόσμιο χώρο (αποκέντρωση, ενθάρρυνση πρωτοβουλιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).
- Ανάπτυξη της εθνικής υποδομής επικοινωνιών (πρωτοβουλίες αναπτυξιακού χαρακτήρα, απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, καθολική υπηρεσία).

- Προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και του καταναλωτή, διαφύλαξη συνθηκών ανταγωνισμού, δημοκρατικός έλεγχος στην ψηφιακή εποχή.

Τελικοί Δικαιούχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι οι εξειδικευμένοι φορείς οι οποίοι έχουν αναλάβει την υλοποίηση των Μέτρων και των δράσεων του Προγράμματος, ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης και τις αρμοδιότητές τους. Τα Μέτρα και οι δράσεις που έχει αναλάβει να υλοποιήσει ο κάθε Τελικός Δικαιούχος περιέχονται στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Προγράμματος. Για ένα σημαντικό μέρος των δράσεων που αφορούν ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις στους τομείς της μεταποίησης, του τουρισμού και της ενέργειας, Τελικοί Δικαιούχοι είναι και οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης.

Η χρηματοδότηση των έργων (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, 2007) γίνεται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε., όπως είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), ενώ οι δημόσιοι πόροι εξασφαλίζονται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι διαδικασίες ελέγχου (επιτόπιες, προληπτικές κλπ) πραγματοποιούνται ώστε να διασφαλίζεται ότι τα χρήματα που έχουν διατεθεί για την υλοποίηση των Πράξεων αξιοποιούνται με τον ταχύτερο και καλύτερο δυνατό τρόπο. Στις περιπτώσεις όπου κατά τον έλεγχο διαπιστωθούν παραβάσεις, επιβάλλονται διαδικασίες δημοσιονομικής διόρθωσης, ακόμη και απεντάξεις έργων.

Το κοινό στο οποίο απευθύνεται το Σχέδιο Δράσης για την πληροφόρηση και δημοσιότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν:

- Το σύνολο του πληθυσμού των ενηλίκων ανδρών και γυναικών
- Οι μετέχοντες στην Εκπαιδευτική Κοινότητα (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι)
- Οι επιχειρηματίες και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

- Οι εργαζόμενοι
- Οι άνεργοι
- Οι συναλλασσόμενοι με τις δημόσιες υπηρεσίες
- Οι επαγγελματικές ομάδες των οποίων η δράση συσχετίζεται με τον τομέα των επικοινωνιών και των νέων τεχνολογιών
- ΑΜΕΑ και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, άτομα που απειλούνται από ηλεκτρονικό αποκλεισμό.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν:

- Όλοι οι φορείς του Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα που εφαρμόζουν επιμέρους έργα του Προγράμματος
- Όλοι οι κοινωνικοί και κλαδικοί φορείς που λειτουργούν ως μάντες μεταβίβασης κρίσιμων πληροφοριών για την επικοινωνία του Προγράμματος
- Όλοι οι εκπρόσωποι του Τύπου και οι διαμόρφωτές κοινής γνώμης που λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές των μηνυμάτων και των ωφελημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή του Προγράμματος σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
- Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

Στο πλαίσιο αυτό οι στόχοι επικοινωνίας του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" επικεντρώνονται στα εξής:

- Ενημέρωση δυνητικών τελικών δικαιούχων και τελικών αποδεκτών
- Γνωστοποίηση του προγράμματος και ενημέρωση για τους τομείς δράσης του
- Δημιουργία θετικού κλίματος για την αποδοχή και την υποστήριξή του
- Συμβολή σε ένα φιλικότερο και αποτελεσματικότερο πρόσωπο του κράτους
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των υπηρεσιών του δημοσίου και των εποπτευόμενων φορέων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ»

Σκοπός του προγράμματος «Δικτυωθείτε» είναι η εξοικείωση των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών με την ψηφιακή οικονομία, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των ευκαιριών που προσφέρει το Διαδίκτυο και γενικότερα η παρακίνηση των επιχειρηματιών για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Μέσω της επιδότησης για την αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών, περιφερειακού εξοπλισμού, προηγμένων λύσεων λογισμικού και σύνδεσης στο Internet, αλλά και της δωρεάν εκπαίδευσης των εργαζομένων των επιχειρήσεων, το πρόγραμμα αποτελεί ολοκληρωμένη λύση, λειτουργώντας ως μοχλός ανάπτυξης στα χέρια του σύγχρονου επιχειρηματία (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», 2007). Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το μέτρο 3.2 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» ενώ η εκπαιδευτική στήριξη του προγράμματος από το μέτρο 8.2 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» του Υπουργείου Ανάπτυξης.

Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται η επιδότηση των επιχειρήσεων για την αγορά εξοπλισμού και υπηρεσιών πληροφορικής και διαδικτύου. Στόχος της ενέργειας είναι η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω του ηλεκτρονικού επιχειρείν. Οι ενέργειες που επιδοτούνται είναι η αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών και περιφερειακών συστημάτων, η αγορά λογισμικού (λειτουργικών συστημάτων και αντίστροφης, εφαρμογές λογισμικού), διετής σύνδεση στο διαδίκτυο (PSTN / ISDN / ADSL), κατασκευή και φιλοξενία εταιρικής ιστοσελίδας, κατασκευή και υπηρεσίες ηλεκτρονικού καταστήματος (μέσω παρόχου) και τεχνική υποστήριξη των παραπάνω προμηθειών. Επίσης, επιδοτείται η απόκτηση domain name, ανάπτυξη ιστοσελίδων, ηλεκτρονικό κατάστημα (e-shop) και λογισμικό διαχείρισης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», 2007).

Σημειώνεται ότι η προμήθεια υπολογιστών, των αντίστοιχων λειτουργικών τους συστημάτων και η σύνδεση στο ίντερνετ αποτελούν υποχρεωτικές δαπάνες για τις

εταιρείες που επιδοτούνται από το πρόγραμμα. Επίσης, δεσμευτική για τις επιδοτούμενες επιχειρήσεις είναι η παρουσία του λογοτύπου του «Δικτυωθείτε» (που δηλώνει ότι ο κόμβος συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα) στην ιστοσελίδα, το οποίο παράλληλα θα πρέπει να είναι ενεργός σύνδεσμος (link) για την επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», 2007).

Η εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους σε αυτές. Πολύ συχνά, παρότι υπάρχει η τεχνολογική υποδομή, η ελλιπής γνώση οδηγεί σε σπατάλη πολύτιμων πόρων και περιορισμένη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», 2007). Στις δράσεις του προγράμματος περιλαμβάνεται και ο άξονας της εκπαιδευτικής στήριξης των επιχειρήσεων. Σκοπός της δράσης αυτής είναι να εξοικειώσει μικρομεσαίες επιχειρήσεις από όλη την Ελλάδα με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών, όπως αυτές εφαρμόζονται και αξιοποιούνται από το σύγχρονο επιχειρηματία και να τις βοηθήσει να εναρμονιστούν με τις σύγχρονες τάσεις της αγοράς, οι οποίες ολοένα και περισσότερο κατευθύνονται προς τις πρακτικές του ηλεκτρονικού επιχειρείν (e-business).

Δικαίωμα στο πρόγραμμα έχουν όλες οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που εντάχθηκαν στο «Δικτυωθείτε» και προμηθεύτηκαν τον επιδοτούμενο εξοπλισμό και υπηρεσίες καθώς και επιχειρήσεις που ήδη διαθέτουν υπολογιστή και σύνδεση στο διαδίκτυο ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους στο «Δικτυωθείτε» και έχουν ήδη κλείσει τουλάχιστον μία διαχειριστική χρήση με κύκλο εργασιών μικρότερο ή ίσο με 600.000 Ευρώ. Επίσης, ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού κατά την τελευταία διαχειριστική χρήση πρέπει να είναι ίσος ή μικρότερος των δέκα ατόμων (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», 2007).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ»

Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μια μεγάλη πηγή δυνητικών επιχειρηματιών σε όλη την Ευρώπη, αλλά παρουσιάζεται μια σειρά από συγκεκριμένα εμπόδια που οδηγούν στην ανεπαρκή εκπροσώπησή τους στον κλάδο. Το πρόγραμμα «Ανάπτυξη της Γυναικείας Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας» συνοψίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εντοπίσει και να άρει αυτά τα εμπόδια, προκειμένου να ενθαρρύνει περισσότερες γυναίκες να επιλέξουν επιχειρηματική σταδιοδρομία.

Στόχος της ενέργειας είναι η παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη και λειτουργία υφιστάμενων επιχειρήσεων γυναικών επιχειρηματιών ή γυναικών ελεύθερων επαγγελματιών και μέσω αυτών η ενίσχυση και η διατήρηση της απασχόλησης στις γυναικείες επιχειρήσεις. Η ενέργεια αποτελεί μέτρο προώθησης της πολιτικής ίσων ευκαιριών απασχόλησης (Alpha Plan Consultants, 2007).

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι γυναίκες επιχειρηματίες που επιχειρούν είτε ως ελεύθεροι επαγγελματίες, είτε στο πλαίσιο υφιστάμενων επιχειρήσεων (ατομικές ή εταιρείες με νομική μορφή Ο.Ε., Ε.Ε., ΕΠΕ, Α.Ε. ή Συνεταιρισμοί), που δραστηριοποιούνται στους τομείς μεταποίησης, εμπορίου, υπηρεσιών, τουρισμού και μεταφορών (Alpha Plan Consultants, 2007). Θα πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- Να έχει ξεκινήσει τη δραστηριότητά της, τουλάχιστον μέχρι και το προηγούμενο έτος από την ημερομηνία προκήρυξης του Προγράμματος (δηλαδή έναρξη δραστηριότητας το αργότερο μέχρι και 31/12/2006)
- Να μη βρίσκεται υπό πτώχευση, εκκαθάριση ή αναγκαστική διαχείριση.
- Να είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερη.
- Να τηρεί βιβλία Β' ή Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.
- Να είναι εγγεγραμμένη στο αρμόδιο επιμελητήριο.

- Σε περίπτωση εταιρίας, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η γυναίκα/ γυναίκες να κατέχει/ κατέχουν τουλάχιστον το 50% του εταιρικού κεφαλαίου και να ασκεί/ ασκούν τη διοίκηση/ διαχείριση αποδεδειγμένα ή/ και σύμφωνα με το καταστατικό.

Οι δαπάνες που επιδοτούνται, περιλαμβάνουν τα εξής:

- Λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών
- Συμμετοχή σε θεματικά εργαστήρια (workshops)
- Συμμετοχή σε εκθέσεις, συνέδρια και ημερίδες(μετακίνηση, διαμονή, διατροφή, κλπ)
- Συμμετοχή των γυναικών σε επιχειρηματικές αποστολές (μετακίνηση, διαμονή, διατροφή, κλπ)
- Διαφήμιση και προβολή μικρής κλίμακας των γυναικείων επιχειρήσεων (διαφημιστικά έντυπα, διαφημιστική καταχώρηση σε εφημερίδες-περιοδικά, ραδιο-τηλεοπτικές διαφημίσεις)
- Προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού (ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λοιπά περιφερειακά, fax, εξοπλισμό υγιεινής & ασφάλειας, εξαιρισμού & κλιματισμού, κλπ)

Η κρατική ενίσχυση ανέρχεται στο 100% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού. Τα όρια της κρατικής ενίσχυσης των υποβαλλόμενων Επιχειρηματικών Σχεδίων ορίζονται ως εξής:

- Έως 40.000 ευρώ εάν πρόκειται για γυναικείο συνεταιρισμό.
- Έως το 30% του μέσου όρου του κύκλου εργασιών της τελευταίας τριετίας ή διετίας (για επιχειρήσεις που λειτουργούν πάνω από τρία χρόνια ή για επιχειρήσεις που λειτουργούν πάνω από δύο χρόνια αντίστοιχα) ή του κύκλου εργασιών του τελευταίου έτους.

Σε κάθε περίπτωση, το κατώτατο όριο ορίζεται στις 5.000 ευρώ. Σε περιπτώσεις που η επιλέξιμη επιχειρηματία/επιχείρηση δεν έχει κλείσει μια πλήρη οικονομική χρήση, τότε υπολογίζεται ο κύκλος εργασιών των μηνών λειτουργίας σύμφωνα με τις αντίστοιχες περιοδικές δηλώσεις Φ.Π.Α. Σε κάθε περίπτωση, η ανώτατη κρατική ενίσχυση, δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 40.000 ευρώ (Alpha Plan Consultants, 2007).

Δυστυχώς, η πολιτεία έχει αποτύχει να ανάγει την μικρομεσαία επιχείρηση σε αναπτυξιακό μοχλό της Ελληνικής οικονομίας. Εκτεθειμένες σε ανταγωνιστικές πιέσεις πρωτόγνωρες για τα δεδομένα της Ελληνικής οικονομίας, αντιμέτωπες με μία κρατική γραφειοκρατία που αποθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και με ένα φορολογικό καθεστώς που συχνά αγγίζει τα όρια του παράλογου, οι Ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις προσπαθούν απεγνωσμένα να επιβιώσουν (Μητσοτάκης, 2003).

Η Ελληνική κυβέρνηση μέχρι και το 2003 δεν μπόρεσε να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης παρέχει για τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας τα δύο σημαντικότερα προγράμματα τα οποία έχουν άμεση σχέση με τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων παρουσιάζουν πολύ χαμηλή απορροφητικότητα.

Τρία χρόνια μετά την έναρξη υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ, το 2000, η απορρόφηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» βρισκόταν στο 19% και εκείνο της «Κοινωνίας της Πληροφορίας» μόλις στο 16%. Ελάχιστες επιχειρήσεις έχουν καρπωθεί τα οφέλη των κοινοτικών πόρων, οι οποίοι βρίσκονται κολλημένοι σε γραφειοκρατικά γρανάζια. Συνεπώς δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσει ότι μόλις το 35% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων χρησιμοποιεί συστηματικά ηλεκτρονικό υπολογιστή στο χώρο εργασίας και μόλις το 16% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων χρησιμοποιεί το Internet. Σε επίπεδο τεχνολογικής

απορροφητικότητα.

υποδομής και οργάνωσης, τομείς στους οποίους το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης δίνει πολύ μεγάλη έμφαση, πολλές Ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις βρίσκονται ακόμα στον επιχειρηματικό μεσαίωνα (Μητσοτάκης, 2003).

Σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιεύματα (Καλδά, 2006), οι μεγάλες καθυστερήσεις στην απορρόφηση των πόρων οδηγούν στη διανομή του κοινοτικού χρήματος σχεδόν προς όλους τους υποψήφιους επιχειρηματίες, αλλά και σε απλούς πολίτες. Μάλιστα, οι προκηρύξεις που έγιναν στα τέλη του 2006, εφόσον πλέον ο χρόνος δεν επαρκούσε για την απορρόφηση των κονδυλίων, άνοιγαν το δρόμο για τη χρηματοδότηση εταιρειών παροχής υπηρεσιών (από υδραυλικούς και ηλεκτρολόγους μέχρι φούρνους, ζαχαροπλαστέια και εστιατόρια), υποστήριζαν την αγορά υπολογιστών και εξοπλισμού νέας τεχνολογίας αλλά και τη διαφήμιση και την προβολή κλάδων, προϊόντων ή περιοχών.

Σε μία προσπάθεια να επισπεύσουν τη συμμετοχή των εταιρειών στα επιχειρησιακά προγράμματα (Καλδά, 2006), το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσισε οι ενδιαφερόμενοι να απευθύνονται στις τράπεζες, οι οποίες έχουν την ευθύνη για την πληροφόρηση, την παροχή βοήθειας αλλά και την υποδοχή και αξιολόγηση των προτάσεων (για κάθε έγκριση επιδότησης θα λαμβάνουν αμοιβή περίπου 2.000 ευρώ και το 3% του ύψους της επιχορήγησης).

Πρόθεση του υπουργείου Οικονομίας είναι να μην υπάρχει πλαφόν στον αριθμό των εταιρειών που θα ενταχθούν, καθώς έχει αποδειχθεί ότι οι πιο πολλές εταιρείες δεν υλοποιούν την επένδυση. Από τα επενδυτικά σχέδια που εντάχθηκαν κατά το 2003, μέχρι τα μέσα του 2006 είχε απορροφηθεί μόνο το 70% και από όσα εγκρίθηκαν στην αρχή του 2005 το 30%. Σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες πολλές επενδύσεις δεν γίνονται ποτέ. Άλλες καθυστερούν και λαμβάνουν παρατάσεις του χρονοδιαγράμματος, ενώ πολλοί δικαιούχοι αδυνατούν να προσκομίσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά και τις απαιτούμενες

άδειες λειτουργίας κατά τον τελικό έλεγχο. Επίσης, κάποιοι τελικά προτιμούν την επιδότηση από άλλο πρόγραμμα (Καλδά, 2006).

Στις αρχές του 2007, η Ελληνική κυβέρνηση αποδόθηκε σε έναν αγώνα δρόμου προκειμένου να επισπεύσει την απορρόφηση πόρων ύψους 14 δισεκατομμυρίων Ευρώ που υπολείπονταν στα πλαίσια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Ο Υπουργός Οικονομίας ζήτησε την επιτάχυνση των επιχειρησιακών προγραμμάτων καθώς, παρά τη σημαντική πρόοδο που είχε ήδη επιτευχθεί στην απορρόφηση των πόρων κατά τη διάρκεια του 2006, η Ελλάδα θα πρέπει μέσα στο έτος 2007 και 2008 να απορροφήσει 14 δισεκατομμύρια Ευρώ (Κέρδος, 2007). Σύμφωνα με δηλώσεις του Υφυπουργού Οικονομίας (Κέρδος, 2007), το ποσοστό απορρόφησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου ανήρθε σε 58% το 2006 από μόλις 23% που ήταν τον Μάρτιο του 2004.

Η Ελληνική κυβέρνηση αποδόθηκε σε έναν αγώνα δρόμου. Τον Ιούνιο του 2007 (Ειδήσεις in.gr, 2007), ο Υπουργός Οικονομίας δήλωσε ότι η απορρόφηση του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου έφτασε στο 62,5% και επίσης επανέλαβε ότι ο στόχος είναι απορρόφηση σε ποσοστό 100% έως το 2008. Ο αντίλογος της αντιπολίτευσης την ίδια στιγμή έλεγε πως ο ρυθμός απορρόφησης ανά μήνα είναι μόλις 0,66% ενώ ιδανικά θα πρέπει να φθάσει το 2% ανά μήνα προκειμένου να μην υπάρξει απώλεια πόρων.

Μόλις τον Ιανουάριο του 2008, ανακοινώθηκε ότι επιτεύχθηκαν οι στόχοι απορρόφησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» (Ειδήσεις in.gr, 2008). Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα, το 2007 η Κοινωνία της Πληροφορίας πραγματοποίησε δαπάνες 160,55 εκατομμυρίων Ευρώ, με αποτέλεσμα να αξιοποιηθεί το σύνολο των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων.

Για το 2008, η Κοινωνία της Πληροφορίας στοχεύει να ολοκληρώσει και να αποπληρώσει το σύνολο των έργων που έχει αναλάβει, ενώ παράλληλα θα ξεκινήσει την υλοποίηση έργων για νέα επιχειρησιακά προγράμματα, όπως το

«Διοικητική Μεταρρύθμιση» και το «Ψηφιακή Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013 (Ειδήσεις in.gr, 2008).

Είναι λοιπόν προφανές ότι, αν και η απορρόφηση των κονδυλίων είναι ακόμη χαμηλότερη από την επιθυμητή, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος. Θα πρέπει όμως οι προσπάθειες απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων να συνεχιστούν, καθώς ο τρέχων ρυθμός απορρόφησης δυστυχώς δεν εξασφαλίζει ότι δεν θα υπάρξουν απώλειες στις διαθέσιμες επιδοτήσεις.

5.2: ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ

Οι Έλληνες πολίτες επιθυμούν μία δημοκρατικότερη, ισχυρότερη και αποτελεσματικότερη Ευρώπη, αλλά δυστυχώς δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει στην Ευρώπη. Αυτό επισημαίνει η ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που διενεργήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με αφορμή τη συμπλήρωση 25 χρόνων από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έρευνα έλαβε χώρα στο διάστημα μεταξύ 28ης Φεβρουαρίου και 13ης Μαρτίου 2006, σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 1.000 πολιτών από το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (Κούρταλης, 2006).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου, μία σημαντική πλειοψηφία Ελλήνων πολιτών (81%), θεωρεί ότι η χώρα μας έχει ωφεληθεί από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι αξιοσημείωτο ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων επιθυμεί περισσότερη ευρωπαϊκή ενοποίηση μέσα από κοινές πολιτικές, όπως μια κοινή εξωτερική πολιτική, κοινή πολιτική άμυνας και ασφάλειας, κοινό ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα.

Συνολικά, 25 χρόνια μετά την ένταξη, ο απολογισμός της συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι θετικός. Σε ό,τι αφορά στα υπόλοιπα αποτελέσματα της έρευνας, ειδικότερα:

- Η πλειοψηφία της ελληνικής κοινής γνώμης έχει θετική εικόνα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 73% των πολιτών έχει θετική εικόνα ή αρκετά θετική εικόνα και εκδηλώνει θετικά αισθήματα απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτό της ελπίδας (55%) και της εμπιστοσύνης (65%). Αρνητικά αισθήματα, όπως αυτό της ανησυχίας και της δυσπιστίας, εκδηλώνονται από χαμηλότερα ποσοστά του ελληνικού δείγματος (26% και 22% αντίστοιχα).

- Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών (66%) θεωρεί ότι η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά θετική πράξη, ενώ το 81% θεωρεί ότι η Ελλάδα έχει ωφεληθεί από την συμμετοχή της στην Ε.Ε.
- Οι Έλληνες πολίτες θεωρούν ότι η Ελλάδα, ως μέλος της Ένωσης, παίζει σημαντικότερο ρόλο στα Βαλκάνια (84%), έχει γίνει πιο σύγχρονη χώρα (80%), έχει μεγαλύτερη πολιτική σταθερότητα (70%), καθώς και μεγαλύτερη οικονομική σταθερότητα (64%).
- Στην ερώτηση αν είναι καλύτερα η Ελλάδα να βρίσκεται εντός ή εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά σε μια σειρά από τομείς, η μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών πιστεύει ότι θα είναι καλύτερα η Ελλάδα να βρίσκεται εντός της Ε.Ε., σε σχέση με θέματα όπως ο εκσυγχρονισμός των μέσων μαζικής μεταφοράς (86%), το καλύτερο σύστημα υγείας (84%), η προστασία του περιβάλλοντος (84%), η προστασία του καταναλωτή (78%), το εκπαιδευτικό σύστημα (78%), η καταπολέμηση των ανισοτήτων (77%), η καταπολέμηση της τρομοκρατίας (75%), η προστασία των εργαζομένων (74%), η καταπολέμηση της εγκληματικότητας (73%), η καταπολέμηση της ανεργίας (69%) και η αύξηση της αγοραστικής δύναμης των Ελλήνων (66%).
- Για τους ίδιους τομείς, με εξαίρεση αυτόν του περιβάλλοντος, η πλειοψηφία των Ελλήνων προτιμούν οι πρωτοβουλίες για την βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στην Ε.Ε. να αναλαμβάνονται από την ελληνική κυβέρνηση, παρά από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή την Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Οι Έλληνες τάσσονται υπέρ μιας μελλοντικής διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (58%), αλλά υποστηρίζουν ότι μια τέτοια διεύρυνση θα πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένες μόνο από τις χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν (53%).
- Οι Έλληνες είναι υπέρ κοινών πολιτικών που θα συμβάλουν στην περαιτέρω ευρωπαϊκή ενοποίηση, όπως η κοινή πολιτική άμυνας και ασφάλειας (88%), η κοινή εξωτερική πολιτική (78%), ένα Σύνταγμα για την Ένωση (70%), μια Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση, με ένα νόμισμα, το ευρώ (67%).

Ωστόσο, τα αποτελέσματα της επετειακής έρευνας του Ευρωβαρόμετρου επισημαίνουν το κενό επικοινωνίας που υπάρχει μεταξύ της Ένωσης και των πολιτών των κρατών μελών (Κούρταλης, 2006). Χαρακτηριστικά:

- Οι έλληνες ερωτηθέντες δεν αισθάνονται ότι γνωρίζουν πολλά γύρω από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις πολιτικές και τους θεσμούς της, καθώς 6 στους 10 δηλώνουν ότι γνωρίζουν λίγα (62%).
- Υψηλό έλλειμμα ενδιαφέροντος για συζητήσεις που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαφαίνεται από τις τοποθετήσεις των ελλήνων πολιτών που δηλώνουν ότι αναφέρονται «λίγο» (46%) έως και «καθόλου» (21%) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρκετά λιγότεροι είναι οι έλληνες που σε γενικές γραμμές αναπτύσσουν συζητήσεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς ποσοστό 25% δηλώνει ότι αναφέρεται «αρκετά» και μόνο 8% της ελληνικής κοινής γνώμης φαίνεται να αναφέρεται «πολύ».
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι άνδρες συζητούν περισσότερο συγκριτικά με τις γυναίκες για θέματα που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση («Αρκετά»: Άνδρες 31% - Γυναίκες 19%, «Καθόλου»: Άνδρες 15% - Γυναίκες 26%).
- Μόλις το 59% των ελλήνων ερωτηθέντων γνωρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διευρυνθεί και δεν αποτελείται πλέον από 15 κράτη μέλη.
- Επίσης, μόλις το 51% των ελλήνων ερωτηθέντων γνωρίζει ότι το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα δεν εγκρίθηκε από όλες τις χώρες, ενώ το 38% των ερωτηθέντων αγνοεί ότι τόσο η Γαλλία όσο και η Ολλανδία το καταψήφισαν.
- Σχετικά με το ευρώ, η πλειοψηφία των Ελλήνων (55%), θεωρεί την υιοθέτησή του ως μειονέκτημα για την Ελλάδα και το συνδέει με την αύξηση των τιμών (88%).
- Οι επιφυλάξεις των Ελλήνων για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφορούν, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά εργασίας προς άλλα κράτη μέλη, όπου η παραγωγή είναι φθηνότερη (82% των πολιτών), στις περισσότερες δυσκολίες για τους Έλληνες αγρότες (79%), στη φθίνουσα χρησιμοποίηση

της γλώσσας μας (71%), στην απώλεια της εθνικής μας ταυτότητας (65%) και στη μείωση του κοινωνικού κράτους (63%).

Τέλος σε ό,τι αφορά στις προτιμήσεις σχετικά με τους ελληνικούς θεσμούς, οι Έλληνες πολίτες (Κούρταλης, 2006):

- Σε ποσοστό 64% προτιμούν να ενημερώνονται κυρίως από την τηλεόραση παρά από τις καθημερινές εφημερίδες (34%). Αξιοσημείωτο είναι ότι μόλις 1 στους 4 Έλληνες (25%) εκφράζει προτίμηση στο Διαδίκτυο ως μέσο πληροφόρησης.
- Τέλος, χαμηλό εμφανίζεται το ποσοστό εμπιστοσύνης των Ελλήνων πολιτών στο θεσμό του Κοινοβουλίου (57%) καθώς και προς την ελληνική κυβέρνηση (53%).

Από άλλη έρευνα κοινής γνώμης, που διενεργήθηκε για το Αγρικό Φόρουμ 2007 (MRB Ελλάς, 2007), που διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του ΣΕΒ, και είχε θέμα τη στάση των Ελλήνων πολιτών για τα 26 χρόνια συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα 50 χρόνια από την ίδρυσή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προέκυψαν σημαντικά ευρήματα. Συγκεκριμένα:

- Οι Έλληνες πολίτες αξιολογούν θετικά τα οφέλη από τη μέχρι σήμερα συμμετοχή της Ελλάδας στην ΕΕ (81%) αλλά και τα αναμενόμενα οφέλη από τη συμμετοχή της στον μέλλον (72,2%).
- Οι θετικές απόψεις συνδέονται με την οικονομική υποστήριξη/επιδοτήσεις (46,8%), την παροχή ασφάλειας από εξωτερικές απειλές (41,3%), την ισχυροποίηση της χώρας στο περιφερειακό περιβάλλον (29,3%) αλλά και την οικονομική σταθερότητα λόγω της συμμετοχής της χώρας στην συναλλαγματική ισοτιμία (29%). Σε δεύτερο επίπεδο αναγνωρίζεται η θετική επιρροή στα κοινωνικά δικαιώματα (24,7%) αλλά και η κινητικότητα που επιτρέπει η ΕΕ μέσω της ελεύθερης μετακίνησης επιχειρήσεων και επαγγελματιών (24,5%).

- Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι ο Έλληνας αναμένει από το «αύριο», ως πολίτης χώρας μέλους, την πρόσβαση σε καλύτερη εκπαίδευση / υγεία (33,9%).
- Επίσης προσδοκά περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας ζωής του (31,3%) σε ένα ασφαλές περιβάλλον (29,7%). Σε αυτό το περιβάλλον ο πολίτης θεωρεί ότι θα αναπτύξει την επιχειρηματικότητα του (24,1%) και θα μπορέσει να εξελιχθεί σε προσωπικό επίπεδο (16,2%).
- Ο Έλληνας πολίτης όμως εκφράζει ανησυχία για την ακρίβεια (74,5%), την αύξηση του αριθμού των μεταναστών (45,2%), την αύξηση της ανεργίας (42,2%), και την αύξηση της εγκληματικότητας (38,5%). Φαίνεται να συνδέει αυτά τα χαρακτηριστικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και θα μπορούσαν να διατυπωθούν αντίθετες γνώμες.
- Σε άλλο επίπεδο οι Έλληνες πολίτες ανησυχούν για μια Ευρώπη «ολίγων και ισχυρών» (25,4%) όπου η Ελλάδα θα έχει λιγότερο ισχυρό ρόλο και παρουσία/ «φωνή» και για την πολιτιστική αλλοίωση που μπορεί να επιφέρει η συμμετοχή στην ΕΕ (20,7%).
- Ο πολίτης ανησυχεί ότι στο μέλλον θα δεχθεί αλλαγές το ασφαλιστικό σύστημα (46,4%) και θα αυξηθεί η ακρίβεια (39%), η εγκληματικότητα (31,6%) και η ανεργία (27,4%).
- Στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ΕΕ, η Ελλάδα μπορεί να αναπτύξει τομείς που θα μπορέσουν να αποτελέσουν γόνιμο πεδίο προόδου για την χώρα: η τουριστική ανάπτυξη της χώρας (63%) και η ανάπτυξη της γεωργίας μέσω της παραγωγής ποιοτικότερων προϊόντων (48%). Η περαιτέρω ενίσχυση της γεωπολιτικής θέσης της Ελλάδας στην περιοχή αναγνωρίζεται ως ένα ακόμα εν δυνάμει σημείο προόδου, στοχεύοντας σε μία Ελλάδα που θα αποτελέσει τον κύριο πρωταγωνιστή στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης και των Βαλκανίων (39%). Η Ελλάδα μπορεί επίσης να επιδιώξει καλύτερες επιδόσεις εντός της ΕΕ. (26,2%). Επιπλέον, στο πλαίσιο της ΕΕ μπορεί να δημιουργηθεί ένας ικανός αριθμός βιομηχανικών επιχειρήσεων που να έχει ανταγωνιστική θέση στις ευρωπαϊκές αγορές (21,4%).

- Ο Έλληνας πολίτης αναγνωρίζει τις αλλαγές που θα συμβούν τα επόμενα χρόνια σε σχέση με πολιτικές της ΕΕ. Οι επιδοτήσεις στην Ελλάδα ως μια μακροχρόνια διαδικασία κάποτε θα τελειώσει (39,1%) και θα επιφέρει τη συμμετοχή της Ελλάδας στις επιδοτήσεις άλλων κρατών μελών. Το τελευταίο άλλωστε κρίνεται ως μια δίκαιη διαδικασία που υπαγορεύεται από θεσμοθετημένους ευρωπαϊκούς κανόνες (30,5%) και θα αντισταθμιστεί από άλλα οφέλη που αποκομίζει η χώρα (23,8%) ως κράτος- μέλος της ΕΕ. Ο Έλληνας πολίτης εμφανίζεται διχασμένος σε σχέση με την υιοθέτηση πολιτικών που αφορούν στην εργασία στο μέλλον (38,6% δηλώνει ότι θα είναι θετικές και 36, 5% ότι θα είναι αρνητικές ενώ 17,4% δεν μπορεί να τις αξιολογήσει και πιστεύει ότι θα είναι ούτε θετικές /ούτε αρνητικές). Επίσης, οι πολίτες κατά 45,4% πιστεύουν ότι η εισαγωγή του ευρώ στην ΕΕ αποτελεί μια αρνητική εξέλιξη για τις 12 χώρες που μετέχουν στην συναλλαγματική ισοτιμία και 65,8% των πολιτών θεωρεί ως αρνητική εξέλιξη την εισαγωγή του ευρώ στην ελληνική οικονομία.
- Οι οικονομικές πολιτικές που προωθεί η ΕΕ για την Ελλάδα αποκρατικοποιήσεις / ελεύθερη μετακίνηση επιχειρήσεων και εργαζομένων / απελευθέρωση αγορών και υπηρεσιών συγκεντρώνουν θετικές αναφορές για την ωφέλεια τους (συνολικά γύρω στο 52%). Ωστόσο, η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας που ευνοείται από την Ευρωπαϊκή πολιτική, προβληματίζει έντονα τον Έλληνα πολίτη, ο οποίος εμφανίζεται διχασμένος ως προς την ωφέλεια ή όχι που μπορεί να έχουν οι παραπάνω ενέργειες για την χώρα (45,4% θετικές και 49,9% αρνητικές προσδοκίες αντίστοιχα).
- Παρ' όλα αυτά, αν και η μετεγκατάσταση των Ελληνικών επιχειρήσεων αντιμετωπίζεται ως ενδεχόμενη απειλή για την Ελληνική οικονομία (40,8%), το 53,8% των πολιτών αναγνωρίζει την αναγκαιότητα μιας τέτοιας ενέργειας είτε ως μια ευκαιρία για τις Ελληνικές επιχειρήσεις να αυξήσουν την θέση τους στον διεθνή ανταγωνισμό (27,9%) ή αντίστοιχα ως ένα «αναγκαίο κακό» (25,9%) που θα επιτρέψει στις ελληνικές επιχειρήσεις να αμυνθούν στο διεθνή ανταγωνισμό.

- Η αξιολόγηση του έργου της ΕΕ σε θέματα που αφορούν εσωτερικά στις σχέσεις των κρατών μελών και εξωτερικά στις σχέσεις των κρατών μελών με τον υπόλοιπο κόσμο δεν απολαμβάνουν την πλήρη αποδοχή και στήριξη των πολιτών. Οι Έλληνες πολίτες αν και αξιολογούν θετικά το έργο της ΕΕ στα θέματα αυτά (ευημερία κρατών μελών, προστασία περιβάλλοντος, επίλυση διαφορών) διατηρούν μία πιο «χλιαρή στάση» και το εκδηλώνουν μέσα από το μάλλον συμφωνώ και όχι μέσα από το απόλυτα συμφωνώ.

Από τα ισχυρότερα ευρήματα της έρευνας είναι ότι, σε σχέση με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Έλληνας πολίτης προσδοκά η ΕΕ να επικεντρωθεί στην ενίσχυση της πολιτικής και κοινωνικής συνοχής (72,7%) και όχι στην διεύρυνση της χωρίς συγκεκριμένα όρια (23,1%). Στο ενδεχόμενο μιας μελλοντικής διεύρυνσης ο Έλληνας πολίτης επιθυμεί ως νέα μέλη της ΕΕ, την Σερβία (35,7%), την Ρωσία (33%), την Κροατία (32,5%) και την Ουκρανία (31,4%). Η Τουρκία, ως πιθανή χώρα μέλος, συγκεντρώνει συγκριτικά χαμηλότερες αναφορές (20,9%). Από το τελευταίο φαίνεται ότι ο Έλληνας πολίτης στο συγκεκριμένο θέμα λειτουργεί περισσότερο με συναισθηματικά κριτήρια και λιγότερο με αντίστοιχες ορθολογικές προσεγγίσεις (MRB Ελλάς, 2007).

Η πιο πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008), που διενεργήθηκε μεταξύ 22ης Σεπτεμβρίου και 3ης Νοεμβρίου 2007, επιβεβαιώνει πρακτικά τα ευρήματα των προηγούμενων ερευνών. Πιο συγκεκριμένα:

- Οι Έλληνες εμφανίζονται να είναι ικανοποιημένοι σχετικά με τη συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί θετική πράξη για την πλειονότητα της ελληνικής κοινής γνώμης (62% έναντι του 58% μέσου όρου των 27 κρατών μελών).
- Αντίθετη άποψη φαίνεται να έχει ποσοστό 8% των Ελλήνων (έναντι 13% των ευρωπαίων) που δηλώνουν ότι σε γενικές γραμμές η συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι «κάτι κακό».

- Αντίστοιχα, 30% των Ελλήνων και 25% των Ευρωπαίων τοποθετούνται ουδέτερα, δηλώνοντας ότι δεν είναι «ούτε καλό ούτε κακό».
- Το 80% των Ελλήνων πολιτών πιστεύουν ότι η Ελλάδα έχει ωφεληθεί από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος (των 27 κρατών μελών) διαμορφώνεται μόλις στο 58%.
- Παρόλα αυτά, οι Έλληνες (78%), όπως άλλωστε και οι περισσότεροι ευρωπαίοι πολίτες (61%), δεν πιστεύουν ότι η προσωπική τους άποψη μετράει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε σύγκριση με το προηγούμενο κύμα της ίδιας έρευνας, φαίνεται ότι αυτή η άποψη ενισχύεται (Έλληνες: 70%, Ευρωπαίοι: 55%).
- Αντίθετα με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους που πιστεύουν ότι ο λόγος της χώρας τους έχει βαρύτητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (61%), οι Έλληνες δεν αισθάνονται ότι η φωνή της χώρας μας μετράει στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (55% έναντι 31% του ευρωπαϊκού μέσου όρου).
- Αν και γενικά δηλώνουν ευχαριστημένοι από τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Έλληνες πολίτες πιστεύουν ότι τα συμφέροντα της χώρας τους δεν λαμβάνονται καλά υπόψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (61%).
- Παρόλο που οι Έλληνες πολίτες εμφανίζονται αισιόδοξοι για το ρόλο που θα παίξει η χώρα τους στο μέλλον, καθώς 6 στους 10 υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα θα έχει στο μέλλον μεγαλύτερη επιρροή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (62% έναντι 43% του ευρωπαϊκού μέσου όρου). Αντίστοιχα, 36% των Ελλήνων δεν συμμερίζονται την ίδια αισιοδοξία.
- Η μεγάλη πλειονότητα των Ελλήνων (91%) υποστηρίζει ότι οι μεγαλύτερες χώρες είναι αυτές που έχουν και τη μεγαλύτερη δύναμη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

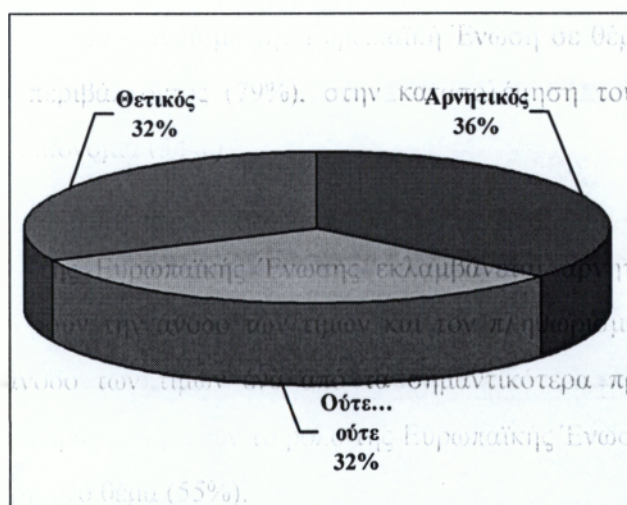
Όσον αφορά την ενημέρωση των Ελλήνων για τα ευρωπαϊκά πολιτικά θέματα, η έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, υποδεικνύει ότι στην συντριπτική πλειονότητα της ελληνικής κοινής γνώμης υπάρχει έλλειμμα ενημέρωσης, με μόλις το 1% των

με την μεγαλύτερη επιρροή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

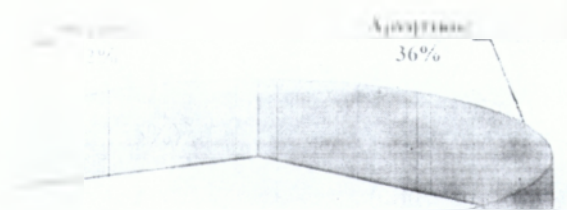
Ελλήνων να δηλώνουν ότι αισθάνονται πολύ καλά ενημερωμένοι για τα ευρωπαϊκά πολιτικά θέματα. Ως αρκετά ενημερωμένοι θεωρούν ότι είναι περίπου 8% των Ελλήνων, ενώ 50% των Ελλήνων δηλώνουν ότι δεν είναι και τόσο καλά ενημερωμένοι. Το ποσοστό των μη ενημερωμένων Ελλήνων είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη (91% έναντι 78% του ευρωπαϊκού μέσου όρου).

Σε σχέση με την αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων σε επιμέρους πολιτικές, στις οποίες ασκείται πολιτική είτε μεμονωμένα από την ελληνική κυβέρνηση είτε από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ελληνική κοινή γνώμη τάσσεται υπέρ της λήψης αποφάσεων από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα όπως στην προστασία του περιβάλλοντος (79%), στην καταπολέμηση του πληθωρισμού (56%) και στην οικονομία (54%).

Όμως, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκλαμβάνεται αρνητικά κυρίως σε θέματα που αφορούν την άνοδο των τιμών και τον πληθωρισμό. Οι Έλληνες θεωρούν την άνοδο των τιμών ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα και κρίνουν το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρνητικό ως προς το συγκεκριμένο θέμα (55%).

Διάγραμμα 5: Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οικονομία της Ελλάδας
(Πηγή: στοιχεία Ευρωβαρόμετρου 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008)

Όσον αφορά γενικότερα το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οικονομική κατάσταση της Ελλάδας, 36% των Ελλήνων τον θεωρούν αρνητικό, 32% τον χαρακτηρίζει θετικό και 32% θεωρεί ότι δεν είναι ούτε θετικός ούτε αρνητικός.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Όταν ξεκινούσε η πρωτοβουλία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1960, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί ότι αυτή η Ένωση θα έφτανε κάποτε να αποτελείται από 27 μέλη. Τότε υπήρχαν ακόμη απολυταρχικά καθεστώτα σε πολλά από τα κράτη που σήμερα είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Γερμανία ήταν ακόμη διαιρεμένη από το Τείχος του Βερολίνου. Αν κάποιος παρακολουθήσει χρονικά τις εξελίξεις στο σύνολο της Ευρώπης, θα διαπιστώσει ότι η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συνυφασμένη με την πορεία και την εξέλιξη των επιμέρους κρατών που την αποτελούν (Γκικόκα και συν., 2007).

Έτσι, το εγχείρημα που ξεκίνησε ως απλή τελωνειακή ένωση έξι κρατών, με σταδιακές διευρύνσεις, κατέληξε σε ένα παγκόσμιο φαινόμενο χωρίς προηγούμενο. Από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και την τελωνειακή ένωση, σήμερα βρισκόμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το κοινό νόμισμα και ίσως στο μέλλον και σε ένα κοινό Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρείχε τον χώρο για μία ειρηνική ενσωμάτωση, συμφιλίωση και συνεργασία κρατών που παλαιότερα ήταν ανταγωνιστές ή ακόμα και αντίπαλοι. Αυτή η ενότητα, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξε καθοριστική για την οικονομική και πολιτική ιστορία της Ευρώπης στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον εξελιχθεί σε έναν σημαντικό παράγοντα του διεθνούς συστήματος, με αξιόλογη ικανότητα δράσης στο διεθνές σκηνικό, μέσω των δυνατοτήτων που κυρίως προέρχονται από την κοινή εμπορική και αναπτυξιακή πολιτική (Γκικόκα και συν., 2007).

Αυτό αντικατοπτρίζεται και στο δημόσιο αίσθημα, αφού όλες οι έρευνες που έχουν γίνει, τουλάχιστον τα τελευταία έτη, έχουν καταδείξει ότι η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών θεωρεί ότι η συμμετοχή της Ελλάδας στην

Ευρωπαϊκή Ένωση είναι θετική και έχει ωφελήσει την Ελλάδα (Κούρταλης, 2006, MRB 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2008).

Οι χώρες της ζώνης του ευρώ βρήκαν στη νομισματική ένωση της Ευρώπης μια αποτελεσματική και ιδιαίτερα επιτυχημένη ανταπόκριση στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Ταυτόχρονα, όμως, οι οικονομίες τους και η άσκηση της εθνικής οικονομικής πολιτικής επηρεάζονται από τις νέες συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί, καθώς και από τους περιορισμούς που τίθενται από την ενιαία νομισματική πολιτική, η οποία είναι προσανατολισμένη στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στο σύνολο της ζώνης του ευρώ (Παπαδήμος, 2005).

Το ευρώ αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες της επιτάχυνσης της ολοκλήρωσης. Η ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών δεν έχει ακόμα περατωθεί και πρέπει να συνεχιστεί για να υπάρξουν περισσότερα οικονομικά οφέλη από την ολοκλήρωση. Οι αποταμιεύοντες, καθώς και οι επενδυτές διαθέτουν μια ευρεία επιλογή και χαμηλότερο κόστος συναλλαγών. Τούτο αντιστοιχεί σε μεγαλύτερη παραγωγικότητα και, κατά συνέπεια, σε μεγαλύτερη οικονομική αύξηση. Γι' αυτόν το λόγο, όλα τα ευρωπαϊκά συμβούλια θεωρούν την ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών προτεραιότητα της οικονομικής μεταρρύθμισης και μία από τις κυριότερες προκλήσεις για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Euroora, 2002).

Η εξάλειψη των σημαντικών φραγμών που εξακολουθούν να πλήττουν τον ανταγωνισμό σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ θα βελτιώσει σημαντικά την παραγωγικότητα στην Ευρώπη. Θα πρέπει, επομένως, να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τη μείωση του κόστους σύστασης νέων επιχειρήσεων, όπως το κόστος των σχετικών διοικητικών επιβαρύνσεων, καθώς και για τη μείωση της γραφειοκρατίας γενικότερα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, εντός αλλά και μεταξύ των οικονομιών μας, με την απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των

(Euroora, 2002).

υπηρεσιών, ο οποίος καλύπτει περίπου 7 στις 10 θέσεις εργασίας στην ΕΕ. Η διασφάλιση ενός θεσμικού πλαισίου που ενθαρρύνει τη δημιουργία και την επέκταση επιχειρήσεων θα πρέπει, συνεπώς, να αποτελεί μία από τις προτεραιότητές μας, σε συνδυασμό με τη στήριξη της καινοτομίας και τη διάδοση της τεχνολογικής πρόοδου. Προκειμένου να τιθασεύσουμε επιτυχώς την τεχνολογική πρόοδο –και συνεπώς να συναγωνιζόμαστε στις παγκόσμιες αγορές σπυριζόμενοι στην υψηλή ποιότητα και την επιστημονική και τεχνολογική καινοτομία– έχει καίρια σημασία η συνεχής βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Καθώς η οικονομική δραστηριότητα βασίζεται ολοένα και περισσότερο στη γνώση και η ζήτηση εργασίας έχει μετατοπιστεί από θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης σε θέσεις άκρως εξειδικευμένες, η συνεχής επένδυση στην εκπαίδευση και στην έρευνα και ανάπτυξη κρίνεται πλέον απαραίτητη (Παπαδήμος, 2005).

Οι προτάσεις αυτές δεν αποτελούν «άπιαστο όνειρο». Απόδειξη ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν με επιτυχία προκύπτει από την πείρα χωρών του Βορρά, ιδιαίτερα των Σκανδιναβικών, οι οποίες εφάρμοσαν τέτοιου είδους διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις την προηγούμενη δεκαετία – χωρίς ωστόσο να εγκαταλείψουν τα βασικά χαρακτηριστικά του αποκαλούμενου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου. Οι χώρες αυτές δρέπουν σήμερα τα οφέλη αυτών των μεταρρυθμίσεων από την άποψη της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της τεχνολογικής υπεροχής. (Παπαδήμος, 2005).

Στις προσπάθειες αυτές για τη βελτίωση των αναπτυξιακών επιδόσεων των ευρωπαϊκών οικονομιών, ουσιαστικό ρόλο διαδραματίζει η δημοσιονομική πολιτική. Πέραν του ότι η άσκηση συνετής δημοσιονομικής πολιτικής είναι απαραίτητη για τη στήριξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής η οποία είναι προανατολισμένη στη σταθερότητα των τιμών, η υγιής δημοσιονομική θέση μιας χώρας αποτελεί βασικό στοιχείο για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, των επιχειρήσεων και των καταναλωτών στις μακροπρόθεσμες

αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας. Οι δημόσιες δαπάνες θα πρέπει να στοχεύουν στην παροχή αποδοτικών και ανταγωνιστικών δημόσιων υπηρεσιών. Η εξυγίανση και αποτελεσματική λειτουργία του δημόσιου τομέα μπορεί επίσης να ασκήσει καταλυτική θετική επίδραση και στη συνεχιζόμενη αναδιάρθρωση του ιδιωτικού τομέα, εξαλείφοντας δυσκαμψίες και καταργώντας δομές που παρακωλύουν τον ανταγωνισμό και επηρεάζουν δυσμενώς την αποδοτικότητα και την προσαρμοστικότητα της οικονομίας. Τέλος, η δημοσιονομική πολιτική δεν πρέπει να στοχεύει μόνο στη μείωση της δημοσιονομικής επιβάρυνσης που απορρέει από τα υπερβολικά δημόσια ελλείμματα και το υψηλό δημόσιο χρέος, αλλά πρέπει και να αποδίδει τη δέουσα σημασία στην «ποιότητα των δημόσιων οικονομικών», η οποία προσδιορίζεται από τη διάρθρωση των δημόσιων δαπανών (Παπαδήμος, 2005).

Είναι πολλές οι προκλήσεις που περιμένουν τα κράτη μέλη, και την Ελλάδα, στην προσπάθεια να αντιμετωπισθούν οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής προόδου. Όχι μόνο στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο, αλλά και στις επιμέρους χώρες μέλη της, ιδίως σε εκείνες των οποίων η διεθνής ανταγωνιστικότητα είναι σχετικά χαμηλή.

Οι πολιτικές εξελίξεις στη Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, φέρει στην εξουσία πολιτικά κόμματα και προσωπικότητες που προάγουν την εθνικιστική αντίληψη εις βάρος της εκπλήρωσης του κοινού ευρωπαϊκού οράματος. Η στάση της Μεγάλης Βρετανίας, της Τσεχίας, αλλά κυρίως της Πολωνίας δημιουργούν ερωτηματικά για το βαθμό στον οποίο μπορεί να συνεχισθεί η επίτευξη της απαιτούμενης συναίνεσης σε μια σειρά ευρωπαϊκών πολιτικών (Σκλιάς, 2007). Εάν ο βαθμός απόκλισης συνεχίσει να διευρύνεται αυτό θα έχει συνέπειες στη λειτουργία των ίδιων των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και βέβαια, το αποτέλεσμα δεν θα είναι άλλο από τη δημιουργία μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων, δυο κύκλων. Ο πρώτος θα αναφέρεται σε εκείνες τις χώρες που με σεβασμό στην εθνική τους ταυτότητα και παράδοση θα είναι σε θέση να αποδεχθούν το

κοινά και προσωπικότητες που προάγουν την εθνικιστική

ευρωπαϊκό ιδεώδες. Και στο δεύτερο κύκλο που θα απαρτίζεται από εκείνες τις χώρες που είτε αντλαμβάνονται την Ευρώπη ως μια ενιαία οικονομική αγορά και μόνον είτε είναι προσκολλημένες στα φαντάσματα του παρελθόντος. Σε αυτή την περίπτωση η Ελλάδα, δεν μπορεί παρά να ανήκει στον πρώτο κύκλο. Άλλωστε, η πορεία μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δείξει ότι μέσα από το κοινό ευρωπαϊκό όραμα μπορέσαμε να ξεπεράσουμε διαρθρωτικά προβλήματα και διλήμματα. Η πορεία αυτή πρέπει να συνεχισθεί.

Η νέα διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου (Κύπρος, Μάλτα, Τουρκία) συνιστά ιστορική επιλογή για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ένταξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου στην Ένωση επιδιώκεται ως προϋπόθεση για την εδραίωση της σταθερότητας, ειρήνης και δημοκρατίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Γενικά, εκτιμάται ότι η επέκταση του συστήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου θα συμβάλει καθοριστικά στη δημιουργία των συνθηκών, όρων και προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν τη διαμόρφωση της Ευρώπης ως "ευρύτερης περιοχής, σταθερότητας, ασφάλειας, δημοκρατίας και ευημερίας" (Ιωακειμίδης, 2002).

Η διεύρυνση αποτελεί κεντρική επιλογή για την Ελλάδα. Από την έναρξη της διαδικασίας, αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ελλάδα υποστήριξε σταθερά τον στόχο της διεύρυνσης προκειμένου να συμπεριλάβει τις χώρες της Κεντρικής/Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Παράλληλα, η ελληνική κοινωνία καταγράφει υψηλά ποσοστά υποστήριξης προς τον στόχο της διεύρυνσης, αντίθετα με την πλειοψηφία των υπολοίπων κρατών-μελών.

Η Ελλάδα μαζί με τη Δανία και Σουηδία βρίσκονταν επικεφαλής των κρατών-μελών με τα υψηλότερα ποσοστά υποστήριξης του στόχου της διεύρυνσης. Βεβαίως, η Ελλάδα υποστηρίζει τη διεύρυνση της Ένωσης υπό τη βασική προϋπόθεση ότι δεν θα υπονομεύσει τη λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα

114

της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν θα αλλοιώσει τον τελεολογικό πολιτικό στόχο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, που είναι η συγκρότηση της δημοκρατικής Πολιτικής Ένωσης (ομοσπονδιακής διάστασης). Για τον λόγο αυτό, η Ελλάδα υποστήριξε ταυτόχρονα και σταθερά την εμβάθυνση της ενοποίησης με τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και τη μετεξέλιξη της Ένωσης σε Πολιτική Ένωση. Η Ελλάδα υποστήριξε τον στόχο της διεύρυνσης όχι απλώς ως ιδεολογική επιλογή ιστορικού χαρακτήρα του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου, αλλά γιατί εκτιμά ότι η διεύρυνση "συμφέρει" τη χώρα. Συγκεκριμένα, σε τρεις ειδικότερους τομείς η διεύρυνση εμφανίζεται να εξυπηρετεί τα ελληνικά συμφέροντα:

Η εδραίωση της περιφερειακής σταθερότητας, ιδιαίτερα στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης, που συνεπάγεται η διεύρυνση αποτελεί στόχο στρατηγικής σημασίας και περιεχομένου για την Ελλάδα. Η Ελλάδα είναι, ως γνωστόν, η μόνη χώρα-μέλος της Ένωσης που δεν έχει κοινά σύνορα με τις λοιπές χώρες-μέλη. Τα σύνορα της Ελλάδας είναι σχεδόν στο σύνολο τους εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Επίσης, η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της ΕΕ που συνορεύει με την "περιοχή αστάθειας" της Ένωσης. Κατά συνέπεια, η χώρα έχει ισχυρό συμφέρον "να δει" το σύστημα ολοκλήρωσης να επεκτείνεται στην περιοχή και τα ελληνικά σύνορα να μετατρέπονται από "εξωτερικά" σε "εσωτερικά σύνορα" της Ένωσης. Αν, μάλιστα, η Τουρκία ενταχθεί τελικά στην Ένωση, τότε οι συνθήκες σταθεροποίησης συνόρων και περιοχής θα είναι ακόμη ισχυρότερες. Τούτο ισχύει, φυσικά, και για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Και για τον λόγο αυτό, ακριβώς, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα Βαλκάνια στην ολότητα τους θα πρέπει, τελικά, να αποτελέσουν μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού βεβαίως εκπληρώσουν τις απαιτούμενες πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις και κριτήρια.

Η νέα διεύρυνση θα έχει οπωσδήποτε σημαντικές οικονομικές συνέπειες στις πολιτικές (ΚΑΠ, διαρθρωτική πολιτική κτλ.) και στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Δεν υπάρχουν, ωστόσο, ακριβείς εκτιμήσεις για το συνολικό κόστος της

διεύρυνσης. Εκτιμάται, όμως, ότι το συνολικό όφελος θα είναι υψηλότερο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες-μέλη (άνοιγμα εσωτερικής αγοράς κτλ.). Οι επιπτώσεις στον προϋπολογισμό και στις μεταφορές πόρων προς τις "χώρες συνοχής" (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία) προκαλούν ορισμένες ανησυχίες.

Για την επόμενη περίοδο δημοσιονομικών προοπτικών (2006-2013), υπάρχουν οι θεσμικές ρυθμίσεις που θα εξασφαλίσουν τη σταθερή ροή των πόρων με τις αναπόφευκτες προσαρμογές που επιβάλλει τόσο η διεύρυνση όσο και η επίτευξη υψηλότερης σύγκλισης μεταξύ της Ελλάδας και της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε συνολικότερη και μακροχρόνια, όμως, προοπτική η διεύρυνση προσφέρει το σταθερό περιβάλλον και τις συνθήκες για την Ελλάδα να ενισχύσει την οικονομική παρουσία της και ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων. Η Ελλάδα ήδη κατέχει κεντρική θέση στην οικονομία της περιοχής. Η διεύρυνση όμως συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση του περιφερειακού, οικονομικού και πολιτικού ρόλου της Ελλάδας.

Η Ελλάδα, μετά από συστηματικές προσπάθειες ετών, έχει κατακτήσει πια μια σημαντική θέση στην Ευρωπαϊκή οικογένεια. Αυτό το απέδειξε και στην τελευταία Προεδρία. Χειριστήκαμε θέματα δύσκολα, όπως η διεύρυνση στα 25 Κράτη Μέλη από την 1η Μαΐου του 2004, το Κυπριακό, τα Βαλκάνια, αλλά και άλλα δύσκολα θέματα, όπως η κρίση που προέκυψε με τον πόλεμο στο Ιράκ. Η Ελλάδα σήμερα είναι πια μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Διαμορφώνει τις αποφάσεις των ισχυρών και δεν παρακολουθεί απλά τις εξελίξεις. Η Ελλάδα έχει κύρος, έχει φωνή, έχει στόχους και προτάσεις. Και αυτό οι Ευρωπαίοι εταίροι μας το ξέρουν. Καλούμαστε, όμως, να δίνουμε πάντα εξετάσεις. Το τι πετύχαμε μέχρι τώρα είναι δεδομένο η πρόκληση είναι τι περισσότερο θα μπορούσαμε να πετύχουμε στο μέλλον.

Η Ελλάδα, μετά από συστηματικές προσπάθειες ετών, έχει κατακτήσει πια μια σημαντική θέση στην Ευρωπαϊκή οικογένεια. Αυτό το απέδειξε και στην τελευταία Προεδρία. Χειριστήκαμε θέματα δύσκολα, όπως η διεύρυνση στα 25 Κράτη Μέλη από την 1η Μαΐου του 2004, το Κυπριακό, τα Βαλκάνια, αλλά και άλλα δύσκολα θέματα, όπως η κρίση που προέκυψε με τον πόλεμο στο Ιράκ. Η Ελλάδα σήμερα είναι πια μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Διαμορφώνει τις αποφάσεις των ισχυρών και δεν παρακολουθεί απλά τις εξελίξεις. Η Ελλάδα έχει κύρος, έχει φωνή, έχει στόχους και προτάσεις. Και αυτό οι Ευρωπαίοι εταίροι μας το ξέρουν. Καλούμαστε, όμως, να δίνουμε πάντα εξετάσεις. Το τι πετύχαμε μέχρι τώρα είναι δεδομένο η πρόκληση είναι τι περισσότερο θα μπορούσαμε να πετύχουμε στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβράμη, Λ., (2007), *Η «Νέα» Πολιτική Συνοχής, το Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2007-2013 και το (Μέλλον;) της Ευρώπης: Διεύρυνση ή/ και εμβάθυνση της αρχής της αλληλεγγύης;*, διαθέσιμο στο http://ekem.gr/policy_papers/454/h-nea-politiki-synoxis-to-dimosionomiko-plaisio-2007-2013-kai-to-mellon-tis-evropis-dievrynsi-i-kai-embathynsi-tis-arxis-tis-allileggvis

Alpha Plan Consultants, (2007), *Ανάπτυξη της Γυναικείας Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας*, online άρθρο, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της εταιρείας <http://www.aplan.gr/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&&page=174&programid=7>

Αννόπουλος, Α., (2006), *Προβληματισμοί για το Μέλλον της Ευρώπης*, Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, διαθέσιμο στο http://www.e-logos.gr/articles.asp?subject_id=49&subject2_id=&article=460&lang=GR

Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά, (2007), *Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διαθέσιμο στο http://www.bep.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1580&Itemid=193).

Gass, S., (2005), *Το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, ΤΟ ΒΗΜΑ, φύλλο 15/6/2005

Γκιόκα, Χ., Κηπουρού, Κ., Τζιουράς, Γ., Τσάμη, Ζ., (2007), *50 Χρόνια Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης – Η ΕΚ/ΕΕ από τη Συνθήκη της Ρώμης μέχρι σήμερα*, Θεσσαλονίκη 2007

Ε.Β.Ε.Η., Εμπορικό Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ηρακλείου, (2003), *Στοιχεία και Ορισμοί για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις*, άρθρο online, διαθέσιμο στο <http://www.ebeh.gr/gr/index.asp?p=8-9>

Ειδήσεις in.gr, (2007), Στο 62,5% η απορρόφηση του Γ' ΚΠΣ, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομίας, δημοσιεύθηκε στις 26/6/2007, διαθέσιμο στο <http://www.in.gr/news/print.asp?lngEntityID=812434&lngDtrID=251>

Ειδήσεις in.gr, (2008), Καλύφθηκαν οι στόχοι της «Κοινωνίας της Πληροφορίας ΑΕ» για το 2007, δημοσιεύθηκε στις 2/1/2008, διαθέσιμο στο <http://www.in.gr/news/print.asp?lngEntityID=860858&lngDtrID=252>

Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ., (2005), Πρόγραμμα "Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων του Εμπορίου", διαθέσιμο στο <http://www.eommex.gr/greek/programs/eborio/perilipsi.htm>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2007), Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ελλάδα, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2007), Ευρωπαϊκή Ένωση, διαθέσιμο στο www.europa.eu

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2003), Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Μικρές Επιχειρήσεις, online άρθρο, διαθέσιμο στο www.europa.eu

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2003), Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη, online άρθρο, διαθέσιμο στο www.europa.eu

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», (2007), διαθέσιμο στο <http://www.go-online/goonline/programme/index.htm>

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», (2007), διαθέσιμο στο <http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/epktp/>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2005), Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη, online άρθρο, διαθέσιμο στο www.europa.eu

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2008), *Ευρωβαρόμετρο 68, Κοινή Γνώμη, Φθινόπωρο 2007*, Εθνική Ανάλυση για την Ελλάδα, ανευρέθη στο <http://www.europa.eu>

Europa, (2002), *Η ζώνη ευρώ στην παγκόσμια οικονομία - Απολογισμός των τριών πρώτων ετών*, Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαθέσιμο στο <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/l25063.htm>

Europa, (2006), *Πέντε έτη κυκλοφορίας χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ*, έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαθέσιμο στο <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/l25087.htm>

Europa, (2007), *Η Ευρωπαϊκή Ένωση με μία ματιά – Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διαθέσιμο στο http://europa.eu/abc/index_el.htm

Europa, (2007α), *Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μια ματιά*, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/dgs/budget/budget_glance/index_el.htm

Europa, (2007β), *Η πορεία προς το ενιαίο νόμισμα: Σύντομο ιστορικό της ΟΝΕ*, διαθέσιμο στο <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/l25007.htm>

Εφημερίδα ΚΕΡΔΟΣ, 2007, *Η κυβέρνηση τρέχει για να προλάβει πόρους 14 δις. Ευρώ από το Γ' ΚΠΣ*, Φύλλο της 11/1/2007, διαθέσιμο στο <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=473321&nt=103>

Ζαχαριάδη – Σούρα, Δ., (2004), *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα

Ιωακειμίδης, Π., Κ., (2002), *Συμφέρει την Ελλάδα η νέα διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Οικονομικός Ταχυδρόμος, φύλλο 20(2506), 18/5/2002, διαθέσιμο στο http://www.ekem.gr/old/051802b_gr.html

— 2007, *Η κυβέρνηση τρέχει για να προλάβει πόρους 14 δις. Ευρώ από το Γ' ΚΠΣ*, Φύλλο της 11/1/2007, διαθέσιμο στο <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=473321&nt=103>

Καλδά, Δ., (2006), *Καλοκαιρινή μοιρασιά επιδοτήσεων*, Εφημερίδα Οικονομία, φύλλο 18/6/2006, διαθέσιμο online στο <http://www.disabled.gr/lib/?p=9414>

Κουροπαλάτης, Χ.Θ., (2004), *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Μία Αποτίμηση για την Περίοδο 1981-2004*, Περιοδικό Ανιστόρητον, Τόμος 4: Ιστ16, διαθέσιμο και στο <http://www.anistor.gr/greek/grback/ist16.htm>

Κούρταλης, Σ., (2006), *Ειδικό Ευρωβαρόμετρο: 25 χρόνια συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, διαθέσιμο στο <http://www.ekem.gr/archives/000313.html#more>

Μητσοτάκης, Κ., (2003), *Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χάνουν τις ευκαιρίες*, άρθρο στον Ταχυδρόμο, τεύχος 11/12/2003, διαθέσιμο online στο http://www.kmitsotakis.gr/doc_view.cfm?ID=177

MRB Ελλάς, (2007), *Κόρια Συμπεράσματα της Πανελλαδικής Έρευνας Κοινού του Ανοικτού Φόρουμ για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, <http://www.mrb.gr/ol/ol16.htm>

Παπαδημητρίου, Γ., (2005), *Η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εφημερίδα Ημερησία, φύλλο 30 Δεκεμβρίου 2005, σελ. 14.

Παπαδημητρίου Γ., (2007), *Η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση*, Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, τόμος 5, σελ.101-108

Παπαδήμος, Λ., (2005), *Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα στις οικονομίες της ζώνης του Ευρώ*, Ομιλία του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στη Γενική Συνέλευση του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (22 Σεπτεμβρίου 2005), διαθέσιμο στο <http://www.ecb.int/press/key/date/2005/html/sp050922.el.html>

Σκλιάς, Π., (2007), *Το Δίλημμα των Βρυξελλών και η Ευρωπαϊκή Πορεία της Ελλάδας*, Ελεύθερος Τύπος, φύλλο 26/6/2007

Τέμπορ, Ε., (2005), *Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Οι Πρώτες Αποτιμήσεις*, Περιοδικό ΕΛΕΣΜΕ, Τεύχος 16, διαθέσιμο στο http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t16/t16_8.htm

Τράπεζα της Ελλάδος, (2007), *22 Ερωτήσεις για το Ευρώ*, διαθέσιμο στο <http://www.bankofgreece.gr/euro/EuroFaqEL.asp#EROTIMA1>

Τριανταφύλλου, Θ., (2007), *Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος και Ελλάδα: Μία σύντομη ανασκόπηση*, διαθέσιμο στο http://ekem.gr/policy_papers/520/eyropaikos-oikonomikos-xoros-kai-ellada-mia-syntomi-anaskopisi

Υπουργείο Ανάπτυξης, (2007), *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»*, επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Ανάπτυξης, διαθέσιμη στο <http://www.ypan.gr>

Χαρδαλούπας, Α., (2005), *Η ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση- Μία αποτίμηση των τελευταίων εκθέσεων προόδου της Επιτροπής*, διαθέσιμο στο <http://www.ekem.gr/archives/000216.html#more>

Wikipedia, (2007), *Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, <http://www.wikipedia.com>